

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: Informační studia a knihovnictví

Michal Novák

**Informační chování studentů
lékařských fakult**

Faculty of medicine students' information
behavior

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Adéla Jarolímková, Ph.D.

Praha 2018

Chtěl bych poděkovat a projevit hlubokou vděčnost následujícím, bez jejichž podpory by tato práce nikdy nevznikla:

Své vedoucí práce Mgr. Adéle Jarolímkové, Ph.D. za cenné rady a připomínky, vstřícnost a obrovskou dávku trpělivosti

PhDr. Martinu Dlabalovi, Ph.D. za cenné teoretické i praktické dovednosti a poskytnutí motivace pro psaní této práce

Své přítelkyni Bc. Kateřině Hňoupkové, že mě dokázala podpořit za každé situace a měla zásadní vliv na vznik i dokončení této práce

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 27.7.2018

podpis.....

Abstrakt v českém jazyce

Úvod. Tato diplomová práce si klade za cíl kvalitativně zmapovat současnou situaci v informačním chování a naplňování informačních potřeb studentů 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy, které se mohou odrážet v následné profesní praxi absolventů.

Metody. Na základě rozboru vybraných českých výzkumů informačního chování byly formulovány výzkumné otázky. S respondenty z 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy byly následně vedeny polostrukturované rozhovory. Na základě záznamů z rozhovorů byla provedena komplexní analýza a vyvozeny závěry. Tyto závěry byly následně srovnány s vybranými zahraničními výzkumy.

Výsledky. Rozhovory byly provedeny s 20 respondenty z oborů Všeobecné lékařství, Všeobecná sestra a Fyzioterapie napříč různými ročníky. Výsledkem je velmi komplexní a detailní sonda do jejich informačního chování.

Závěr. Výzkum přinesl velké množství poznatků o informačním chování respondentů z jejich vlastní perspektivy a hlubší vhled do problematiky. Tyto poznatky mohou posloužit jako hodnotný základ pro následující výzkumy.

Klíčová slova

Informační chování, studenti, medicína, lékařské fakulty, kvalitativní výzkum, polostrukturované rozhovory

Abstract in English

Introduction. This thesis aims to qualitatively map the current situation of the information behavior and fulfillment information-seeking needs of students of the 3rd Medical Faculty of Charles University, which can be reflected in subsequent professional practice of graduates.

Methods. Analysis of selected Czech information behavior studies defined the research questions used in semi-structured interviews with the respondents from the 3rd Medical Faculty of Charles University. Conclusions were deduced through the complex analysis of the interview records and then compared with selected foreign researches.

Result. The interviews were conducted with 20 respondents from General Medicine, General Nurse and Physiotherapy across different years of study. The result is very complex and detailed probe into their information behavior.

Conclusion. Research has provided a great deal of knowledge about respondents' information behavior from their own perspective and a deeper insight into the issue. This knowledge can serve as a valuable basis for further research.

Keywords

Information behavior, students, medicine, faculties of medicine, qualitative research, semi-structured interviews

Obsah

Seznam použitých zkratk	8
Předmluva	9
1 Úvod	11
1.1 Pojem informační chování	11
2 Popis stavu současného českého vědeckého poznání	13
2.1 Rozbor vybraných výzkumů	14
2.2 Souhrn výsledků vybraných výzkumů	23
2.2.1 Zajímavosti a podněty vyplývající z výzkumů	28
2.2.2 Rizika vyplývající z výzkumů	30
3 Design výzkumu	32
3.1 Definování výzkumných otázek	33
3.1.1 Výzkumný problém	33
3.1.2 Výzkumné otázky	34
3.2 Metodologie	40
3.2.1 Nejčastější chyby lidského faktoru	42
3.3 Metody	42
3.3.1 Metody sběru dat	43
3.3.2 Strategie vedení rozhovorů	45
3.3.3 Metody analýzy dat	48
3.4 Vytvoření závěrů	49
3.5 Souhrn výzkumného designu	49
4 Průběh výzkumu	52
4.1 Průběh sběru dat	52
4.1.1 Vzorek respondentů	53
4.1.2 Průběh rozhovorů	57
4.2 Průběh analýzy dat	59

4.3 Průběh vyhodnocení dat.....	60
5 Výsledky výzkumu	62
5.1 Souhrn výsledků analýzy	62
6 Zahraniční výzkumy.....	69
6.1 Rozbor vybraných zahraničních výzkumů.....	69
6.2 Srovnání zahraničních výzkumů s vlastními výsledky.....	73
7 Diskuze.....	79
Závěr	85
Seznam použité literatury	87
Přílohy.....	92

Seznam použitých zkratk

- 1. LF UK – 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy
- 3. LF UK – 3. lékařská fakulta Univerzity Karlovy
- FF UK – Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Předmluva

Během studia na Karlově Univerzitě jsem měl nespočet možností neformálně hovořit s množstvím studentů z různých fakult. V té době bylo v oblibě stěžovat si navzájem na náročné předměty a následné obtížné zápočty a zkoušky. Mezi takové patřily i předměty týkající se bibliografických databází. Na bakalářském stupni byly v našem ročníku považovány za jedny z nejobtížnějších¹. K mému překvapení neměli studenti, se kterými jsem hovořil žádné povědomí o existenci těchto databází, přestože by měly sloužit jako základní zdroj odborných informací. Tehdy jsem tomu nevěnoval velkou pozornost, nicméně mi tato skutečnost utkvěla v paměti.

Dalším bodem, který podnítil můj zájem o danou problematiku byl okamžik, kdy v rámci předmětu Jinonické informační pondělky², kde se rozebíralo téma elektronických informačních zdrojů ve zdravotnictví, padl dotaz od akademického pracovníka z lékařské fakulty, ve kterém zazněla myšlenka, že nejpoužívanější vyhledávač pro lékařské profesionály je Google.

Když jsem po nějakém čase začal pracovat na své bakalářské práci týkající se lékařských bibliografických databází a fyzioterapeutické terminologie³, chtěl jsem zahrnout také rozhovory s praktikujícími fyzioterapeuty. K mému překvapení jsem musel od této části upustit, neboť se ukázalo, že jejich znalosti o bibliografických databázích jsou zcela minimální a jejich přínos pro mou práci by byl zanedbatelný. Jak je možné, že i po absolvování bakalářského studia jsou jejich znalosti o bibliografických databázích na takovéto úrovni? Jedná se o náhodu špatného výběru respondentů nebo je zde patrný nějaký trend? Vzhledem k vysokým nákladům na elektronické informační zdroje⁴ je tato skutečnost zarážející. Připadalo mi to jako obrovský nevyužitý potenciál.

¹ Podle výsledků studentských evaluací z akademických let 2012/2013–2014/2015 se průměrná náročnost předmětů Bibliografické rešeršní služby a Dokumentografické systémy vždy pohybovala v rozmezí 4,2–5 na pětibodové škálové stupnici (kde 5 odpovídá slovnímu hodnocení Výrazně vyšší náročnost oproti ostatním předmětům) (FF UK, ©2018).

² Princip tohoto předmětu spočíval ve zvaní zajímavých osobností a vyslechnutí přednášek o jejich projektech a aktuálních tématech (Spolupořadatelem je Česká informační společnost, a.s.).

³ Tato práce může být nalezena v Repozitáři závěrečných prací Univerzity Karlovy. Do bibliografie v závěru práce však nebyla zahrnuta z etického důvodu nekorektního autocitování.

⁴ Středisko vědeckých informací 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy dle výroční zprávy vynaložilo v roce 2012 na elektronické informační zdroje, databáze a informační systém 854 184Kč, v roce 2013: 617 150Kč; v roce 2014: 362 793Kč; v roce 2015: 359 706Kč a v roce 2016: 421 580Kč (Univerzita Karlova, 3. lékařská fakulta, 2017).

Proč tomu tak je? Na tuto otázku se mi nepodařilo nalézt odpověď. Rozhodl jsem se tedy provést vlastní výzkum. Ze současných studií, které byly vesměs kvantitativního charakteru se dalo vyčíst, že existuje problém. Jaký? Na to však současné studie nedokázaly jednoznačně odpovědět. Pro odpověď bylo zapotřebí změnit přístup.

Vzhledem k faktu, že se jedná o můj první výzkum podobného rozsahu, byla snaha přistupovat s maximálním rozmyslem a precizností, nicméně průběh vzniku této práce, ani dodržování rozvrhnutých plánů neprobíhalo zdaleka tak hladce, jak jsem očekával. Časová náročnost všech aktivit spojených se vznikem a finalizací významně převyšuje 200 hodin čistého času a skloubení s dalšími studijními povinnostmi nebyl jednoduchý úkol. I proto bych chtěl poděkovat všem, kteří v tomto období se mnou měli trpělivost, podpořili mě či jakýmkoliv způsobem motivovali.

S přihlédnutím ke zvýšené komplexnosti této práce a k faktu, že bude dostupná především elektronicky, je experimentálně využito napříč celou prací systému křížových odkazů. Každé „viz“ v závorce je následováno rozkliknutelným odkazem vedoucím na příslušné místo dokumentu.

1 Úvod

V rámci moderního pojetí se do popředí dostává proud medicíny založené na důkazu (Evidence based medicine). Ta si klade za cíl především zkvalitnění péče o pacienty za použití nejnovějších a spolehlivých poznatků pro rozhodování v klinických otázkách. Aby takovéto rozhodování bylo možné, je zapotřebí používat spolehlivé informační zdroje a používat vhodné strategie pro získání potřebných informací. V této souvislosti se naskytá otázka, jaká je současná situace a připravenost pro praktickou aplikaci takového přístupu?

Zde se naskytá domněnka, že pokud existuje nějaký problém v současné praxi, musel existovat i dříve při samotném studiu na lékařské fakultě. Dle předpokladu je právě lékařská fakulta místem, odkud by si měl zdravotník odnést potřebný základ schopností a dovedností pro klinickou praxi. Pokud je začátek problému již při samotném studiu, bylo by vhodné zvážit možnosti jeho kompenzace dříve než vznikne. Toto brzké řešení by mohlo mít lepší výsledky a vykazovat nižší spotřebu zdrojů než pokus o plošné zlepšení situace až v průběhu profesních let, kdy na učení se nových dovedností přeci jen není tolik prostoru.

Tato diplomová práce si klade za cíl poskytnout komplexní pohled do současného stavu konkrétně na 3. lékařské fakultě Univerzity Karlovy kvalitativní metodou, tedy perspektivou samotných konkrétních studentů, přinést poznatky o jejich informačním chování v takovém rozsahu, který může výrazně pomoci při přípravě budoucích výzkumů či odhalit skutečnosti, které by samotného badatele nemusely napadnout.

Přínos lze spatřit zejména v nestandardním přístupu k některým aspektům a nových pohledech, které tato práce nabízí.

1.1 Pojem informační chování

V rámci této diplomové práce je vycházeno z pojetí informačního chování dle Case. Pro představení tohoto pojetí je nejprve zapotřebí definovat několik základních pojmů, které dohromady poskytují rámec informačního chování. Dále uvedené definice jsou pro minimální zkrácení doslovným překladem širších definic, které uvádí Case (Case, 2016)⁵:

- „**Informace** může být jakákoliv změna ve svém okolí nebo v sobě, kterou vnímáte. Je to jakýkoliv aspekt nebo vzor, kterého si všimnete ve vaší realitě.“

⁵ Překlad pojmů je inspirován Lorenzem, Mikuláškem a Vévodovou v rámci pojmů, které byly využity v Bawdenovi (Bawden, 2017).

- „**Informační potřeba** je poznání, že vaše znalosti jsou nedostačující, abyste naplnili svůj cíl. Nevědomé predispozice, jako například zvědavost, mohou taktéž způsobovat tuto potřebu.“
- „**Hledání informací** je vědomé snažení o získání informací jako důsledek informační potřeby nebo mezery ve znalostech. Informace můžete také obdržet šťastnou náhodou, náhodným setkáním nebo pokud s vámi ostatní sdílí informace, o kterých věří, že vám budou užitečné.“
- „**Použití informace** je to, co s informací získanou hledáním, šťastnou náhodou nebo jakýmikoliv jinými metodami děláte. Toto zahrnuje i použití nebo ignorování informace tak, aby vyhovovala vašemu cíli nebo osobnímu kontextu.“
- „**Informační chování** zahrnuje jak vědomé hledání informací, tak i veškeré neúmyslné nebo náhodné chování (jako například zahlédnutí nebo setkání se s informací), i účelné chování, které nezapojuje hledání, jako například aktivní vyhýbání se informacím. Tento termín také zahrnuje širší kontext, jak jednotlivci „zachází“ s informacemi ve svých životech, uvažuje o situaci, času, efektu, kultuře, geografii a ostatních souvislostech v pochopení informačního chování lidí.“

Case ve své definici informačního chování používá v uvozovkách slovní obrat „zachází“⁶. Pro potřeby této práce je tato skutečnost chápána jako významový přesah pojmu použití informace.

⁶ V anglickém originále „deal with“.

2 Popis stavu současného českého vědeckého poznání

Před provedením vlastního výzkumu bylo zapotřebí zjistit, jaké je aktuální vědecké poznání v problematice informačního chování. Protože se jedná o velmi široké téma, bylo zapotřebí ho omezit. Pro rešerši bylo zvoleno následující omezení – budou zahrnuty pouze výzkumy českého prostředí, dále budou zahrnuty pouze práce týkající se buď pracovníků v souvislosti s medicínou anebo studentů, budou vyloučeny studie týkající se informačního chování zahraničních studentů v Čechách.

Výzkumy pouze z českého prostředí byly zvoleny z vícero důvodů. Za prvé byla snaha se vyhnout zkreslení vyplývajícímu z jiného kulturního původu. Ze stejného důvodu byly vyloučeny i studie zaměřené na zahraniční studenty v Čechách. I když studium v cizích jazycích je v Čechách značně rozšířeno⁷, zahraniční studenti by mohli zkreslit výsledky díky svému odlišnému kulturnímu původu, přístupu či zvyklostem. Zahraniční výzkumy na podobné téma budou rozebrány v samostatné kapitole a s tímto výzkumem pouze porovnány. Dále byla potřeba se vyhnout konfliktu v rámci odlišného systému vzdělávání v zahraničí, kdy informační i znalostní připravenost studentů ke studiu a naplňování informačních potřeb může být na zcela jiné úrovni než v případě českých studentů. Posledním důvodem bylo i zvýšení náročnosti samotného výzkumu. Pokud by měli být zahrnuti i zahraniční studenti, bylo by vhodné zvýšit i počet respondentů právě o ně. V takovém případě by se zvýšila časová náročnost z důvodu duplicitní přípravy rozhovorů pro různé jazyky, dále i samotná náročnost sběru a vyhodnocování dat. Hrozilo by například vzájemné nepochopení či špatné vyložení konotace. Pro takovýto projekt by bylo vhodné využít rodilého mluvčího. Zároveň lze říci, že zahrnutím zahraničních studentů by výzkum přerostl rámec diplomové práce.

Vzhledem k zaměření této diplomové práce na studenty lékařské fakulty byla rešerše současného vědeckého poznání zaměřena především na lékařské obory. Předpoklad byl takový, že pokud byly zjištěny nějaké vztahy či zákonitosti u lékařských profesionálů (či příbuzných oborů), bude velmi pravděpodobné, že podobné fenomény by mohly být patrné již u samotných studentů. Podobně byly zahrnuty i vybrané práce na téma informačního chování studentů. Zde se vycházelo z předpokladu, i když se jedná o studenty jiného oboru, že jde stále o podobnou generaci s podobným přístupem k moderním technologiím, která prošla systémem vzdělávání v podobné době a podobným způsobem. Touto metodou vznikly dvě množiny (u některých

⁷ Dle Registru Vysokých škol a uskutečňovaných studijních programů lze kupříkladu nalézt 33 různých studijních oborů/programů k roku 2018, které obsahují slovo „medicine“ a jsou vyučovány v angličtině (Registr vysokých škol a uskutečňovaných studijních programů, 2018).

výzkumů smíšené či s určitým přesahem či nejasnými hranicemi), jejichž průnik se stal základem pro samotný design výzkumu (viz kapitola 3 Design výzkumu), především pro formulaci výzkumných otázek.

Výsledkem této rešerše aktuálního vědeckého poznání ve zvolené oblasti nebylo mnoho odborných prací. V drtivé většině se jednalo o závěrečné akademické práce a prováděný výzkum byl prováděn ve většině případů kvantitativní metodou. Lze tedy předpokládat, že zvolené téma není příliš probádáno a může přinést nové poznatky. Prostudované práce byly subjektivně velmi kvalitní a v mnohém inspirativní a napomohly nasměrovat tento výzkum.

V rámci dále uvedených rozborů byla snaha poukázat především na zajímavé, překvapivé či pravděpodobné, nepřímo vyplývající myšlenky, které mohou evokovat otázky. Záměrem nebylo shrnutí veškerých poznatků. Zároveň je zde nutné podotknout, že z prostudovaných výzkumů nebyly brány v potaz veškeré závěry. Je podstatné zmínit, že některé z těchto výzkumů jsou datovány i deset a více let zpět, kdy technologická úroveň v České republice nebyla na tak vysoké úrovni⁸, kdy byl zcela jiný poměr uživatelů s pravidelným přístupem k internetu a kdy nebylo běžné využívání sociálních sítí. Stejně tak zkoumání pocitů z konkrétních technologických aspektů či prostředků elektronické komunikace může být oproti dnešní době značně zkresleno. Velký význam nebyl přikládán ani genderovému složení zkoumaných vzorků. Na základě množství a podoby vyplývajících otázek byl pro tento výzkum zvolen kvalitativní přístup, který má zjistit současný stav a vybrané závěry ze zmíněných studií slouží především jako inspirace pro formulování výzkumných otázek.

2.1 Rozbor vybraných výzkumů

Procházková⁹ v rámci své rigorózní práce (Procházková, 2010) provádí výzkum zaměřený na uživatele informačních zdrojů v oboru medicínské biochemie (hraniční obor na pomezí medicíny, biologie a chemie), kde rozlišuje pět kategorií uživatelů – vědci, lékaři, vedoucí pracovníci institucí, studenti vysokých škol a široká veřejnost. Pro potřeby této diplomové práce byl brán zřetel především na kategorie studentů a lékařů, nicméně vzhledem k faktu, že do výzkumu Procházkové byli zahrnuti pouze uživatelé knihovny, je zapotřebí brát

⁸ Nová zjištění stále potvrzují platnost Moorova zákona ovšem s přihlédnutím k určité změně paradigmatu. Stále je však v platnosti pravidelné zvyšování výpočetního výkonu, jen na základě odlišných změn v architektuře, než které definoval Moore (DeBenedictis, 2018).

⁹ Někdy je autorka též uváděna jako Kučerová, došlo u ní ke změně příjmení.

na zřetel, že absence osob nevyužívajících knihovnu vůbec může zkreslit výsledky (podobný fenomén se vyskytuje i u dalších níže zmíněných výzkumů). Některé výsledky uveřejněné v práci Procházkové navíc neobsahují členění dle věku či kategorií respondenta a pro potřeby této diplomové práce tedy nemají tak vysokou vypovídající hodnotu. V dotazníkovém šetření, které Procházková provedla v roce 2005, je patrný většinový podíl uživatelů, kteří využívají služeb pouze jedné knihovny (ve sledovaných kategoriích). Zhruba polovina ze všech respondentů uvedla, že využívají 0-2 odborné bibliografické databáze (polovina dotázaných ve věku do třiceti let uvedla, že využívá 1-2 databáze), nicméně drtivá většina využívá alespoň jednu. Významný počet ze všech dotázaných také uvedl, že nesleduje žádné elektronické ani fyzické odborné časopisy.

Odlišné výsledky ovšem přinesl dotazníkový průzkum z roku 2009, kde podíl uživatelů využívajících pět databází byl téměř třetinový. Nicméně v tomto průzkumu je již zcela odlišné zastoupení napříč kategoriemi uživatelů a vzhledem k zanedbatelnému počtu uživatelů ve sledovaných kategoriích (studenti a lékaři) je potřeba brát výsledky s rezervou. Zajímavým výsledkem kupříkladu je, že starší respondenti využívají více databází než mladší, naskytá se tedy domněnka, že mladší věkové kategorie (a tedy právě studenti či absolventi ve věku do třiceti let) mají o databáze menší zájem¹⁰. Podobně dopadl i dotaz na navštěvované další knihovny, kdy všichni respondenti do třiceti let uvedli, že žádnou další knihovnu nenavštěvují.

Výsledky výzkumu Procházkové mohou být zkreslené i dalšími faktory – například malým počtem respondentů, odlišným počtem a složením respondentů v obou šetřeních či použitou formou dotazování. Je však možné, že nízký zájem o informační zdroje u respondentů do třiceti let není pouze náhodným jevem a je tedy vhodné ho zahrnout do výzkumného designu této diplomové práce. Další podstatnou myšlenkou je příklon k elektronickým zdrojům v průběhu času a co nejnázší přístup k plnému textu hledaného dokumentu, i tyto výstupy je vhodné zohlednit. Podobně je zde zmíněna domněnka o nízké informovanosti ohledně bibliografických databází a je zde naznačeno využívání neformálních vazeb, především kooperace a získávání informací pro kolegy. V závěru rigorózní práce Procházková navrhuje další zkoumání především využívání volně dostupných zdrojů a motivace pro volbu těchto zdrojů.

Výzkum Jarolímkové (Jarolímková, 2008) zaměřený na lékařské profesionály, který provádí kvantitativní dotazníkovou metodou, přinesl mnoho zajímavých informací. Z hlediska

¹⁰ Je také možné, že tato skutečnost reflektuje menší povědomí o existenci a přístupu k informačním zdrojům.

zkoumání informačních potřeb přináší výsledky, kdy většina z respondentů potřebuje získat odbornou informaci 3-5x týdně. Motivací je především péče o pacienty a udržování/doplňování kvalifikace. Zajímavým podnětem bylo též zkoumání informačních bariér, kdy významný počet respondentů uvedl nedostatek času, dále pak nenalezení vhodného zdroje či nedostupnost vhodného zdroje. Dalším zjištěním je, že většina respondentů si informace obstarává vlastními silami, což je překvapivé zjištění vzhledem k výše zmíněným informačním bariérám. Jarolímková navrhuje další výzkum tohoto fenoménu. Z hlediska informačního zdroje¹¹ ve výzkumu Jarolímkové dominuje využití internetu, knih a časopisů, dalšími v pořadí jsou kolegové¹². Podobně zajímavá jsou kritéria volby zdroje, kdy nejdůležitějšími se ukázaly být snadná dostupnost, důvěryhodnost a snadné použití. Nejpoužívanější kritéria pro hodnocení nalezené informace byla hodnověrnost zdroje, vlastní znalosti a věhlas autora. Další významnou statistikou jsou typy vyhledávaných informací, kde se nejvíce uvádí vyhledávání článků na určité téma a vyhledávání informací o lécích. Dalšími výsledky hodnými pozornosti jsou statistiky o zdrojích první volby, kdy se na prvních místech řadí PubMed a Google¹³ a statistiky o vyhledávání v konkrétní databázi (Medline), kdy pouze 30% uvedlo, že dokáží najít, co potřebují bez obtíží a v uspokojivém čase.

Výsledky výzkumu Jarolímkové přinášejí několik nesrovnalostí. Většina lékařských profesionálů uvádí významné časové omezení či problém s efektivním nalezením požadované informace, stejně jako vysokou frekvenci informačních potřeb, kdy ve většině případů hledají informace související s péčí o pacienty, nicméně drtivá většina vyhledává informace pouze sama a nevyužije služeb specialisty. Dále většina uvádí, že je pro ně důležitá důvěryhodnost zdroje, nicméně i přesto se použití Googlu umístilo velmi vysoko. Podobně rozporuplný názor mám k výsledkům: „*Vyhledávání informací nejčastěji souvisí s péčí o pacienty a s udržováním a doplňováním kvalifikace*“ a zároveň „*Nejčastější rešerše směřují k vyhledání článků na určité téma a informací o lécích, informace pro pacienty jsou vyhledávány překvapivě málo*“ (Jarolímková, 2008). Naskýtá se zde velký prostor pro spekulace, kdy je naznačeno určité nepochopení ze strany lékařských pracovníků či určitá dávka neupřímnosti a vyhýbání se

¹¹ Zde je zapotřebí brát v úvahu formulaci otázky, která spočívala v seřazení zdrojů dle důležitosti, stejně jako tendence nadsazovat dokumentové zdroje nad lidské mezi lékařskými pracovníky. Lékaři patrně rozhovor s kolegou považují za zcela odlišný druh získaných informací a takovýto druh jim nemusí připadat dostatečně odborný (Covell, 1985).

¹² Tento fakt by mohl odpovídat zjištěním Procházkové (Procházková, 2010) o neformálních vazbách a využívání kolegů pro získávání informací.

¹³ Podstatné procento dotázaných uvedlo „Nepreferuji žádný konkrétní nástroj...“, „jiný zdroj“, „nepoužívám elektronické zdroje“, „nikdy nevyhledávám samostatně...“ anebo neodpovědělo vůbec. Zde se naskýtá spekulace, zda nešlo pouze o vyhýbavé odpovědi které respondenti vybrali protože nechtěli/nedokázali odpovědět jinak (jedná se o 44,3% dotázaných).

odpovědi. Tento fenomén není ojedinělý a vyskytuje se i u dalších výzkumů a rozhodně stojí za samostatný výzkum.

Jarolímková v závěru své práce doporučuje mimo jiné použití jiných metod a zahrnutí dalších skupin zdravotníků. Zejména tato doporučení byla významná při přípravě výzkumu na 3. LF UK.

Jak Procházková, tak Jarolímková (a někteří další níže zmínění) se ve svých výzkumech potýkaly s problémem nesprávného vyplnění dotazníků či nepochopení zadání otázky/úkolů. Může se jednat o shodu okolností, nicméně je záhodno počítat s případnými nedorozuměními i v rámci přípravy vlastního výzkumu.

Další výzkum provedla Stará (Stará, 2008) mezi pracovníky nelékařských profesí¹⁴ a podobně jako předchozí zmíněné výzkumy využila dotazníkovou metodu. Její vzorek respondentů však obsahuje pouze 12% respondentů, kteří uvedli vysokoškolské vzdělání. Vzhledem k povaze a náročnosti práce nelékařských profesí lze těžko předpokládat, že by významný počet z dotázaných v době vyplňování dotazníku ještě studoval. Navíc je zapotřebí vzít v potaz povinnost celoživotního vzdělávání¹⁵ v jejich profesi a fakt, že dotazník byl vyplňován na kurzu dalšího vzdělávání ke zvýšení odborné úrovně nelékařského vzdělání. Vysoký podíl dotázaných bez přímé zkušenosti s vysokoškolským vzdělávacím systémem může mít za následek jednu z následujících variant. První variantou je, že zjištění nebudou platit pro tento výzkum. Druhou variantou je platnost pro studenty nižších ročníků, kteří s vysokoškolským vzděláním nemají ještě tak velké zkušenosti. Poslední variantou je, že fakt, zda prošli vysokou školou, nebude mít žádný vliv a tento výzkum dojde k podobným zjištěním. Díky nevědomosti, která varianta bude (alespoň částečně) platit, je potřeba výsledky výzkumu zohledňovat velmi obezřetně (s největší pravděpodobností budou porovnány až zpětně).

Zajímavým výsledkem ve výzkumu Staré je, že významný počet respondentů neodpověděl na otázku týkající se znalosti databáze/í a jen 2% dokázali napsat název některé, která nebyla v nabídce¹⁶. S tímto výsledkem pravděpodobně souvisí fakt, že databáze většina

¹⁴ Poznámka k terminologii – autorka zvolenou skupinu pojmenovává nelékařské profese (zahrnující například sestry, fyzioterapeuty a podobné) dle terminologie vyplývající ze zákona 96/2004Sb. (Česko, 2004), v současné době změněného zákonem 201/2017 Sb. (Česko, 2017). V textu této diplomové práce se však vyskytují termíny jako například „lékařští pracovníci“, „lékařští profesionálové“ a podobně. Těmito termíny se myslí souhrn jak lékařských, tak nelékařských povolání či oborů.

¹⁵ Tuto povinnost udává zákon 96/2004 Sb. (Česko, 2004) a aktuálně je změněn zákonem 201/2017 Sb. (Česko, 2017).

¹⁶ V nabídce se vyskytovaly názvy pouze 3 databází – Medline, Bibliographia Medica Čechoslovaca a Embase.

respondentů nevyužívala vůbec. V další otázce se věnuje preferenci odborné literatury před populárně naučnou. Tato otázka přinesla zamyšlení nad tím, zda dotázaní chápou odbornou literaturu stejně jako výzkumníci, případně zda je nějaký rozdíl a kde. Tuto oblast by bylo vhodné ověřit. Dalším velmi překvapivým zjištěním bylo, že 90% dotázaných by mělo zájem o službu pravidelného informování o internetových informačních zdrojích v rámci jejich zaměření. Drtivá většina také uvedla, že nejpreferovanějším způsobem vyhledávání informací na internetu je jednoduché zadání do vyhledávače. Podobně jako u výzkumu Jarolímkové i zde většina respondentů nejčastěji vyhledávala informace sama a pouze minimum se obracelo na specialistu. Rozporuplné pocity vyvolává vyhodnocení otázky zda respondenti považují informace na internetu za důvěryhodné, kde významná část respondentů odpověděla ano. Inspirativní byla i související otázka, zda respondenti ověřují informace, chybělo zde však již jakým způsobem, což by rozhodně stálo za zjištění. Nejčastějšími jsou dle Staré jazykové, časové, znalostní a technologické bariéry. Zajímavé je, že i přes všechny předchozí odpovědi by o kurzy ve vyhledávání informací měla zájem jen lehce nadpoloviční skupina, a že na tuto otázku významný počet respondentů neodpověděl.

Podobně jako u předchozích výzkumů i zde je napříč otázkami významné množství nevyplněných odpovědí. Obecně lze konstatovat, že tento problém se vyskytuje napříč všemi analyzovanými výzkumy, kde bylo použito dotazníkové metody.

Další inspirativní výsledky poskytla práce Lesenkové (Lesenková, 2010), která se dotazníkovou metodou zaměřila na lékařská povolání, především na jejich znalosti a spokojenost s Veřejnými informačními službami ve zdravotnictví (VISZ)¹⁷. Zajímavé je složení zkoumaného vzorku, kdy nadpoloviční většina dotázaných byli mladí lidé do třiceti let s převahou vysokoškolsky vzdělaných (lze tedy předpokládat, že mnoho z nich zároveň spadá do podobné kategorie, která bude předmětem výzkumu na 3. LF UK). Z výsledků je patrné, že většina dotázaných pravidelně konzultuje s kolegy a většina také nevyužívá předplacené odborné bibliografické databáze. Nejoblíbenějším médiem jsou knihy (monografie a učebnice), dále česká periodika a na třetím místě se překvapivě umístily odborné bibliografické databáze¹⁸.

¹⁷ VISZ je „sít' zdravotnických lékařských knihoven zajišťujících veřejné informační služby ve zdravotnictví vznikla v roce 1994.“ Vize VISZ je „napomáhat rozvoji medicíny a uskutečňování zdravotní politiky realizované zdravotnickými pracovníky adekvátním přístupem k biomedicínským informacím a rozšiřováním přístupu k těmto informacím tak, aby každému bylo umožněno informované rozhodování o svém zdraví.“ (Národní lékařská knihovna, [2018])

¹⁸ Tento výsledek je překvapivý zejména díky odlišným výsledkům získaným z odpovědí na otázky „Jakým způsobem udržujete své odborné znalosti?“ a „Využíváte dále uvedené informační zdroje v atestační přípravě?“ (Lesenková, 2010). Zde se naskytá otázka, jak si respondenti otázky vyložili a zda odpovídali zcela upřímně. Vliv mohlo mít také odlišné položení otázek.

Mezi dalšími zdroji využívanými v atestační přípravě jsou hojně zmiňovány internetové zdroje, tato odpověď je velmi široká a rozvíjejí ji další zjištění uvedená dále. I v tomto výzkumu jsou mezi bariérami zmíněny problémy s časem (nedostatek volného času a sladění studia se zaměstnáním) a komplikace v přístupu k odborným informacím. Z hlediska internetových zdrojů jsou zde zmíněny výsledky, kdy většina respondentů uvedla využívání odborných, volně dostupných databází a internetových vyhledávačů. Významný podíl je i v rámci sloučené skupiny „služby web 2.0“, která obsahuje mimo jiné i sociální sítě a Youtube. Zajímavá je též neznalost elektronických zdrojů s předplatným u drtivé většiny respondentů, naproti tomu znalost volně dostupných databází se projevila téměř u poloviny. Pouze zhruba třetina respondentů dokáže posoudit kvalitu informací z volného internetu, kdy dominují parametry autor, důvěryhodnost zdroje (tuto možnost lze považovat za nešťastně formulovanou, neboť by stálo za další zjištění, jakým způsobem tuto důvěryhodnost posuzují) a porovnání s dalšími zdroji. Téměř polovina dotázaných se domnívá, že knihovny jsou spíše archivy publikací a více než polovina nevyužívá knihoven v místě působnosti (podobně většina nevyužívá ani služeb Národní lékařské knihovny). Pouze zhruba čtvrtina respondentů zná stránky jimi užívané lékařské knihovny (zde je zajímavý fakt, že téměř polovina respondentů tuto otázku nezodpověděla). Obecně lze říci, že velké množství otázek týkajících se služeb knihoven zůstalo bez odpovědi často i u více než poloviny respondentů. Zbytek otázek obsažených v dotazníku byl vesměs již velmi konkrétní s malým množstvím odpovědí a nepřináší již žádné zajímavé informace pro design výzkumu této diplomové práce.

Významným výzkumníkem pro potřeby této diplomové práce je Horváth a jeho tři publikované články, které budou dále rozebrány. Významné jsou zejména cílovou skupinou respondentů, která odpovídá cílové skupině této diplomové práce. Liší se však použitými metodami, kdy Horváth využívá pro své výzkumy kvantitativní dotazníkové šetření.

V první práci (Horváth, 2013) Horváth prezentuje výsledky kvantitativního šetření mezi uživateli knihovny 2. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Fakultní nemocnice v Motole, kde většinu tvořili respondenti do pětadvaceti let nebo studenti (pregraduálního i postgraduálního studia). Z výsledků vyplývá, že nejčastěji vyhledávanými informacemi jsou informace pro studijní potřebu (toto zjištění není překvapivé vzhledem k dominanci studentů vyplňujících dotazník). Drtivá většina respondentů často vyhledává informace na webu a pokud, tak nejčastěji ve veřejně dostupných zdrojích, využívání služeb specialisty či knihovníka je zastoupeno výrazně méně. V malé míře je také využíváno placených elektronických zdrojů. Nejpoužívanějšími zdroji informací jsou dle výsledku šetření internet, knihy a následně

konzultace s kolegy. Z bibliografických databází je nejčastěji využíván PubMed, nicméně téměř čtvrtina dotázaných databáze prakticky nevyužívá. Pro téměř polovinu dotázaných je pak nejdůležitějším kritériem pro hledání dostupnost plného textu. Významný počet dotázaných si zpracovává rešerše samo, nicméně téměř polovina dotázaných žádné rešerše nezpracovává, ani je nežadává specialistovi (naskýtá se otázka, zda si dotázaní dokáží správně vyložit pojem rešerše, případně co si pod tímto pojmem představují). Polovina respondentů využívá vzdálený přístup k elektronickým zdrojům (zde by stálo za prozkoumání ke kterým konkrétně). Výzkum též potvrdil významné sdílení odborných informací na sociálních sítích. Velká část uživatelů patrně nemá přehled o dostupných databázích (soudě na základě zájmu o již poskytované databáze či o PubMed). Zajímavý je i požadavek některých respondentů na pořízení více učebnic do knihovny.

V druhé práci (Horváth, 2014a) se Horváth věnuje výzkumu informační gramotnosti studentů nelékařských oborů na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy kvantitativní dotazníkovou metodou. I přes zaměření na informační gramotnost lze odvodit zajímavé výstupy týkající se informačního chování použitelné pro design výzkumu této diplomové práce. Podle očekávání respondenti nejčastěji využívají služeb knihovny pro získání informací ke studiu a dále informací pro osobní potřebu. Nejrozšířenějším místem po vyhledávání informací jsou podobně jako u předchozích výzkumů volně dostupné zdroje, studenti vyšších ročníků již však uvedli na srovnatelném místě web či portál knihovny. Nejoblíbenějšími zdroji informací jsou internet, monografie a kolegové¹⁹. Databáze jsou studenty využívány málo a pokud, tak zejména ty volně dostupné. Významným kritériem pro respondenty vyhledávajícími v databázích je dostupnost plného textu. Zajímavým zjištěním je, že drtivá většina dotázaných využívá Wikiskripta. Výsledky dotazu na rešerše velmi připomínají výsledky v předchozí studii, podobně jako výsledky sdílení odborných informací na sociálních sítích či neznalost dostupných elektronických zdrojů (Horváth, 2013).

Ve třetí práci (Horváth, 2014b) Horváth zveřejňuje výsledky výzkumu mezi studenty a zaměstnanci 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy prostřednictvím kvantitativní dotazníkové metody. Přibližně polovinu dotázaných tvořili studenti pregraduálního studia. Není velkým

¹⁹ Horváth využil 3 možnosti odpovědi související s kolegy („Kolegové – ústní konzultace“, „Kolegové – sociální síť“, „Kolegové – e-mailová korespondence“) (Horváth, 2014a). Toto rozčlenění se dá považovat za lehce nešťastné a zmatečné. Jednak využití rozdílné granularity (kolegové mají podkategorie, jiné odpovědi nikoliv) působí dojmem podsouvání odpovědi, za další, jak později naznačí některé výsledky výzkumu na 3. LF UK, například sociální síť studenti využívají ale méně často pro komunikaci s kolegy, než například pro sledování odborné činnosti významných osobností či organizací.

překvapením, že přibližně polovina respondentů uvedla, že hledají především studijní informace, oproti tomu vyhledávání informací pro osobní potřebu se umístilo výrazně níže. Potvrdil se trend vyhledávat informace ve volně dostupných informačních zdrojích, dále byl uveden web či portál knihovny. Trendu v Horváthových výzkumech také odpovídá výsledek, kdy nejoblíbenějšími zdroji informací jsou internet, knihy a kolegové. Nejvyužívanější databází je PubMed. Nejdůležitějším kritériem je dostupnost plného textu. Horváth dále naznačuje výzkumnou otázku, kdy by bylo vhodné zjistit časové možnosti k procházení dalších databázových rozhraní. Respondenti také v drtivé většině uvedli využívání Wikiskript. Dále většina dotázaných uvádí, že si rešerše zpracovává samostatně, nicméně zhruba třetina nemá s rešeršemi žádné zkušenosti. I v dalších zkoumaných otázkách se výsledky podobají již dřívějším Horváthovým zjištěním (kde pochopitelně jsou čísla ovlivněna jinou skladbou respondentů). Na rozdíl od předchozích prací zde již Horváth nezmiňuje v rámci námětů na rozšíření nabídky dostupných zdrojů knihovny již dostupné zdroje (naskýtá se otázka zda jsou dotázaní lépe informováni či byl tento fakt z výsledků výzkumu vynechán, vzhledem k překryvu respondentů tohoto a předchozího výzkumu (Horváth, 2014a) je tento fakt přinejmenším zajímavý).

Další podnětný výzkum provedla Málková (Málková, 2017) mezi zdravotními sestrami formou kvalitativních strukturovaných rozhovorů. V jejím vzorku dominují vysokoškolsky vzdělaní respondenti. Zajímavým zjištěním je, že sestry vyhledávají odborné informace nejen z profesních důvodů (především o pacientech, o obsluze přístrojů, o ošetrovatelských postupech a vyšetřovacích metodách či v rámci sledování novinek v oboru), ale také pro vlastní potřebu. Z nejoblíbenějších informačních zdrojů je zmiňován internet, využívání knihoven či vlastní nákup knih. Pojem internet je v tomto případě značně široký a bude rozveden níže. V menší míře byly uváděny časopisy, akademické práce a studie. V úvahu je zapotřebí také brát využívání lidských zdrojů (doktoři, kolegové), které významný počet dotázaných uvádí na prvním místě²⁰. Respondenti se také shodli, že nejvyužívanějším zdrojem informací je vyhledávač Google²¹. Zajímavou informací je, že stále studující sestry hojně využívají Wikiskripta a některé i Wikipedii. Rozhovor s některými sestrami také naznačuje, že chápou

²⁰ Toto zjištění kupříkladu kontrastuje se zjištěními vyplývajícími z výzkumu Jarolímkové (Jarolímková, 2008), naskýtá se otázka, zda jsou rozdíly způsobeny časovým odstupem mezi výzkumy, jiným vzorkem respondentů, jinou zvolenou metodou výzkumu či zkrátka náhodou vyplývající z malého vzorku.

²¹ Dále byl významně zmiňován také instituční intranet, na který pro svůj lokální charakter není brán zřetel.

Google jako synonymum pro internet. Google Scholar (zaměřený na vyhledávání odborných prací) byl zmíněn pouze v jednom případě. Velkým překvapením je i zmínění sociálních sítí jako míst získávání odborných informací a YouTube. Výběr zdroje je dle respondentů významně ovlivněn časovými možnostmi. Výběr zdroje podmiňují respondenti dobrými předchozími zkušenostmi, dostupností a rychlostí nalezení informací. Pro posouzení relevance zdroje²² využívají hodnocení jiných zdravotních profesionálů či ji vyvozují na základě obsažených nejnovějších/aktuálních informací. Bibliografické údaje (například kde článek vyšel) jsou podstatné jen pro některé respondenty a mají spíše doplňkový charakter. V kontrastu s výše zmíněnými výzkumy drtivá většina uvedla, že informace nevyhledává sama, ale spolupracuje s kolegy. Mezi nejvýznamnější faktor pro vyhledávání informací a zároveň největší bariéru se řadí čas (podobně, jako je uvedeno již výše, se naskytá otázka, zda se nejedená o výmluvu, za kterou se schovávají jiné skutečnosti²³). Některé sestry navíc uvedly, že nevnímají žádné faktory ovlivňující hledání informací a spokojí se s tím, co naleznou. Z dalších bariér byly zmíněny jazykové a složitost informací. Bylo zajímavé zjištění, že některé sestry bariéry ani nepocítují. Obecně výsledky otázky na informační bariéry vyvolávají pocit, že respondenti uvádějí pouze sekundární záležitosti a primární si buď neuvědomují či nechtějí uvést. Četnost vyhledávání informací má velmi široké rozmezí od „každý den“ po „minimálně“ (zde se naskytá otázka, zda tento fakt souvisí se vznikem informační potřeby, podobně by bylo vhodné prozkoumat souvislost bariéry nedostatku času pro vyhledávání s faktem minimálního vyhledávání informací). V souvislosti s nedostatkem času jsou však paradoxní zjištění, že „...*když je to důležité, čas si prostě najdu...*“ (Málková, 2017), kde s tímto stanoviskem souhlasí většina dotázaných (je tedy možné, že více než na časovém hledisku závisí na konkrétní motivaci?), navíc významná část uvedla, že při posuzování relevance informace mají dostatek času, popřípadě časové hledisko vůbec neřeší. Pro zhodnocení informace také uvádějí, že se informaci snaží získat z více zdrojů²⁴, konzultují či dají na subjektivní pocity. Plně věří a neověřují si informace od lékařů a z manuálů přístrojů. Kvalitu informací zjišťují dle autora, použité literatury a recenzí na články (je možné, že relevanci a kvalitu informací chápou odlišně? Naskytá se otázka jak). Zajímavé také je, že respondenti za nejvíce seriózní zdroj

²² Terminologická poznámka – relevancí se v této práci chápe soubor hodnot jako například důvěryhodnost, ověřitelnost a odbornost. Tedy souhrnu hodnot ze kterých je možné odvodit platnost a korektnost informace (kterou lze následně prakticky využít).

²³ Tomuto podezření nahrává fakt, kdy jedna respondentka uvedla lenost jako bariéru se zmínkou, že její kolegyně „*jsou na tom někdy stejně, co si budeme povídat.*“ (Málková, 2017)

²⁴ Zde se naskytá výzkumná otázka, zda by využití relevantního zdroje již při primárním vyhledávání odstranilo potřebu konfrontace s více zdroji a tedy i časovou spotřebu pro duplicitní práci? Toto zkoumání však není předmětem této diplomové práce a stálo by za samostatný výzkum.

informací považují knihy a informace nejráději konzultují s nimi. Mezi respondenty zazněl zajímavý názor, že sestry nedokáží/nemohou kvalitu informace posoudit a především řeší, zda se jim informace hodí a kvalitu hodnotí až na základě jejího uplatnění v praxi. Překvapivý je fakt, že nikdo z respondentů jako zdroj informací neuvedl odborné bibliografické databáze. Zajímavostí je, že nejvyšší dosažené vzdělání patrně nemá vliv na informační gramotnost respondentů.

Poslední prací zahrnutou do tohoto rozboru je výzkum provedený Vejvodou (Vejvoda, 2013), který se zaměřuje na uživatele Knihovny Jana Palacha na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy kvantitativní dotazníkovou metodou. Dle očekávání měla největší zastoupení skupina studentů (a z tohoto důvodu je tato práce zahrnuta). Vejvoda zjistil, že nadpoloviční většina uživatelů vůbec nevyužívá elektronické informační zdroje, ale zároveň je většina spokojena s mírou informovanosti o těchto zdrojích. Zároveň však vyloučil vysvětlení, že zásadní překážkou by mohla být jazyková bariéra (dle odpovědi nadpoloviční většiny respondentů), kdy většina publikací není v českém jazyce. Z elektronických zdrojů jsou nejčastěji využívány časopisy a databáze. Nadpoloviční většina není nabádána k využívání elektronických zdrojů. Nejoblíbenějším místem pro započítání vyhledávání informací jsou internetové vyhledávače.

2.2 Souhrn výsledků vybraných výzkumů

Vytvořit souhrnný výstup z výzkumů rozebraných v minulé kapitole není jednoduchý úkol. Vzhledem k nezanedbatelným rozdílům mezi výzkumy (ať už se jedná o velikost vzorku, cílovou skupinu, rok provedení výzkumu, zkoumané skutečnosti či formulace jednotlivých otázek, možností odpovědí a podobně) nelze vytvořit ucelený systematický přehled. Lze však vytvořit přehledovou tabulku (viz Tabulka 1) obsahující zajímavá zjištění v rámci zvolených kategorií. Jejím účelem je především zpřehlednění a zjednodušení zjištěných skutečností. Vzhledem k faktu, že se jedná především o podklady pro budoucí kvalitativní výzkum je zcela upuštěno od číselných hodnot a porovnávání a pozornost je soustředěna především na význačné myšlenky.

Důležité je zdůraznit, že proběhl pouze selektivní výběr zajímavých zjištění. Především takových, která by mohla mít vliv na vlastní výzkum prezentovaný dále v této diplomové práci. Podobně tato zjištění napomohla ve formulování výzkumných otázek a také pro vytváření vlastní strategie plánovaných rozhovorů. Obecně lze říci, že zjištění poskytla výchozí bod pro design výzkumu.

Tabulka 1 – Souhrn výsledků rozborů výzkumů

Výzkumník	Procházková	Jarolímková	Stará	Lesenková	Horváth	Horváth	Horváth	Málková	Vejvoda
Zkoumané skupiny²⁵	Studenti, lékaři, mladí lidé do 30 let	Lékařští profesionálové	Nelékařská povolání	Lékařská povolání	Uživatelé knihovny 2.LF UK, studenti	Studenti - nelékařské obory	Studenti a zaměstnanci 1. LF UK	Zdravotní sestry	Uživatelé knihovny FF UK, studenti
Rok výzkumu	2005 (a 2009)	Asi 2008 ²⁶	2008	2009	2013	2013	2014	2017	2013
Metoda	Dotazníky	Dotazníky	Dotazníky	Dotazníky	Dotazníky	Dotazníky	Dotazníky	Rozhovory	Dotazníky
Preferované zdroje informací	Elektronické zdroje, kolegové	Internet, knihy, časopisy	Internet	Lidské zdroje, knihy, česká periodika	Internet, knihy, lidské zdroje	Internet, knihy, lidské zdroje	---	Lidské zdroje, internet	E-časopisy, databáze ²⁷

²⁵ U některých výzkumů nebyly zohledňovány všechny zúčastněné skupiny, i z tohoto důvodu jsou zde zmíněny ty skupiny, které se staly předmětem zájmu (za podmínky, že je bylo možné vyselektovat), jinak je zde uvedena cílová skupina výzkumu

²⁶ Období sběru dat není explicitně časově ohraničeno

²⁷ Vejvoda ovšem zkoumal preferované zdroje pouze z množiny elektronických informačních zdrojů (Vejvoda, 2013).

Konkrétní prostředky pro získávání informací v prostředí internetu	Medline ²⁸	PubMed, Google	Google ²⁹	Volně dostupné databáze, Google, služby webu 2.0 ³⁰	Volně dostupné zdroje, PubMed, sociální sítě ³¹	Volně dostupné zdroje, web/portál knihovny, Wikiskripta, sociální sítě	Volně dostupné zdroje, web/portál knihovny, PubMed, Wikiskripta, sociální sítě	Google, Wikipedie, Wikiskripta, Google Scholar ³² , Sociální sítě, Youtube	Google
Důležitá kritéria při hledání informací	Snadný přístup k plnému textu	Snadná dostupnost, snadné použití, důvěryhodnost	---	---	Dostup. plného textu	Dostupnost plného textu	Dostupnost plného textu	Předchozí zkušenost, dostupnost, rychlost, časové možnosti	

²⁸ Tato informace může být zkreslená neboť dotazník obsahoval výslovnou otázku na databázi Medline (Procházková, 2010).

²⁹ Pro větší přehlednost bylo zaměněno zjištění „vyhledávače“ za konkrétní službu – Google. Jde především o zpřehlednění tabulky a skutečnosti, kdy v současnosti je Google dominantní vyhledávací službou (i když v době provádění výzkumu byla situace odlišná a preferována byla vyhledávací služba Seznam (Stará, 2008)).

³⁰ Těmito službami se rozumí například sociální sítě, Youtube a podobné (Lesenková, 2010).

³¹ Sociální sítě byly zahrnuty na tomto místě ve všech Horváthových výzkumech ze dvou důvodů. Prvním je, že se jednalo o jednu z podkategorií komunikace s kolegy s významným počtem respondentů, a druhým je formulování otázky o sdílení odborných informací na sociálních sítích taktéž s významným počtem odpovědí (Horváth, 2013, 2014a, 2014b).

³² I když se jedná o zmínku pouze v jednom případě, vzhledem ke kvalitativnímu charakteru je vhodné tuto informaci zohlednit.

Motivace pro hledání informací	---	Péče o pacienty ³³ , doplňování či udržování kvalifikace	---	Nové poznatky, být uznávaný odborník ³⁴	Studium	Studium, soukromé potřeby	Studium		---
Jak je posuzována relevance či kvalita informace?	---	Zdroj ³⁵ , vlastní znalosti, autor	---	Autor, zdroj, porovnání s dalšími zdroji	---	---	---		---
Jaké jsou bariéry při hledání informací?	---	Čas, nenalezení či nedostupnost zdroje	Jazyk, čas, znalosti, technické	Čas, dostupnost informací ³⁶	---	---	---		Jazyk NENÍ bariérou

³³ Z hlediska typů informací se jedná především o články a informace o lécích.

³⁴ Tento bod nebyl zařazen do rozboru výše, nicméně je vhodné ho zmínit zde. Důvodem je rozporuplné zadání. Otázka zněla: „*Co je pro Vás největší motivací, abyste se dále vzdělával(a)?*“ (Lesenková, 2010) Naskýtá se polemika, zda se výsledek dá vztáhnout i na vyhledávání informací vzhledem k povinnosti celoživotního vzdělávání a jak byla respondenty interpretována.

³⁵ Pojmem „zdroj“ se v tabulce míní subjektivní posouzení důvěryhodnosti zdroje.

³⁶ Lesenková (Lesenková, 2010) zmiňuje komplikovaný přístup k informacím. Přeformulováno z důvodu přehlednosti tabulky.

Vyhledává většina informace sama?	Ano ³⁷ , kooperace, vyhledávání pro kolegy	Ano	Ano	Ne, spolupráce s kolegy	Částečně ³⁸	Částečně	Částečně		---
Využívání odborných databází³⁹	Drtivá většina využívá ⁴⁰	--- ⁴¹	Zhruba třetina využívá	Pravidelně využívá zhruba třetina	Často využívá zhruba pětina	Zhruba polovina využívá	Často využívá zhruba čtvrtina		Většina nevyužívá

³⁷ Procházková zařadila otázku s opačnou konotací, kdy se ptala „Jak často nenajde respondent informaci sám“. Odpověď uvedená v tabulce je odvozena z výsledku, kdy většina uvedla „Výjimečně“ (Procházková, 2010).

³⁸ U Horváthových výzkumů jsou dvě významné skupiny. První si zpracovává řešerše a druhá nikdy řešerši nezpracovávala ani nikomu jinému nezdala. Navíc je významně zastoupeno množství respondentů konzultujících s kolegy (Horváth, 2013, 2014a, 2014b).

³⁹ Pokud je to možné, uvádí se součet zastoupení jak volných, tak licencovaných databází. U této kategorie byl pokus o hrubé kvantifikování a porovnání, neboť se ve většině případů jednalo o dominantní zkoumanou informaci.

⁴⁰ Reprezentativnost je v tomto případě diskutabilní. Sama Procházková připouští, že mohlo dojít k záměně významu znalost databáze a využívání databáze. Navíc databáze Medline byla zmíněna v zadání otázky „Je jedinou využívanou databází Medline?“ (zde se dá polemizovat o podsouvání faktu, že by měli využívat databáze, ze kterého respondenti mohou vycházet v dalších otázkách). Podobně pak součet uživatelů 0-1 databáze dává zhruba třetinu respondentů (dle průzkumu z roku 2005) (Procházková, 2010).

⁴¹ Výzkum Jarolímkové nedokáže v tomto případě jednoznačně odpovědět vzhledem k úkolu, který spočíval v seřazení informačních zdrojů dle preference. Pokud by se v rámci jejího výzkumu přiřadily body za pořadí, umístily by se databáze na osmém místě z deseti. Stále však tento fakt nevypovídá o jejich využívání.

2.2.1 Zajímavosti a podněty vyplývající z výzkumů

Další vyplývající poznatky již není možné jednoduše sloučit do jedné tabulky vzhledem k jejich roztržitému charakteru. Dále je tedy uveden nestrukturovaný výčet význačných myšlenek, podnětů či výzkumných otázek vyplývajících z analyzovaných výzkumů popsaných výše. Jejich využití či zohlednění bude popsáno dále v samostatné kapitole týkající se výzkumného designu.

Procházková (Procházková, 2010):

- Navštěvování pouze jedné knihovny
- Nesledování žádných časopisů
- Mají mladší menší zájem o databáze?
- Nízký zájem o informační zdroje
- Příklon k elektronickým zdrojům v průběhu času
- Nízká informovanost o bibliografických databázích
- Jak a proč jsou využívány volně dostupné zdroje?

Jarolímková (Jarolímková, 2008):

- Vyhledávání odborné informace 3-5x týdně
- Samostatné vyhledávání informací i přes nedostatek času
- Pouze menšina dokáže najít informaci v databázi bez potíží v uspokojivém čase
- Neporozumění ze strany lékařských pracovníků, určitá dávka neupřímnosti či vyhýbání se odpovědi
- Návrh použití jiných metod výzkumu
- Návrh zahrnutí jiných cílových skupin

Stará (Stará, 2008):

- Neznalost databází
- Chápání, která informace je odborná
- Významný zájem o službu pravidelného informování o internetových informačních zdrojích v rámci zaměření
- Informace na internetu jsou považovány za důvěryhodné
- Jak si ověřují informace?
- Jaký je skutečný zájem o kurzy informační gramotnosti?

Málková (Málková, 2017):

- Bližší zkoumání kooperace mezi kolegy
- Chápání Googlu jako synonyma pro internet

- Bibliografické údaje (například kde článek vyšel) mají pouze doplňkový charakter pro posouzení relevance
- Není nedostatek času pouze výmluva?
- Někteří se spokojí s tím, co najdou
- Někteří bariéry vůbec nepocítují
- Uvědomují si bariéry?
- Široké spektrum frekvence hledání informací (od „každý den“ po „minimálně“)
- Jaká je souvislost vzniku informační potřeby s frekvencí vyhledávání informací?
- Závisí více na časových možnostech než na motivaci?
 - o Mohlo by zlepšení situace napomoci odstranění nutnosti duplicitní práce (ověřováním informací ve více zdrojích) využitím relevantních zdrojů již při primárním vyhledávání?
- Plná víra (bez ověřování) informacím od doktora, z manuálu a z knih
- Je rozdíl (případně jaký) mezi chápáním kvality a relevance informace?
- Hodnocení informace na základě toho, zda se hodí
- Zpětné hodnocení informace až po jejím uvedení do praxe
- Nejvyšší dosažené vzdělání patrně nemá vliv na informační gramotnost
- Jaké jsou znalosti o odborných databázích?

Lesenková (Lesenková, 2010):

- Jaké jsou skutečné znalosti o elektronických informačních zdrojích?
- Jak je posuzována důvěryhodnost zdroje?
- Knihovny jsou vnímány jako archivy publikací
- Nevyužívání knihoven v místě působnosti
- Neznalost webových stránek knihovny

Horváth (Horváth, 2013):

- Významná skupina nevyužívá databáze prakticky vůbec
- Nízký přehled o dostupných databázích
- Jaké je porozumění termínu rešerše?
- Ke kterým elektronickým zdrojům/slужbám je využíván vzdálený přístup?
- Nedostatek učebnic v knihovnách

Horváth (Horváth, 2014a):

- Nízký přehled o dostupných databázích

Horváth (Horváth, 2014b):

- Jaké jsou časové možnosti k procházení dalších databází?

Vejvoda (Vejvoda, 2013):

- Proč je většina spokojená s informovaností o informačních zdrojích, když je většina nevyužívá?
- Absence podnětů pro vyhledávání v bibliografických databázích

2.2.2 Rizika vyplývající z výzkumů

Ve výše zmíněných výzkumech se často objevují nevyplněné či špatně vyplněné otázky, podobně jako vyslovená podezření o vzájemném nepochopení respondenta s výzkumníkem. Naskýtá se několik variant, čím by tento jev mohl být zapříčiněn a jak se na každou takovou variantu adekvátně připravit. Dále jsou zmíněny vlastní teorie a úvahy o možných rizicích přímo či nepřímo vyplývajících z výše prostudovaných studií a na základě kritického myšlení a zkušeností nabytých při vlastním studiu na Ústavu informačních studií a knihovnictví a kurzech klinického psychologa a psychoterapeuta PhDr. Martina Dlabala, Ph.D.⁴²:

- Nepochopení otázky
- Nepochopení zvolené terminologii
- Odlišná konotace významu odpovědi
- Neochota odpovědět či dále spolupracovat
- Tendence vypadat lépe/profesionálněji
- Tendence neprojevit neznalost
- Tendence být spokojen i s něčím, co nevyužívám
- Tendence nepoškodit dobré jméno (například knihovny, ústavu a podobně)
- Neupřímnost odpovědi
- Přílišná subjektivita (přisuzování výrazně vyšší/nížší hodnoty než je skutečnost)
- Následování otázky (odpovím, co chtějí slyšet)
- Podsouvání odpovědi
- Omezení vlastního rozhodování výčtem možností
- Nevhodné použití uzavřených otázek
- Příliš abstraktní/konkrétní otázky
- Povyšování/ponižování (ač subjektivní) role dotázaného a výzkumníka
- Zahlcení otázkami
- Neschopnost odpovědět (například na základě chybějící zkušenosti)
- Tlak na odpověď
- Vzbuzení negativních pocitů (byť nechtěně/nepřímo)
- Ztráta pozornosti/rezignace respondenta (či výzkumníka v případě např. rozhovorů)
- Vyvarování se vlastního hodnocení respondenta
- Zpochybňování názorů

⁴² V rámci kurzů a konzultací byli výchozí literaturou zejména Miller a Rollnick (Miller, 2013), Gordon (Gordon, 1970), Vymětal (Vymětal, 2008) a Dlabal (Dlabal, 2017). Výčet rizik není vyčerpávající, ale poukazuje na základní body, na které si dát pozor v souvislosti s výzkumem této diplomové práce.

Tato rizika nejsou již dále v textu rozebírána, ale poskytují východisko pro vlastní strategie vedení rozhovorů (viz 3.3.2 Strategie vedení rozhovorů) a množství z nich bylo konzultováno s doporučením, jak se s riziky vypořádat.

3 Design výzkumu

Před vytvořením vlastního designu výzkumu⁴³ je zapotřebí se zamyslet, zhodnotit vlastní přístup a očekávání. Stejně tak by každému výzkumu měl předcházet tzv. „desk research“, tedy průzkum současného poznání pro upřesnění kontextu a získání dalších poznatků o uskutečnění podobných nebo stejných výzkumů (v případě této práce viz kapitola 2 Popis stavu současného českého vědeckého poznání). Nesmí chybět ani úvaha nad vhodným a dostatečným vzorkem pro sběr dat nebo rozmyšlení způsobu analýzy dat před započítáním samotného výzkumu. Nelze zanedbat ani otázku etickou či formu výsledného prezentování výsledků a nových poznání (Bowden, 2017).

Dalším podstatným bodem je odlišení metodologie a metody výzkumu. Metodologií se rozumí souhrn principů, logiky a důkazů na pozadí výzkumu, které vedou k dosažení cíle, tedy získání nových znalostí. Naproti tomu metody jsou již konkrétní postupy, nástroje a techniky vedoucí k dosažení tohoto cíle. Je zapotřebí si uvědomit již před samotným výzkumem, že člověk má tendence dělat chyby (viz kapitola 3.2.1 Nejčastější chyby lidského faktoru) a již při samotném procesu designu výzkumu by měla být snaha dopad těchto chyb minimalizovat. Dalo by se říci, že význam kvalitního výzkumného designu spočívá především v překonání chyb spočívajících v lidském faktoru a v důsledku v přinesení objektivních zjištění samotného výzkumu s minimálním zkreslením. Stejně tak je potřeba dopředu pečlivě promyslet, jaké skutečnosti budou sledovány a jaké poznatky přinesou (Case, 2016).

Case a Given (Case, 2016) dále konstatují, že výzkumný design by měl zohlednit základních pět fází výzkumného procesu:

1. Definování výzkumné otázky (či výzkumných otázek)
2. Určení potřebných dat a navržení studie jejich sběru
3. Výběr a implementace výzkumných metod
4. Analýza a interpretace pozorování
5. Zvážení celkových výsledků k vyvození závěru studovaného fenoménu

⁴³ Vytvoření samotného designu výzkumu (tedy celé této kapitoly) by nebylo možné bez předchozího prostudování literatury, zejména publikací od Forda (Ford, 2015), Bawdena (Bawden, 2017), Case a Givenové (Case, 2016) a studie kvalitativního charakteru v českém prostředí od Němečkové (Němečková, 2016), jejichž vliv je zřejmý při vlastním usuzování a vlastních úvahách napříč celou kapitolou.

Je nutné zde konstatovat, že praxe není vždy tak jasná a lineární jak uvádí výše zmíněná posloupnost. Jednotlivé fáze v souvislosti s výzkumem, který prezentuje tato diplomová práce, jsou představeny dále v samostatných podkapitolách⁴⁴.

3.1 Definování výzkumných otázek

Prvním krokem pro samotný výzkum byla motivace výzkumníka (vnitřní motivaci blíže přibližuje Předmluva této práce) následovaná definováním výzkumných otázek. Definování co a proč se bude zkoumat hraje v designu výzkumu kritickou roli.

Výchozím bodem pro započetí výzkumu bylo prostudování a analyzování již provedených výzkumů (viz kapitola 2 Popis stavu současného českého vědeckého poznání), doplněné o zvolenou metodologii (viz kapitola 3.2 Metodologie)⁴⁵. Na základě získaných poznatků lze konstatovat, že existuje problém hodný dalšího zkoumání, byl zvolen kvalitativní přístup k problému a byly formulovány výzkumné otázky, které budou dále zkoumány.

3.1.1 Výzkumný problém

Výzkumný problém popisuje zaměření výzkumného projektu včetně zdůvodnění a potřebu samotné studie (Given, 2016). Základní výzkumný problém byl na základě poznatků z prostudované literatury (viz kapitola 2 Popis stavu současného českého vědeckého poznání) stanoven následovně:

„Proč a jaký mají studenti lékařských fakult v České republice problém s přístupem k odborným databázím?“

Takto definovaný problém má však určité nedostatky. V první řadě se jedná o dvě otázky shrnuté do jedné, kdy pro každou z nich je zapotřebí zaujmout jiný přístup. Dalším nedostatkem je charakter výzkumů, na jejichž základě byl problém formulován. Ve většině případů se jedná o výzkumy kvantitativního charakteru, kdy výzkumníci ověřují vlastní hypotézy. Naskytá se řada otázek. Co když existují podstatné faktory, které v těchto výzkumech nebyly zohledněny? Je stavění na poznatech z jiné geografické, kulturní a časové lokace stále platné? Tyto a jim podobné otázky mohou vyvolávat pochyby. Evidentně v současném poznání

⁴⁴ V rámci této práce byl bod 3 a 4 pro přehlednost sloučen (viz kapitola 3.3 Metody) a další členění probíhá v rámci této kapitoly.

⁴⁵ Zde je například patrné, jak nelineární a roztržitý vlastní výzkum může být oproti teorii.

v lokálních geografických a časových podmínkách existuje slepý bod hodný vlastního zkoumání, který představuje prerekvizitu pro výše definovaný problém. Na základě těchto faktorů byl výzkumný problém zobecněn a redefinován:

„Jaké je informační chování studentů lékařských fakult?“

Je potřeba mít na zřeteli, že definovaný výzkumný problém má vliv na výběr vhodné metodologie (a do jisté míry tento výběr omezuje). Z charakteru výzkumného problému je vhodné zaujmout kvalitativní přístup umožňující hlubší vhled do problematiky než přístup kvantitativní (Given, 2006).

3.1.2 Výzkumné otázky

V rámci tohoto výzkumu byl přístup k výzkumným otázkám trochu netradiční. Jejich pojetí je chápáno jako dílčí fenomény, jejichž propojením vznikne komplexní pohled na výzkumný problém. Vzhledem k faktu, že se jedná o otázky a výzkum je kvalitativního charakteru, je nasnadě je v upravené podobě položit zkoumanému vzorku s možností je dále rozvést, upřesnit či doplnit. Výzkumné otázky se tedy vlastně staly i konkrétními otázkami využitými v průběhu výzkumu.

Na základě analýzy studií (viz kapitola 2 Popis stavu současného českého vědeckého poznání) bylo agregováno mnoho zjištění, ze kterých bylo možné formulovat výzkumné otázky. Bylo formulováno celkem šestnáct základních otázek, které jsou uvedeny dále spolu s objasněním, které myšlenky vedly k jejich formulaci⁴⁶ (a zároveň mohou na přiřazené myšlenky přinést nový úhel pohledu) a vlastní vysvětlivkou proč byla otázka formulována zrovna takto, případně co se od jejího zodpovězení očekává. Otázky byly úmyslně formulovány obecně s možným významovým přesahem, aby mohly pojmout co nejvíce (či co nejrozumnějších) odpovědí a daly prostor pro případné upřesnění na základě konkrétní situace a na základě vnějších pozorování konkrétního respondenta. Zároveň některé otázky společně vytvářejí kontextuální rámec a je významné i pořadí otázek. Je evidentní, že rozhovor s jedním respondentem nemůže pokrýt všechny uvedené skutečnosti u každé výzkumné otázky. Je snaha obejít tento problém velikostí zkoumaného vzorku.

⁴⁶ Pro přehlednost a stručnost jsou tato objasnění ve formátu „[výzkumník]:[otázka]“ v případě, že otázka byla formulována na základě zjištění výzkumníka nebo ve formátu „Tabulka:[kategorie]“ v případě, že se jedná o kategorizovanou skutečnost v souhrnné tabulce.

Po dlouhých úvahách, množství přeformulování a vynaložení značného induktivního i deduktivního úsilí byly formulovány následující výzkumné otázky:

- 1) Co je motivací ke zjišťování nových odborných informací?
 - *Tabulka: Motivace pro hledání informací*
 - *Málková: Jaká je souvislost vzniku informační potřeby s frekvencí vyhledávání informací?*
 - *Málková: Závisí více na časových možnostech než na motivaci?*
 - *Vejevoda: Absence podnětů pro vyhledávání v bibliografických databázích*
 - Tato otázka má za cíl objasnit proč jsou odborné informace vyhledávány. Je očekávatelné, že vzhledem k charakteru zkoumaného vzorku – studentů – budou mezi prvními uvedeny informace týkající se samotného studia. Pokud to situace umožní, bude snaha zjistit zejména další, méně očekávatelné odpovědi.
- 2) Kde jsou takové (odborné) informace získávány?
 - *Tabulka: Preferované zdroje informací*
 - *Tabulka: Konkrétní prostředky pro získávání informací v prostředí internetu*
 - *Tabulka: Využívání odborných databází*
 - *Procházková: Navštěvování pouze jedné knihovny*
 - *Procházková: Nízký zájem o informační zdroje*
 - *Procházková: Přiklon k elektronickým zdrojům v průběhu času*
 - *Procházková: Nízká informovanost o bibliografických databázích*
 - *Procházková: Jak a proč jsou využívány volně dostupné zdroje?*
 - *Stará: Neznalost databází*
 - *Stará: Chápání, která informace je odborná*
 - *Stará: Informace na internetu jsou považovány za důvěryhodné*
 - *Málková: Jaké jsou znalosti o odborných databázích?*
 - *Lesenková: Jaké jsou skutečné znalosti o elektronických informačních zdrojích?*
 - *Lesenková: Knihovny jsou vnímány jako archivy publikací*
 - *Horváth: Významná skupina nevyužívá databáze prakticky vůbec*
 - *Horváth: Nízký přehled o dostupných databázích*
 - *Horváth: Ke kterým elektronickým zdrojům/službám je využíván vzdálený přístup?*
 - První otázka nepřímo zkoumající povědomí o databázích. Nicméně je jejím formulováním ponechán prostor pro jakýkoliv typ média či prostředku.
- 3) Jaký je konkrétní způsob/postup získání takové (odborné) informace?
 - *Tabulka: Konkrétní prostředky pro získávání informací v prostředí internetu*
 - *Tabulka: Důležitá kritéria při hledání informací*
 - *Tabulka: Využívání odborných databází*
 - *Procházková: Přiklon k elektronickým zdrojům v průběhu času*
 - *Procházková: Nízká informovanost o bibliografických databázích*
 - *Procházková: Jak a proč jsou využívány volně dostupné zdroje?*
 - *Jarolímková: Pouze menšina dokáže najít informaci v databázi bez potíží v uspokojivém čase*
 - *Stará: Neznalost databází*
 - *Stará: Chápání, která informace je odborná*
 - *Málková: Chápání Googlu jako synonyma pro internet*

- *Málková: Někteří se spokojí s tím, co najdou*
 - *Málková: Jaké jsou znalosti o odborných databázích?*
 - *Lesenková: Jaké jsou skutečné znalosti o elektronických informačních zdrojích?*
 - *Horváth: Významná skupina nevyužívá databáze prakticky vůbec*
 - *Horváth: Nízký přehled o dostupných databázích*
 - *Horváth: Ke kterým elektronickým zdrojům/slужbám je využíván vzdálený přístup?*
 - V rámci této otázky bude snaha o nepřímé navození techniky kritické situace, kdy dotázaný sám začne uvažovat a zvolí konkrétní situaci, u které sám popíše, jak v ní postupoval, a vlastně přesně popíše realitu. Volbou formulace se otázka neomezuje pouze na konkrétní média či prostředky.
- 4) Jaký druh informace je vyhledáván nejčastěji?
- *Tabulka: Motivace pro hledání informací*
 - *Procházková: Jak a proč jsou využívány volně dostupné zdroje?*
 - *Málková: Jaká je souvislost vzniku informační potřeby s frekvencí vyhledávání informací?*
 - V rámci této otázky byl zamýšlen prostor pro respondenta pro vyjádření konkrétních typů hledaných odborných informací, které ho zajímají. Bohužel praxe ukázala, že většina respondentů ji chápala jako synonymum k otázce 1 (viz kapitola 4 Průběh výzkumu).
- 5) Podle čeho je vybírán zdroj informací?
- *Tabulka: Preferované zdroje informací*
 - *Tabulka: Důležitá kritéria při hledání informací*
 - *Procházková: Nízký zájem o informační zdroje*
 - *Procházková: Příklon k elektronickým zdrojům v průběhu času*
 - *Procházková: Nízká informovanost o bibliografických databázích*
 - *Procházková: Jak a proč jsou využívány volně dostupné zdroje?*
 - *Jarolímková: Pouze menšina dokáže najít informaci v databázi bez potíží v uspokojivém čase*
 - *Stará: Neznalost databází*
 - *Málková: Jaké jsou znalosti o odborných databázích?*
 - *Lesenková: Jaké jsou skutečné znalosti o elektronických informačních zdrojích?*
 - *Horváth: Významná skupina nevyužívá databáze prakticky vůbec*
 - *Horváth: Nízký přehled o dostupných databázích*
 - V rámci této otázky je úmyslně zvolen pojem zdroj, jehož zamýšlený význam lze definovat dle potřeby, nicméně je očekáváno zafungování asociačního principu, kdy by mohl u informačně gramotnějších respondentů evokovat elektronické informační zdroje a je tedy opět nepřímo zkoumáno povědomí o databázích.
- 6) Který zdroj je používán nejčastěji?
- *Tabulka: Konkrétní prostředky pro získávání informací v prostředí internetu*
 - *Tabulka: Využívání odborných databází*
 - *Procházková: Nízký zájem o informační zdroje*
 - *Procházková: Příklon k elektronickým zdrojům v průběhu času*
 - *Procházková: Nízká informovanost o bibliografických databázích*
 - *Procházková: Jak a proč jsou využívány volně dostupné zdroje?*
 - *Stará: Neznalost databází*

- *Málková: Jaké jsou znalosti o odborných databázích?*
 - *Lesenková: Jaké jsou skutečné znalosti o elektronických informačních zdrojích?*
 - *Horváth: Významná skupina nevyužívá databáze prakticky vůbec*
 - *Horváth: Nízký přehled o dostupných databázích*
 - Podobně jako u otázky výše, jen v tomto případě je pozornost směřována na konkrétní osobní preference, které mohou být dále upřesněny například otázkou „Proč?“.
- 7) Je při získávání informací spoléháno pouze na své schopnosti?
- *Tabulka: Vyhledává většina informace sama?*
 - *Jarolímková: Samostatné vyhledávání informací i přes nedostatek času*
 - *Málková: Bližší zkoumání kooperace mezi kolegy*
 - Tato otázka byla úmyslně zvolena jako uzavřená. Pokud dotázaný odpoví příliš rychle „Ano“, je možné otázku pomalejším tempem dokončit „...nebo nějak kooperujete?“. Některé dotázané takový přístup může přimět k hlubšímu zamýšlení, přehodnocení odpovědi a dalšímu rozvedení.
- 8) Jaké jsou bariéry při získávání informací?
- *Tabulka: Jaké jsou bariéry při hledání informací?*
 - *Procházková: Nízká informovanost o bibliografických databázích*
 - *Procházková: Jak a proč jsou využívány volně dostupné zdroje?*
 - *Málková: Není nedostatek času pouze výmluva?*
 - *Málková: Někteří bariéry vůbec nepocítují*
 - *Málková: Uvědomují si bariéry?*
 - Podobný přístup jako u předchozí otázky, jen v tomto případě je snaha o eliminování příliš rychlých odpovědí „Ne“, kdy výzkumník začne vyjmenovávat příklady.
- 9) Jak často jsou vyhledávány informace?
- *Tabulka: Jaké jsou bariéry při hledání informací?*
 - *Jarolímková: Vyhledávání odborné informace 3-5x týdně*
 - *Málková: Není nedostatek času pouze výmluva?*
 - *Málková: Široké spektrum frekvence hledání informací (od „každý den“ po „minimálně“)*
 - *Málková: Jaká je souvislost vzniku informační potřeby s frekvencí vyhledávání informací?*
 - Tato otázka se snaží zjistit frekvenci vyhledávání informací. Primárním účelem je zjistit, zda dotázaní tuto veličinu dokáží skutečně bez problémů kvantifikovat na místě. Takové zjištění může naznačit, jestli někteří respondenti s takovým definováním nemají problém či jaký a takováto skutečnost může být zohledněna při designu budoucích studií.
- 10) Je na vyhledávání dostatek času?
- *Tabulka: Důležitá kritéria při hledání informací*
 - *Tabulka: Jaké jsou bariéry při hledání informací?*
 - *Procházková: Jak a proč jsou využívány volně dostupné zdroje?*
 - *Jarolímková: Samostatné vyhledávání informací i přes nedostatek času*
 - *Jarolímková: Pouze menšina dokáže najít informaci v databázi bez potíží v uspokojivém čase*
 - *Málková: Není nedostatek času pouze výmluva?*

- *Horváth: Jaké jsou časové možnosti k procházení dalších databází?*
- Formulace této otázky i její souvislost s předchozí není náhodná. První očekávatelnou odpovědí je vyhrknutí „Ano“, toto pořadí však respondenty zastaví a donutí je se zamyslet, pokud v předchozí otázce uvedli vysokou frekvenci.

11) Jsou informace ověřovány?

- *Stará: Chápání, která informace je odborná*
- *Stará: Informace na internetu jsou považovány za důvěryhodné*
- *Málková: Někteří se spokojí s tím, co najdou*
- *Málková: Plná víra (bez ověřování) informacím od doktora, z manuálu a z knih*
- *Málková: Je rozdíl (případně jaký) mezi chápáním kvality a relevance informace?*
- *Lesenková: Jak je posuzována důvěryhodnost zdroje?*
- Tato otázka má za cíl zjistit, co považují respondenti za věrohodné nezávisle na médiu či prostředku s možností otázku dále specifikovat například „Jak?“.

12) Podle čeho je posouzeno, zda je informace relevantní?

- *Stará: Chápání, která informace je odborná*
- *Stará: Informace na internetu jsou považovány za důvěryhodné*
- *Málková: Bibliografické údaje (například kde článek vyšel) mají pouze doplňkový charakter pro posouzení relevance*
- *Málková: Plná víra (bez ověřování) informacím od doktora, z manuálu a z knih*
- *Málková: Je rozdíl (případně jaký) mezi chápáním kvality a relevance informace?*
- *Málková: Hodnocení informace na základě toho, zda se hodí*
- *Málková: Zpětné hodnocení informace až po jejím uvedení do praxe*
- *Lesenková: Jak je posuzována důvěryhodnost zdroje?*
- Tato otázka má za cíl zjistit, jaký rozdíl respondenti vnímají oproti předchozí kromě vlastní odpovědi. Opět je patrná nezávislost na médiu či prostředku.

13) Kde je publikována odborná literatura (za předpokladu, že ji publikují)?

- *Stará: Chápání, která informace je odborná*
- U této otázky se jedná o vlastní zvědavost, zda již respondenti publikují a zda se jich dotkla problematika predátorských časopisů⁴⁷.

14) Jsou průběžně sledovány novinky v oboru nebo jsou informace vyhledávány nárazově?

- *Tabulka: Využívání odborných databází*
- *Procházková: Nesledování žádných časopisů*
- *Procházková: Nízký zájem o informační zdroje*
- *Procházková: Příklon k elektronickým zdrojům v průběhu času*
- *Procházková: Nízká informovanost o bibliografických databázích*
- *Stará: Neznalost databází*
- *Stará: Chápání, která informace je odborná*
- *Stará: Významný zájem o službu pravidelného informování o internetových informačních zdrojích v rámci zaměření*
- *Horváth: Významná skupina nevyužívá databáze prakticky vůbec*
- *Horváth: Ke kterým elektronickým zdrojům/službám je využíván vzdálený přístup?*

⁴⁷ Tento problém byl v době výzkumu hojně rozebírán napříč různými předměty studia, proto vzbudil zájem.

- Tato otázka zjišťuje nejen zájem o průběžné sledování novinek z oboru, ale také o médium či prostředek k tomu využívaný a nepřímo dává prostor k rozhovoru o elektronických informačních zdrojích.

15) Jaká je spokojenost s informačními zdroji dostupnými na 3. lékařské fakultě?

- *Tabulka: Využívání odborných databází*
- *Procházková: Mají mladší menší zájem o databáze?*
- *Procházková: Nízký zájem o informační zdroje*
- *Procházková: Nízká informovanost o bibliografických databázích*
- *Stará: Neznalost databází*
- *Stará: Významný zájem o službu pravidelného informování o internetových informačních zdrojích v rámci zaměření*
- *Stará: Jaký je skutečný zájem o kurzy informační gramotnosti?*
- *Málková: Jaké jsou znalosti o odborných databázích?*
- *Lesenková: Jaké jsou skutečné znalosti o elektronických informačních zdrojích?*
- *Lesenková: Knihovny jsou vnímány jako archivy publikací*
- *Lesenková: Nevyužívání knihoven v místě působitě*
- *Horváth: Významná skupina nevyužívá databáze prakticky vůbec*
- *Horváth: Nízký přehled o dostupných databázích*
- *Horváth: Ke kterým elektronickým zdrojům/službám je využíván vzdálený přístup?*
- V této otázce mají respondenti možnost se vyjádřit k současné situaci. Termín „informační zdroje“ je opět použit úmyslně, aby měli respondenti svobodu zvolit libovolné médium či prostředek.

16) Existují návrhy na zlepšení?

- *Stará: Jaký je skutečný zájem o kurzy informační gramotnosti?*
- *Lesenková: Knihovny jsou vnímány jako archivy publikací*
- *Horváth: Nedostatek učebnic v knihovnách*
- Účelem této otázky je zahrnout faktory představující problém (a i přes velmi volně definované ostatní otázky se nevešly nikam jinam) či rekapitulace již zmíněného, které je považováno za důležité.

Některé zajímavé poznatky nebyly zahrnuty do výzkumných otázek formulovaných výše, nicméně byly využity pro zaujetí určité strategie při výzkumu nebo byly vzaty v potaz již při úvahách o výzkumném designu. Jedná se o následující:

- *Jarolímková: Neporozumění ze strany lékařských pracovníků, určitá dávka neupřímnosti či vyhýbání se odpovědi*
- *Jarolímková: Návrh použití jiných metod výzkumu*
- *Jarolímková: Návrh zahrnutí jiných cílových skupin*
- *Horváth: Jaké je porozumění termínu řešerše?*
 - Tento bod sice není zahrnut v rámci výzkumných otázek, nicméně byl zohledněn a použití knihovnické terminologie při samotné komunikaci s respondenty bylo významně omezeno.

Otázky a poznatky, které po zvážení nebyly zahrnuty:

- *Málková: Mohlo by zlepšení situace napomoci odstranění nutnosti duplicitní práce (ověřováním informací ve více zdrojích) využitím relevantních zdrojů již při primárním vyhledávání?*
- *Málková: Nejvyšší dosažené vzdělání patrně nemá vliv na informační gramotnost*
- *Lesenková: Neznalost webových stránek knihovny*
- *Vejevoda: Proč je většina spokojená s informovaností o informačních zdrojích, když je většina nevyužívá?*
- *Vejevoda: Absence podnětů pro vyhledávání v bibliografických databázích*

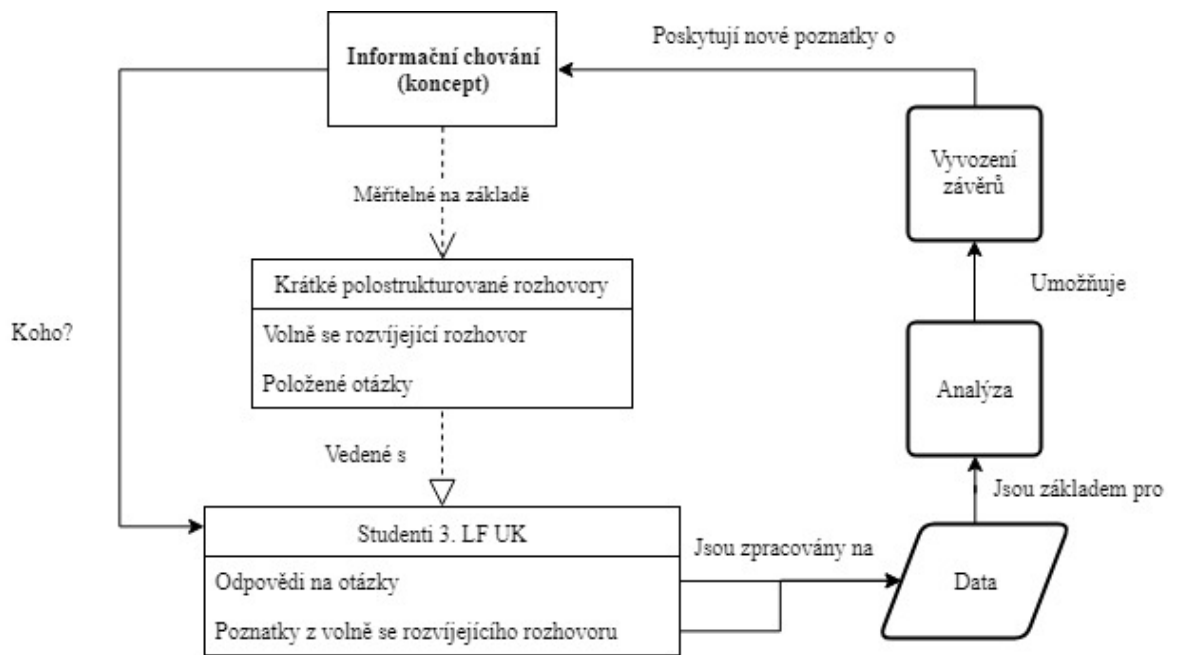
3.2 Metodologie

Metodologií se rozumí strategický plán akcí, procesů a záměrů na pozadí výběru a použití konkrétních metod k dosažení konkrétních cílů. Vztah mezi metodologií a metodou je takový, že pomocí metodologie se stanoví strategie pro měření skutečnosti, pro kterou metoda získává a analyzuje data (Crotty, 1998). Výběr metodologie a metody je tak velmi úzce spjat.

Prioritou v tomto výzkumu bylo stanovení cílové skupiny (objektu zkoumání). Vzhledem k omezením (například z hlediska času, možností, prostředků a podobně) a plánovanému rozsahu této diplomové práce bylo zapotřebí cílovou skupinu vyplývající ze zkoumaného problému výrazně zúžit (a tedy konkretizovat). Pro potřeby tohoto výzkumu byla zvolena jedna lékařská fakulta, jejíž studentů se bude výzkum týkat. Konkrétně byla zvolena 3. lékařská fakulta Univerzity Karlovy s přihlédnutím k osobním preferencím.

Konceptem zájmu je v případě tohoto výzkumu samotné informační chování jednotlivých studentů (objektů). Měřitelné je v průběhu zvolené metody zkoumání (v tomto případě v rámci krátkých polostrukturovaných rozhovorů), kdy na základě položených otázek a následného volně se rozvíjejícího rozhovoru jsou jednotlivým studentům (objektům) přisuzovány atributy (přiřazeny položenými otázkami či vyplývající z jejich výpovědi), které na základě jejich odpovědi nabývají konkrétních hodnot. Zamýšlený model je znázorněn níže (viz Diagram 1 Model konceptu výzkumu).

Diagram 1 Model konceptu výzkumu

Jak bylo zmíněno výše při formulování výzkumného problému, pro tento výzkum byl vybrán jako vhodný kvalitativní přístup, který s sebou nese specifické požadavky, výhody i omezení. Pozornost je zaměřena na malý vzorek, ovšem z výrazně detailnější perspektivy, což umožní hlubší poznání konceptu zájmu (tedy umožní detailní pohled na informační chování konkrétních studentů). Získaná data jsou výrazně spolehlivější (vypovídají o skutečnosti, nikoliv o interpretaci skutečnosti výzkumníkem) a umožňují pochopení některých fenoménů. Ovšem takovéto poznatky nelze generalizovat. Výhodou kvalitativních studií je soustředění se na detaily a zahrnutí anomálií či nestandardních skutečností (které kvantitativní studie eliminují či minimalizují jejich dopad nebo zkrátka výzkumníka při výzkumném designu nenapadnou a nejsou tudíž do výzkumu zahrnuty). Další výhodou kvalitativního přístupu je možnost sledovat lidské chování, myšlenkové pochody a změny názorů či úhlů pohledu⁴⁸ (například jak si lidé v průběhu vzpomínají na různé skutečnosti). Tento přístup připouští a reflektuje individualitu každého respondenta (objektu zkoumání), kdy každý má vlastní realitu, vlastní zkušenosti, vlastní pohled na svět, vlastní kontext a vlastní postoje, které se mohou s časem měnit. Dle zvoleného přístupu by se zvolená metodologie dala označit jako průzkumná kvalitativní studie⁴⁹ (Case, 2016).

⁴⁸ Zároveň lze konstatovat, že nejčastější chyby lidského faktoru (zmíněné v kapitole 3.2.1 Nejčastější chyby lidského faktoru) jdou aplikovat nejen na výzkumníka, nýbrž i na respondenty (Case, 2016).

⁴⁹ V anglickém terminologii „exploratory qualitative study“.

Vzhledem ke zvolené metodologii byla shledána dostačující velikost vzorku dvaceti respondentů.

3.2.1 Nejčastější chyby lidského faktoru

Case a Given ve své knize (Case, 2016) představují několik základních chyb lidského faktoru. Tyto chyby se týkají především pozorování a interpretace dat v rámci výzkumu a je možné je eliminovat či minimalizovat jejich dopad zvolením vhodné metody.

Jedná se především o následující chyby⁵⁰:

1. Nevidění toho, co je a naopak vidění toho, co není
2. Generalizování poznatků z malého vzorku
3. Větší vnímání věcí podporujících vlastní názor a ignorování důkazů, které tak nečiní⁵¹
4. Vytvoření informace podporující vlastní názor⁵²
5. Zahrnutí vlastního ega a jeho defensivního nastavení vůči tomu, co je považováno za pravdivé (objektivní názor či důkaz o jiné skutečnosti může být tedy nesprávně vnímán příliš osobně)
6. Vytvoření předsudku, kdy žádné pozorování či argument nemůže změnit vlastní názor
7. Mystifikace neznámých skutečností, která může mít za následek tvrzení, že skutečnost je natolik komplexní, že jí nemůže být porozuměno

Jakým způsobem bylo k těmto chybám přistupováno a minimalizován jejich vliv ve vlastním výzkumu je naznačeno v jednotlivých kontextech napříč celou prací. Obecně lze však říci, že spolehlivým způsobem, jak se většiny chyb vyvarovat, je osvojit si přístup, kdy by měl být výzkumník metodický, precizní, otevřený kritice a dialogu o výzkumu, ale zároveň by neměl silně lpět na svých závěrech a jeho zjištění by měla být založena na důkazu.

3.3 Metody

Metodami se rozumí techniky a procedury využité pro získání a analýzu dat souvisejících s hypotézou či výzkumnou otázkou (Crotty, 1998).

⁵⁰ Na tyto chyby poukázala i řada metodologů, které Case a Given citují například E. Babbie, L. M. Given, J. Katzer, K. Cook, W. Crouch a R. Schutt (Case, 2016).

⁵¹ Tento fenomén je také znám jako selektivní vnímání.

⁵² Tento fenomén je také znám jako paradox hazardního hráče (v originále „gambler's fallacy“). Spočívá kupříkladu v představě, že po určitém počtu hoď mincí, kdy padla ta samá strana musí zákonitě padnout opačná, i když se jedná o na sobě zcela nezávislé jevy (Roney, 2003).

Zvolení vhodných metod je kritickým bodem výzkumného designu, kdy jejich nesprávné zvolení může zmařit celý výzkum. Dále by zvolení konkrétní metody mělo reflektovat účel výzkumu, typ zkoumaných skutečností a vlastní časové možnosti. Při této volbě je vhodné mít na paměti, proč je konkrétní fenomén vůbec zkoumán a že účelem je jeho prozkoumání pro získání základního porozumění danému fenoménu (Case, 2016).

Použité metody budou dále rozděleny na dvě skupiny (každá z těchto skupin bude podrobně rozebrána ve vlastní podkapitole). Do první skupiny jsou zařazeny metody sběru dat, do druhé metody analýzy získaných dat.

3.3.1 Metody sběru dat

Jako vhodná metoda pro získání detailního pohledu na zkoumaný koncept (informační chování) byla zvolena metoda krátkých polostrukturovaných rozhovorů. Výhodou této metody je vytvoření společného rámce pro respondenty při zachování určité volnosti pro další rozvinutí rozhovorů (Bawden, 2017). Pro udržení obecnosti vzorku respondentů byl zvolen postup náhodného dotazování (především proto, aby nebyly výsledky zkresleny, například dotazováním pouze uživatelů knihoven, jednoho konkrétního ročníku/oboru, vytvořením určitého tlaku na základě spolupráce s autoritou, kupříkladu vyučujícím či nechtěně vytvořením jiné, nezamýšlené bariéry) v rámci prostor 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy (jedná se o domácí prostředí studentů a lze usuzovat, že se zde budou cítit uvolněněji). Díky tomuto postupu sice vznikly vyšší nároky na výzkumníka (větší množství respondentů neochotných se účastnit rozhovoru, repetitivní nutnost vysvětlování záměru a účelu výzkumu, nutnost zajištění vhodného prostoru v rámci volně dostupných míst, šum či ruch z okolí a podobně), zároveň však vznikly vhodné podmínky pro neformální charakter rozhovoru a s ním spojené možnosti využití psychologických technik na základě příjemného rozhovoru a zároveň se dala očekávat vyšší míra uvolněnosti respondentů a v důsledku toho tedy hlubší vhléd do problematiky. Vzhledem ke zvolenému postupu a k vlastním omezeným časovým možnostem byl sběr všech dat uskutečněn v jednom konkrétním časovém bodě (v jeden konkrétní den, viz kapitola 4 Průběh výzkumu), a to v rámci zkouškového období, kdy se dala očekávat vyšší koncentrace studentů a různorodější zastoupení napříč různými obory a ročníky.

Z obsahového hlediska pro polostrukturované rozhovory byly vytvořeny dva typy otázek. První jsou identifikačního charakteru (věk, obor studia, ročník, již dosažený titul,

pohlaví bylo evidentní a bylo zaznamenáno bez nutnosti pokládat otázku), druhý typ vychází z výzkumných otázek (viz kapitola 3.1.2 Výzkumné otázky).

Pro zaznamenání získaných dat byla vybrána kombinace dvou technik. První byly vlastní zápisky pořizované již v průběhu samotného rozhovoru. Druhou bylo pro zachycení objektivní reality pořízení audionahrávek jednotlivých rozhovorů pro budoucí analýzu. Tímto způsobem bylo zajištěno, že nebude žádná podstatná informace vynechána a v případě selhání jedné techniky bude stále k dispozici druhá.

Samozřejmostí bylo ctění etického hlediska⁵³. Zahrnuti byli pouze respondenti dobrovolně souhlasící s účastí na výzkumu bez jakékoliv známky nátlaku ze strany výzkumníka. Stejně tak audionahrávky byly pořízeny až po výslovném souhlasu s jejich pořízením a nahrávací zařízení viditelně umístěno před respondentem. Všem respondentům byla přislíbena anonymita a z tohoto důvodu jsou v prepisech rozhovorů uvedených na konci této práce některé pasáže pozměněny či vynechány a jednotliví respondenti jsou pojmenováni Subjekt 1-20 (viz Přílohy).

Ačkoliv původní plán byl provádět s jednotlivými respondenty individuální rozhovory, v terénu se naskytla příležitost provést i skupinové rozhovory (se dvěma či třemi respondenty). Této příležitosti bylo po zvážení ad hoc využito, neboť se jedná o trochu odlišnou metodu a může tedy přinést další výsledky a obohatit výzkum. V rámci skupiny může dojít k diskusi, která může přinést nové poznatky. Jednotliví respondenti se navíc mohou ovlivňovat či inspirovat. Existuje však riziko dominance určitých účastníků, kdy ostatní zaujmou pasivnější postoj. Role výzkumníka se stáčí na roli moderátora diskuze, což s sebou nese zvýšené nároky, především na pozornost, rychlost a adekvátnost reakcí výzkumníka, kdy vzniká sekundární záměr takovou diskusi vyprovokovat. Další neopominutelnou výhodou je úspora času (Bawden, 2017).

Vzhledem k vlastní minimální zkušenosti s prováděním výzkumů bylo naplánováno pilotní šetření, na základě kterého by byly upraveny použité metody a výzkum opakován v definitivní verzi. Nicméně se ukázalo, že již samotné pilotním šetření bylo úspěšné a opakování nebylo zapotřebí.

⁵³ Americká sociologická asociace v aktuálním znění Etického kodexu představuje základních 6 zásad, které je vhodné dodržovat: Odborná způsobilost, Integrita, Profesní a vědecká odpovědnost, Respektování práv, důstojnosti a rozmanitosti občanů, Sociální odpovědnost, Lidská práva (American Sociological Association, 2018).

3.3.2 Strategie vedení rozhovorů

Některé body strategie vedení rozhovorů byly naznačeny již při zdůvodňování volby výzkumných otázek (viz kapitola 3.1.2 Výzkumné otázky). V rámci této kapitoly však bude rozebrána strategie především z hlediska formy, nikoliv obsahu. Způsob dotazování hraje významnou roli, kterou by výzkumník neměl podcenit. Adekvátní reakce na aktuální situaci či nonverbální projevy mohou vést k získání nových poznatků, které by za jiných okolností nebyly dostupné. Techniky využití dále jsou inspirovány zejména praktickými zkušenostmi získanými v rámci absolvování kurzů psychologa a psychoterapeuta PhDr. Martina Dlabala, Ph.D., který mimo vlastní praxe a vlastních kurzů v současné době působí na katedře psychologie Pedagogické fakulty Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Zvolené techniky jsou zároveň inspirovány teoriemi a praxí psychologů/psychoterapeutů Stanislava Kratochvíla (Kratochvíl, 2009), Steve de Shazera (De Shazer, 2014), Milтона Hylanda Ericksona a Ernesta Lawrence Rossiho (Erickson, 2009), Williama Richarda Millera a Stephena Rollnicka (Miller, 2013) a Jana Vymětala (Vymětal, 2008).

Dříve v této práci byly uvedeny časté chyby a rizika, které mohou mít negativní dopad na samotný výzkum (viz kapitola 2.2.2 Rizika vyplývající z výzkumů a kapitola 3.2.1 Nejčastější chyby lidského faktoru). Rozebrání každé chyby samostatně by vedlo k silnému roztržštění této podkapitoly a mohl by se vytratit kontext. Místo toho je zvolen popis zvolené strategie tak, aby byl pochopitelný rámec a vlastní úmysl v přístupu k samotným rozhovorům a respondentům. Komplexnost tohoto přístupu si klade za cíl dosáhnout stavu, kdy tyto chyby nenastanou.

Základním bodem před započítím vlastních rozhovorů bylo oprostít se od vlastních znalostí informačního chování, jejich modelů a procesů. Zní to paradoxně při výzkumu zaměřeném na informační chování, vysvětlení je však jednoduché. Každá teorie a každý model představují určité zobecnění, zjednodušení reality. Účelem výzkumu však není obecný, nýbrž konkrétní pohled. Pozorování reality takové jaká je, bez zbytečného zkreslení, a akceptování pohledu (i když může být značně odlišný) každého individuálního respondenta.

Pro navození příjemného rozhovoru, kdy se respondent uvolní natolik, že může přejít až do neformální roviny, je zapotřebí splnit několik podmínek. Nejdůležitější je, aby respondent i výzkumník měli pocit rovnocenného postavení v rozhovoru (nesmí tedy nastat situace, kdy by si jeden připadal více či méně chytrý, důležitý a podobně) a tato rovina musí být neustále udržována či korigována. Pro úsporu času a energie byla snaha o započítí rozhovoru již v tomto duchu, kdy při vlastním představení zazněla formulace „...jsem studentem Filozofické fakulty

Univerzity Karlovy a provádím zde výzkum pro svou diplomovou práci...“, což se ukázalo mít značný efekt pravděpodobně díky zvolenému datu (ve zkouškovém období), kdy bylo vlastně tímto tvrzením vyjádřeno, že tazatel je taktéž student a také se snaží splnit studijní povinnosti.

Další významnou podmínkou je nedostat respondentů do defenzivní pozice. Vyvarovat se jakýmkoliv úsudkům a hodnocením, byť nepřímo vyplývajícím (především negativních, hodnocení může mít navíc za následek zaujetí submisivní pozice účastníka rozhovoru a narušit tak rovnocenné postavení v rozhovoru). V této souvislosti bylo zapotřebí nezkompromitovat celý rozhovor již v samotném úvodu. Pokud by se respondentům hned v úvodu sdělilo, že předmětem výzkumu je jejich informační chování, mohli by to brát jako zásah do soukromí (ještě hůř by mohlo být interpretováno využití termínu informační gramotnost, kde si respondent může vyložit, že pokud odpoví špatně, znamená to, že je negramotný). Místo toho bylo dotázaným sděleno, že předmětem výzkumu jsou odborné informace a jejich přístup k nim (význam je v podstatě totožný, nicméně vnímání respondentů je zcela jiné), čímž byla zaujata jejich pozornost.

Udržení pozornosti je dalším podstatným bodem, který může v důsledku ovlivnit vnímání rozhovoru. Důležitým faktorem je zejména sledování nonverbálních projevů respondentů a závisí především na komunikačních dovednostech výzkumníka, kdy nejde pouze o volbu slov, ale i o způsob komunikace (například intonaci, tempo, melodii hlasu, vlastní nonverbální projevy a podobně). V tomto případě výborně posloužilo nahrávací nařízení jako indikátor. Pokud o něj byl ztracen zájem, byla patrně upoutána pozornost. Podobným indikátorem byly oči respondenta a jejich konkrétní poloha v okamžiku, kdy nesledovaly okolí, ale „lovily v paměti“. Z hlediska udržení pozornosti se také ukázalo být efektivním, když se podařilo udržet pozornost výzkumníkovi, protože pak měl tendenci ji udržet i respondent (patrně to souvisí s evokováním pocitu, že výzkumník je důvěryhodný a o výzkum se aktivně zajímá, a tendencí mu s jeho snažením pomoci).

Dalším faktorem bylo i udržení vlastního pozitivního naladění. Pokud byla například v pozdějších rozhovorech patrná byť špetka únavy či frustrace, byly zjevné i změny projevů na respondentech a na základě byť minimální zpětné vazby (například nonverbální projev) bylo zapotřebí vlastní naladění korigovat (minimálně do úrovně neutrálního profesionálního přístupu).

Výše bylo zmíněno, že byla snaha o navození neformálního rozhovoru pro zjištění hlubších poznatků. Tento (nebo jemu podobný) stav byl většinou doprovázen smíchem

respondenta, který indikoval, že již je možné se pokusit zakomponovat i další komunikační strategie.

Pro udržení pozitivní motivace a příjemného charakteru rozhovoru byla snaha o zakomponování pochvaly tak, aby působila nenuceně. V některých případech bylo touto technikou dosaženo i umocnění neformálního naladění.

Vlastní otázky byly formulovány (ve většině případů) jako otevřené tak, aby jejich směřování mohl respondent volně posunout. Zároveň byla snaha o udržení objektivitu vyvarováním se podsouvání odpovědi⁵⁴ (tedy zakomponováním takových formulací do otázek, které by mohly být použity v odpovědi). Podobně bylo zapotřebí nevyjadřovat žádné direktivy (příkazy typu uveďte, popište, ...), které by mohly rozhodit rovnovážný stav rozhovoru, nýbrž je opsat (například „můžete uvést“, „jaké jsou...“ a podobně). Podobnými „stop slovíčky“ nevhodnými pro použití jsou slova jako „zkusit“ a „snažit se“, které připouštějí možnost neúspěchu, ke které by se mohl respondent uchýlit (protože její vyjádření je snazší, ale konkrétní odpověď vyžaduje zamyšlení). Naopak vhodným je použití takzvané techniky „Testu klíčů“, kdy se využívá v hojné míře nabídka (například pomocí slova „můžete“). Kladné vyřízení nabídky (například odpověď na otázku uvozenou slovy „Můžete uvést...“) vyjadřuje aktivní zapojení respondenta a zachycení jeho pozornosti.

Pro vedení a kontrolu samotného rozhovoru bylo využito především Ericksonovského⁵⁵ přístupu „Pacing-Leading“⁵⁶. Jedná se o přitakávání a projevování pozornosti (Pacing), které je následováno shrnutím spolu s dalším posunutím rozhovoru (Leading), což umožňuje určitou kontrolu nad směrem, kterým se rozhovor ubírá (například položením doplňující či rozšiřující otázky). Tato technika staví na faktu, že lidé většinou rádi mluví o sobě a dělá jim dobře, když je jim věnována pozornost (Pacing). V rámci rekapitulace je možné si získané poznatky ověřit, především jejich správné pochopení (Leading) či se vrátit k předchozí myšlence, pokud se respondent příliš odchýlil. Využití zápisů pro zaznamenávání dat umožňuje svobodné využití této metody a eliminuje její rušivý efekt. Zápisky měly i další pozitivní efekt (díky formě polostrukturovaného rozhovoru), a to, že umožnily přeskočení „na další otázku“ bez složitého

⁵⁴ Tohoto stylu (vzhledem k nízké nápadnosti) však naopak bylo použito v okamžiku, kdy se rozhovor stácel nesouvisejícím směrem.

⁵⁵ Pojem vychází ze směru Hylanda Ericksona, který blíže představuje například Rossi (Erickson, 2009).

⁵⁶ Někdy je též znám jako technika aktivního či reflexivního naslouchání. Část „Pacing“ je někdy označována také jako „doprovázení“ či „affirming“ a část „Leading“ jako „reflexe“.

využívání jiných technik (v případě, kdy respondent příliš odbočí od tématu či nabyde dojmu, že téma vyčerpal).

Mezi další použité techniky se řadí snaha nepřerušovat respondenta (která se ukázala nebýt příliš snadnou), pauzování (kdy se nechá záměrně prostor, do kterého může respondent zasáhnout a jakkoliv se vyjádřit), spolupráce na tématu (podnícení respondenta k hlubšímu rozvinutí myšlenky či aktivní pomoc při konstruování myšlenek, na základě kterých si může vzpomenout na další skutečnosti) a používání nepřímých otázek.

3.3.3 Metody analýzy dat

Ačkoliv sběr dat a jejich analýza bývá často propojena, v případě této studie bylo zapotřebí se tomuto vyvarovat. Vlastní závěry v průběhu rozhovoru by mohly vést ke změně přístupu či postoje výzkumníka. Následný sběr dat (vývoj rozhovoru) by se mohl stočit nezamýšleným směrem, mohla by se vytratit atmosféra příjemného rozhovoru, případně by mohlo dojít k vytvoření předsudků ovlivňujících úsudek výzkumníka (či jiný projev některé z nejčastějších chyb lidského faktoru, viz kapitola 3.2.1 Nejčastější chyby lidského faktoru). Jak praxe ukázala (viz kapitola 4 Průběh výzkumu) nejednalo se o jednoduchý úkol.

Základní použitou metodou pro analýzu dat bude srovnání zaznamenaných skutečností (viz kapitola 3.3.1 Metody sběru dat) s výzkumnými otázkami (viz kapitola 3.1.2 Výzkumné otázky). Situaci by měl značně zjednodušit fakt zakomponování těchto otázek v rámci formy polostrukturovaného rozhovoru. Jednotlivé otázky vlastně poskytnou rámec pro kategorizaci poznatků. Mezi otázkami je úmyslný významový překryv a některé odpovědi budou patrně spadat do více kategorií. To sice značí duplicitní práci, nicméně umožňuje hlubší orientaci na získaná data a nevynechání podstatných skutečností.

Analýza dat kvalitativního výzkumu je zdlouhavý proces, neboť lze očekávat, že bude vygenerováno velké množství dat, které bude potřeba několikrát podrobně projít. Pro samotnou analýzu dat bude vzhledem ke dvojí technice jejich sběru (zápisky a nahrávky) zvolen postup, kdy nejprve budou strukturalizovány vlastní poznámky do přehledové tabulky (či více přehledových tabulek, dle složitosti), ze které bude možné pohodlně vyčíst například společné rysy. Zakomponováno bude členění dle výzkumných otázek. Pozornost bude věnována především opakujícím se fenoménům a anomáliím.

Dále bude provedena analýza samotných prepisů rozhovorů, na základě kterých bude možné přiblížit kontext či některé nepřímo vyplývající skutečnosti a doplnit informace chybějící v zápiscích. Některé skutečnosti bude možné odvodit i ze samotného způsobu odpovědi.

Vzhledem k charakteru práce bude kladen důraz především na vyčerpávající výčet získaných poznatků s vyznačením těch zajímavých, překvapivých či neočekávaných. Takovýto výčet může v důsledku nabídnout rámec pro vytváření budoucích výzkumů shrnutím různých přístupů a typů poznatků, které je potřeba zahrnout.

Po vytvoření základní strukturalizace dle výzkumných otázek budou hledány souvislosti jak v rámci kategorií, tak napříč jimi. Východiskem pro tyto souvislosti budou zjištění, na základě kterých byly výzkumné otázky formulovány. Protože tato zjištění byla převážně ve formě otázek, je nasnadě snaha hledat na tyto otázky odpovědi.

3.4 Vytvoření závěrů

V rámci této fáze výzkumu budou zjištění sumarizována (viz kapitola 5 Výsledky výzkumu) na základě analýzy získaných dat a shrnuta (včetně vyplývajících skutečností a souvislostí). Získané poznatky budou následně porovnány s podobnými výzkumy uskutečněnými v zahraničí (viz kapitola 6 Zahraniční výzkumy). Výsledkem bude přehled zahrnující souvislosti přesahující hranice, umožňující širší pohled a obohacení kvalitativní složky výzkumu. Je pravděpodobné, že vyplývající zjištění poskytnou základ pro další vědecké otázky vhodné pro další výzkum stejně jako doporučení pro budoucí výzkumy podobného charakteru.

3.5 Souhrn výzkumného designu

Jak bylo zmíněno výše (viz 3 Design výzkumu), tento výzkum se snaží dodržet průběh pěti fází výzkumného procesu, nicméně zvolený přístup je komplikovanější.

V rámci fáze 1 (definování výzkumných otázek) je celkový průběh započat výběrem tématu práce. Následuje provedení rešerše české literatury. Z této rešerše vychází zvolení výzkumných metod. Na základě rešerše českých studií a zvolených výzkumných metod jsou formulovány výzkumné otázky.

Následuje fáze 2 (určení potřebných dat a navržení postupu jejich sběru), kde na základě absolvovaných Dlabalových kurzů a zvolené výzkumné metody je připravena strategie rozhovorů. Formulované výzkumné otázky poskytují základ pro přípravu sběru dat, ze které vychází volba termínu a lokace sběru dat.

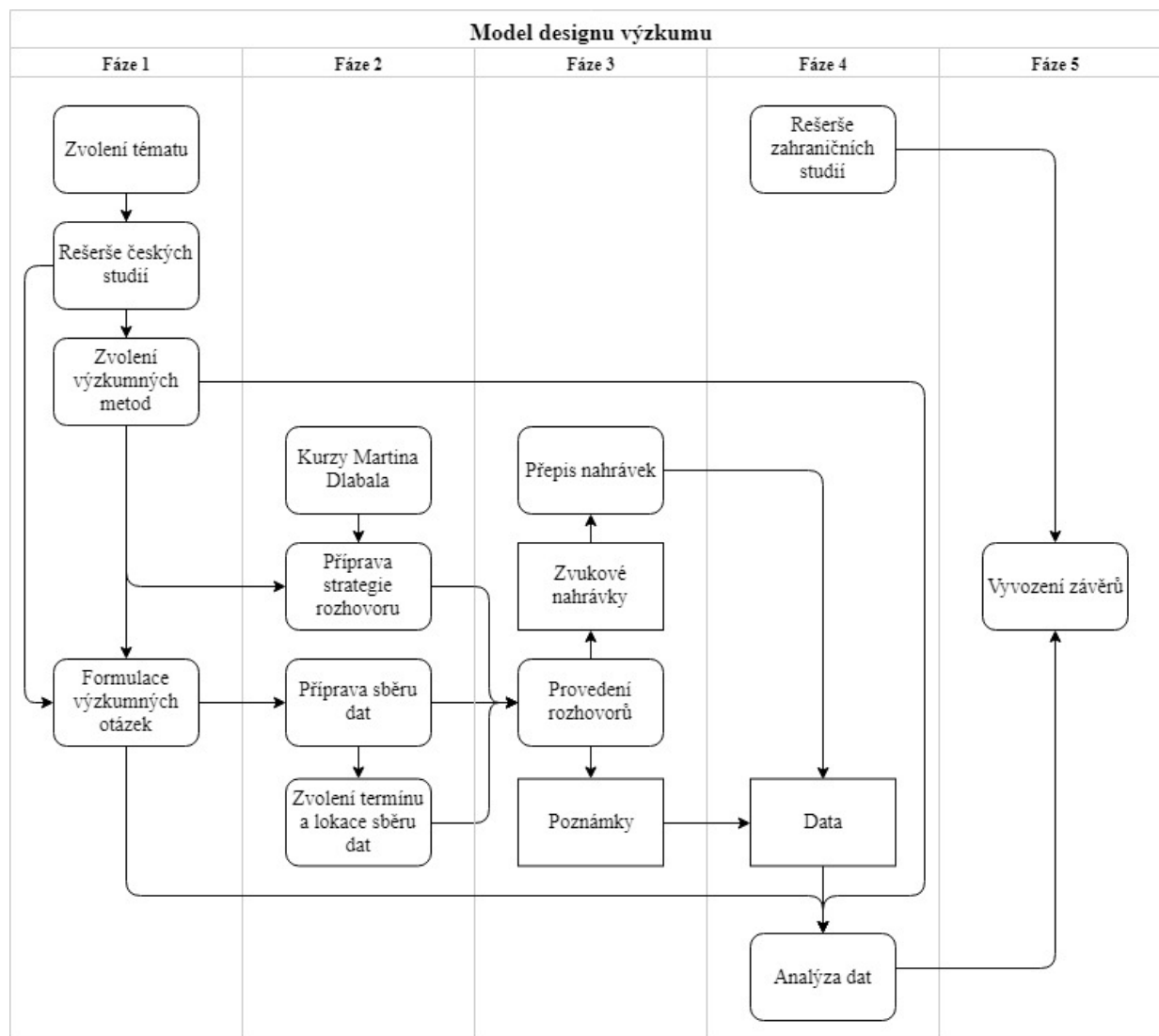
Ve fázi 3 (výběr a implementace výzkumných metod) je situace jednodušší, neboť metody jsou zvoleny již v první fázi. Implementace (tedy provedení samotných rozhovorů) probíhá na základě přípravy strategie rozhovoru, přípravy sběru dat a na zvoleném místě ve zvoleném čase. Na základě rozhovorů jsou vytvořeny poznámky a zvukové nahrávky. Zvukové nahrávky je potřeba následně přepsat do textové podoby.

Ve fázi 4 (analýza a interpretace pozorování) strukturalizací a organizací vzniklých přepisů nahrávek a poznámek vzniknou data. Tato data jsou následně podrobena analýze, ve které je využito kategorizace na základě formulovaných výzkumných otázek pomocí zvolených výzkumných metod. Tato analýza poskytuje nové poznatky v podobě výsledků výzkumu. V rámci této fáze také probíhá rešerše zahraničních studií.

Ve fázi 5 (zvážení celkových výsledků k vyvození závěru v rámci studovaného fenoménu) jsou na základě srovnání výsledků výzkumu s rešerší zahraničních studií vyvozeny závěry.

Celkový pohled na design výzkumu znázorňuje diagram níže (viz Diagram 2 Model designu výzkumu).

Diagram 2 Model designu výzkumu

4 Průběh výzkumu

Celý výzkum na základě výše představeného designu (viz kapitola 3 Design výzkumu) probíhal od listopadu 2017 do července 2018. Jeho časová náročnost byla skutečnou výzvou vzhledem k vlastním časovým možnostem a dalším studijním povinnostem. I přes veškerou snahu došlo k některým pochybením v rámci sběru dat či k některým impulzivním změnám v metodách (například zahrnutí skupinových rozhovorů). Dodržení vlastních stanovených časových odhadů a termínů se ukázalo být nereálným a celý průběh výzkumu se nesl ve značném časovém stresu. Navzdory zmíněným komplikacím však byla snaha udržet si vlastní důsledný a systematický přístup s notnou dávkou pečlivosti.

4.1 Průběh sběru dat

Sběr dat byl realizován v lednu 2018 v jeden den ve veřejných prostorách 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy. Tento den byl zvolen v průběhu zkouškového období a dala se očekávat vyšší koncentrace studentů (a to včetně studentů kombinovaného studia, kteří se jinak v prostorách fakulty tolik nevyskytují). Celkový počet respondentů byl dvacet a v průběhu sběru dat se naskytlá příležitost uskutečnit pět skupinových rozhovorů, které bylo na základě vlastního uvážení ad hoc využito. Proběhlo celkem třináct rozhovorů v průběhu více než čtyř hodin – osm individuálních, tři s dvoučlennou skupinou a dva s tříčlennou skupinou. Každý rozhovor trval mezi deseti a dvaceti minutami a byl zachycen vlastními shrnujícími poznámkami a zvukovou nahrávkou. Každý rozhovor předcházelo představení výzkumného projektu, potenciální respondenti byli vyrozuměni k čemu získaná data poslouží a byli dotázáni, zda se chtějí dobrovolně účastnit a zda souhlasí s nahráváním rozhovoru s příslibem zachování anonymity. V případě uvedení souhlasu na obě otázky bylo nahrávací zařízení viditelně umístěno a zapnuto před zraky respondenta. V případě skupinových rozhovorů nezapočalo nahrávání před uvedením souhlasu všech účastníků. Každý rozhovor byl zakončen poděkováním a byl stanoven mezičas pro sumarizaci vlastních myšlenek a doplnění poznámek o poznatky subjektivně považované za důležité. Před dalším oslovováním respondentů byl ponechán i krátký časový úsek pro vlastní občerstvení a odpočinek. Úspěšnost metody byla velmi vysoká a většina dotázaných souhlasila s účastí. Rozhovor byl odmítnut pouze v rámci ojedinělých případů a pár dotázaných nebylo studenty 3. LF UK, a proto s nimi rozhovor nebyl ani započat. Přesné záznamy o počtu neúspěšných dotázání však nebyly pořízeny.

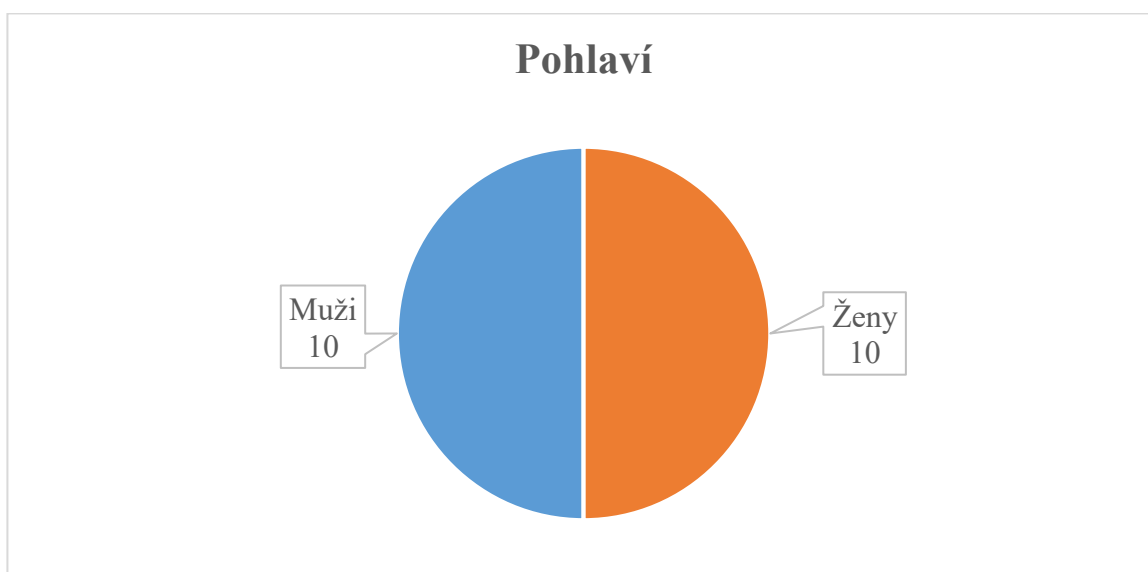
Získaná zvuková data převyšovala délkou dvě hodiny a po ukončení rozhovorů byla v následujících měsících přepsána a analyzována. Přepis do textové podoby probíhal v několika opakováních pro prvotní přepis a následné korektury pro zachycení co nejdělejší podoby rozhovoru. Samozřejmostí byla anonymizace kompromitujících skutečností, podle kterých by mohl být respondent identifikován. Vzhledem k zahrnutí tří význačných výjimek (viz kapitola 4.1.1 Vzorek respondentů) byly v případě těchto výjimek anonymizovány navíc i veškeré zmínky o oboru, formě studia či ročníku. U všech rozhovorů byl po zvážení též odebrán úvod zjišťující věk, již dosažený titul, obor studia a ročník. Ač jsou tedy některé skutečnosti zmíněny v průběhu rozhovoru, je jich minimum a anonymita respondentů je zaručena. Doba pro veškeré práce na prepisování rozhovorů významně převýšila pětadvacet hodin.

Sběr dat se neobešel bez komplikací. Chyby a celkový průběh rozhovorů je rozebrán v kapitole níže (viz 4.1.2 Průběh rozhovorů). Problémem se ukázalo být nahrávací zařízení, kde (zejména v pozdějších rozhovorech) není některým slovům rozumět a v několika případech je horší kvalita zvuku (například Subjekt 12 není na nahrávce téměř slyšet), byť předchozí testování zařízení neprokázalo žádné nedostatky. V jednom případě zařízení zcela selhalo a bylo zapotřebí opětovné nastavení nahrávání, tento případ se týká Subjektu 16, kdy první část rozhovoru je ztracena. Nedostatky zvukového záznamu byly kompenzovány vlastními poznámkami.

4.1.1 Vzorek respondentů

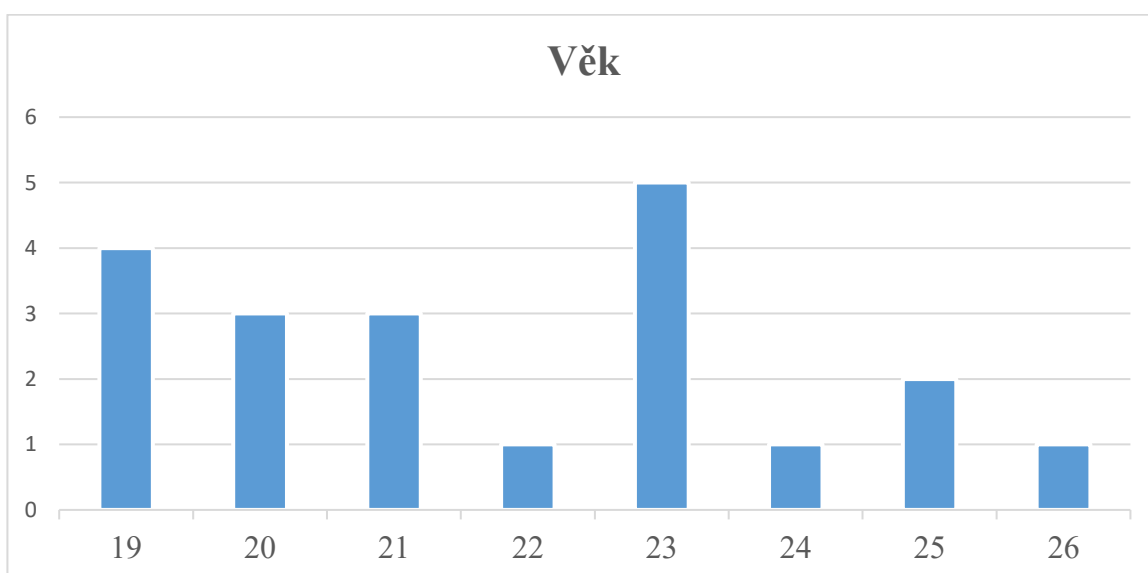
Před provedením samotného sběru dat, jak bylo naznačeno výše, proběhla úvaha o složení vzorku. Podmínkou byla příslušnost k 3. LF UK, aktivní status studenta a zařazení mezi české studenty. Do vzorku se nedopatřením dostaly i tři výjimky, které v něm byly po zvážení ponechány a zahrnuty do výzkumu. V jednom případě se jedná o Čecha studujícího anglický program, v dalším případě se patrně jednalo o cizince studujícího český program (bylo nabyto pouze podezření na základě stylu vyjadřování a přízvuku) a posledním byl slovensky hovořící respondent v českém programu. Vzhledem k nedostatku času a zvolené metodě, kdy respondenti byli náhodně dotazováni, bylo od dalších kritérií upuštěno. Byla ovšem snaha o rovnoměrné zastoupení obou pohlaví, což se podařilo (viz Graf 1 Pohlaví), a zároveň co nejpestřejší skupiny, což se do určité míry podařilo také.

Graf 1 Pohlaví

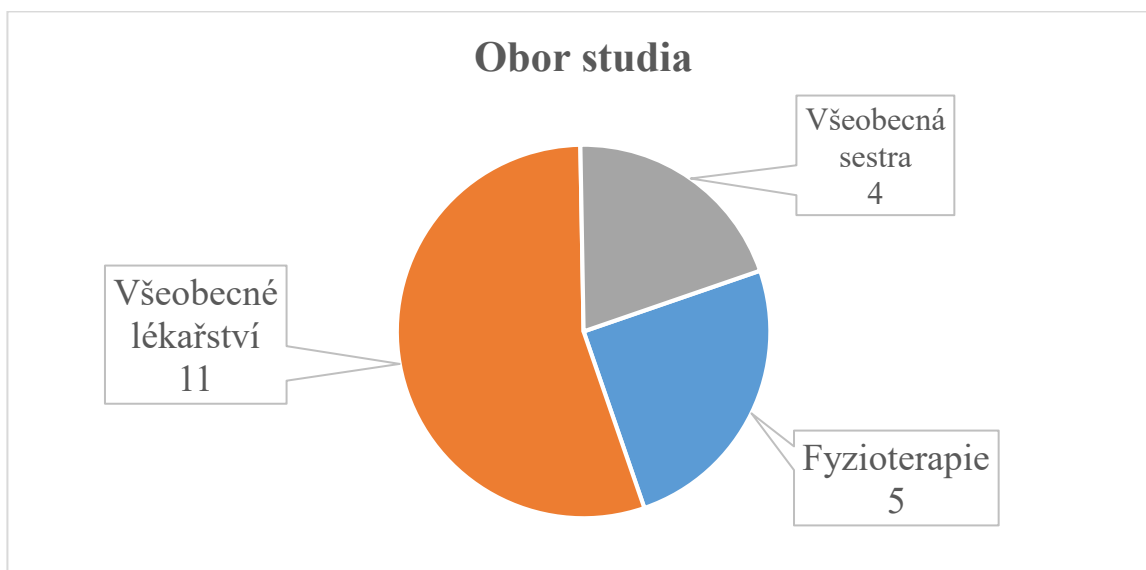
Věkové rozmezí respondentů se pohybovalo mezi devatenácti a šestadvaceti lety a rozptýl byl po celém věkovém intervalu (viz Graf 2 Věk). Z důvodu příslibené mlčenlivosti a riziku, že by podle tohoto údaje bylo možné respondenty identifikovat, věku dále v této diplomové práci již není věnována pozornost.

Graf 2 Věk

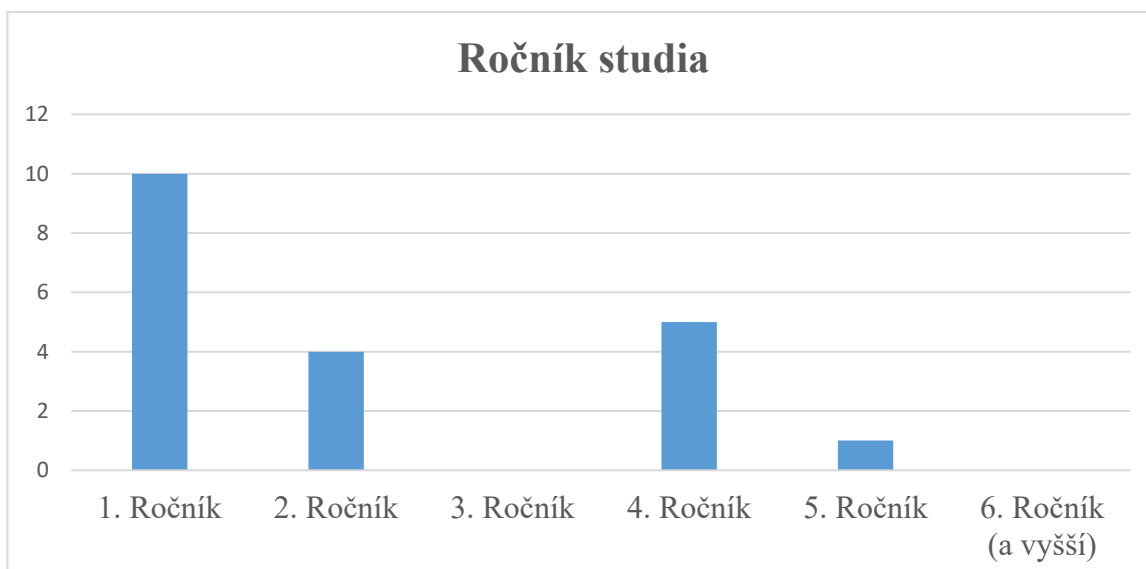
Složení vzorku zahrnuje studenty fyzioterapie, všeobecné sestry a všeobecného lékařství. Je patrné, že převládají všeobecní lékaři, jak je znázorněno níže (viz Graf 3 Obor studia).

Graf 3 Obor studia

Mezi respondenty jsou zastoupeni studenti z prvního, druhého, čtvrtého a pátého ročníku studia. Důvodem proč převládají první a druhé ročníky je fakt, že obory fyzioterapie a všeobecná sestra jsou pouze tříleté bakalářské obory. Důvodem absence jakéhokoliv respondenta z třetího či šestého ročníku (či vyššího) je náhoda. Konkrétní složení je znázorněno níže (viz Graf 4 Ročník studia).

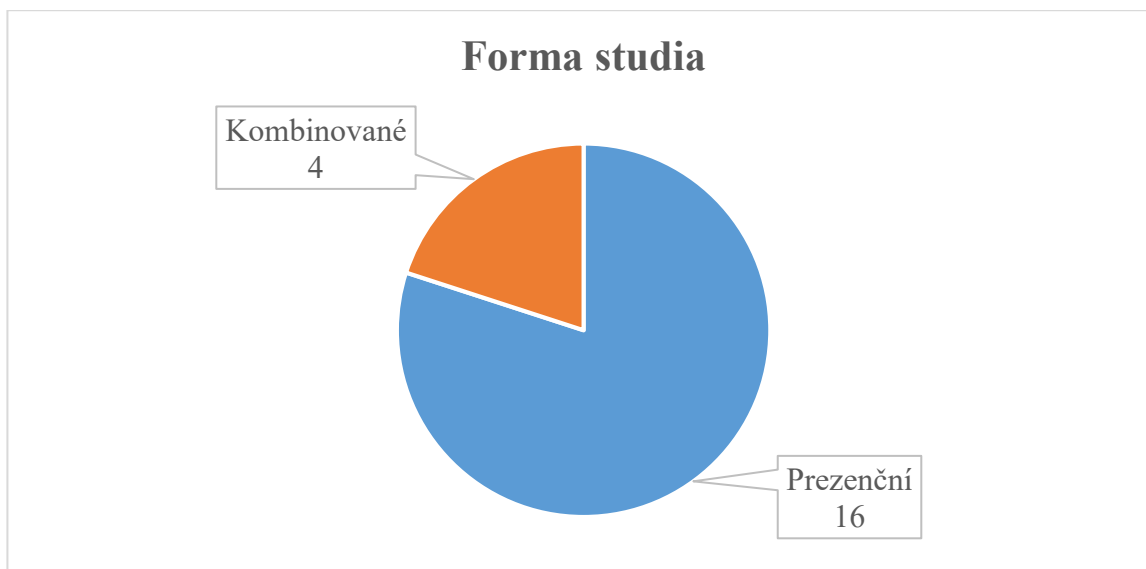
Graf 4 Ročník studia

Z pohledu formy studia převládají především prezenční studenti, nicméně díky zvolenému termínu se podařilo zachytit i čtyři z kombinované formy (viz Graf 5 Forma studia). Vzhledem k intervalu, v jakém studenti kombinované formy navštěvují fakultu (či jaký

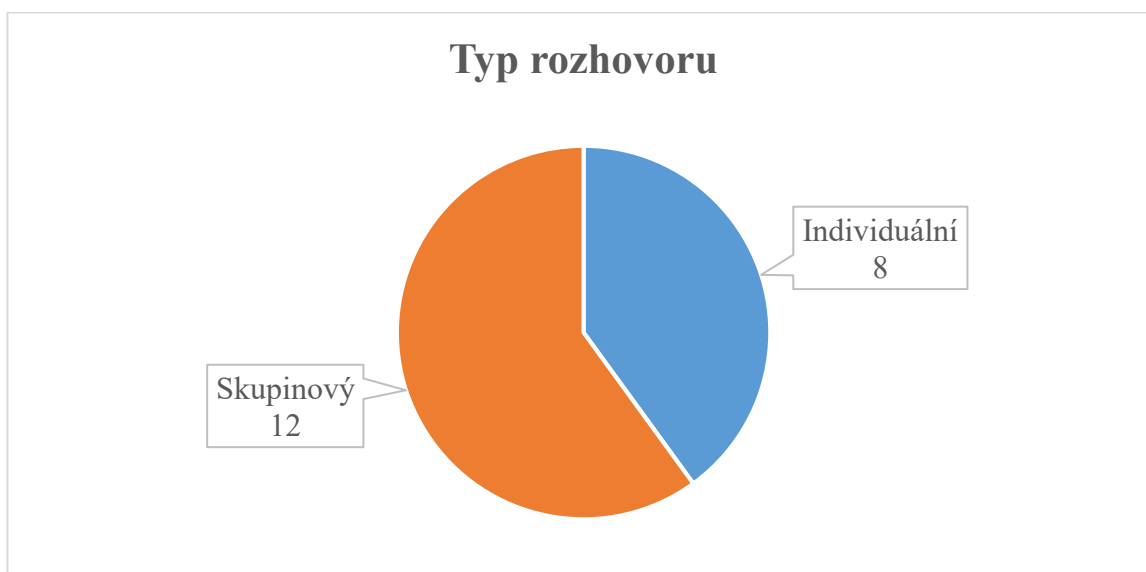
v rozhovoru naznačili), je tento výsledek velmi uspokojivý vzhledem k využití metodě dotazování.

Graf 5 Forma studia

Jak bylo naznačeno výše, uskutečnilo se pět skupinových rozhovorů. Poměr zastoupení skupinových a individuálních rozhovorů je znázorněn níže (viz Graf 6 Typ rozhovoru). Skupinové rozhovory probíhaly třikrát se dvěma respondenty, dvakrát se třemi. Nutno podotknout, že v rámci jednotlivých skupin byli zastoupeni studenti stejného ročníku a oboru.

Graf 6 Typ rozhovoru

4.1.2 Průběh rozhovorů

Jak bylo zmíněno výše, rozhovory byly uskutečněny v průběhu jednoho dne v rámci zkouškového období, což s sebou přineslo nečekané skutečnosti. Samotná náročnost předčila očekávání a v některých případech je patrný vliv únavy výzkumníka. Dále podoba některých odpovědí byla ovlivněna právě probíhajícím zkouškovým obdobím, což se dalo předpokládat, nicméně tato skutečnost nebyla předem vzata v úvahu. Po zvážení však byl tento poznatek užitečný, neboť hodně vypovídal o motivaci studentů.

Podobně byla výše uvedena impulzivní změna metody zahrnutím skupinových rozhovorů. Tento krok byl značně odvážný, neboť mu nepředcházela příprava a významně se tak zvýšila celková náročnost sběru dat. Důvodem pro toto rozhodnutí byla zejména úspora času, nicméně diskuze uvnitř skupin byly mnohdy přínosné a umožnily respondentům se navzájem doplňovat či spolupracovat na objasnění současného stavu. Dá se konstatovat, že poznatky získané touto metodou by pravděpodobně nemohly být dosaženy individuálním přístupem (minimálně v některých případech), tedy mělo toto rozhodnutí pozitivní vliv na celkový výzkum a jeho výsledky (ačkoliv by byla vhodnější předchozí příprava pro tuto situaci).

Skupinové rozhovory probíhaly různorodě a bylo výrazně obtížnější mít rozhovor pod kontrolou. V případě tříčlenných skupin se diskuze dala rozproudit výrazně jednodušeji než u dvoučlenných, kdy byla patrná dominance jednoho respondenta a tu bylo zapotřebí korigovat (například vybidnutím druhého k odpovědi či vytvořením prostoru pro odpověď i méně dominantního respondenta). Ve dvoučlenných skupinách byla vzájemná shoda výrazně častější. Obtížné také bylo udržet pozornost na všechny účastníky a velkou pomocí se následně ukázaly být zvukové nahrávky.

V jednom případě (Skupina 1 – Subjekt 1,2,3) se projevila nervozita tazatele a došlo ke špatné formulaci otázky 6 – „Který zdroj je používán nejčastěji?“, nicméně odpovědi byly naznačeny na základě kontextu a skutečností zmíněných v průběhu rozhovoru.

Ač byl v rámci strategií (viz 3.3.2 Strategie vedení rozhovorů) zmíněn důraz na odpoutání se od vlastních přesudků a očekávání, nepodařilo se to zcela a projevy jsou evidentní v průběhu prvních tří rozhovorů (Skupina 1-3). Tento fenomén eskaloval určitou vnitřní frustraci, která se projevila především v průběhu třetího rozhovoru (Skupina 3 – Subjekt 6,7,8), kde byla kupříkladu vynechána otázka 10 – „Je na vyhledávání dostatek času?“ (proto v seznamu výsledků nejsou tyto respondenti uvedeni). V okamžiku, kdy byla zpozorována určitá

ztráta kontroly nad vedeným rozhovorem a vlastní zaujatost, byl rozhovor předčasně ukončen, dokud měl ještě formu příjemného rozhovoru. Následovala delší pauza pro důkladnější reflexi a promyšlení dalšího postupu. V následujících rozhovorech bylo již dosaženo oprostění se od vlastních předpokladů a pozornost byla orientována na respondenta.

Nezdařilý byl rozhovor se Subjektem 16, kdy selhala technika nahrávání, což způsobilo určité roztržité tohoto rozhovoru. Poté, co se podařilo techniku zprovoznit (což byl našťastí úkon v rámci vteřin) respondentovi zazvonil telefon se soukromým rozhovorem a následně bylo naznačeno, že je zapotřebí si s rozhovorem pospíšet (celá tato pasáž je v přepisu vynechána).

Po rozhovoru se Subjektem 16, bylo nabyto dojmu, že nepřinesl již žádné nové poznatky a byla zvažována dostatečnost vzorku a ukončení sběru dat. Pro ověření byl proveden ještě jeden rozhovor, který však nové poznatky přinesl. I z tohoto důvodu bylo nakonec osloveno všech dvacet respondentů tak, jak bylo původně zamýšleno.

Problematické se ukázalo být udržení výzkumného rámce, konkrétně přijetí kontextu a smyslu položených otázek respondenty, kdy se tazatel často setkal se skutečností, že musel složitě objasňovat význam otázky. Tento fenomén nakonec vedl k sadě příkladů, které byly využívány. Podobně se často vyskytl fenomén, kdy po otázce následovala odpověď jiného typu či charakteru, než byla očekávána. Příkladem může být komplikace otázky 4 – „Jaký druh informace je vyhledáván nejčastěji?“, která byla většinou respondentů interpretována jako synonymum k otázce 1 – „Co je motivací ke zjišťování nových odborných informací?“ (když uvedli jako motivaci školu, tak druh byl studijní a podobně) i tento fakt byl zpočátku dotazování poněkud matoucí. Je však možné, že chyba byla ve formulaci otázek a sadě příkladů, které byly použity (a v případě dalších výzkumů je vhodné je lépe promyslet). Vzhledem k této skutečnosti nakonec otázka 4 – „Jaký druh informace je vyhledáván nejčastěji?“ plní trochu jinou funkci. Jednak má kontrolní funkci (reflektuje již jednou zmíněnou odpověď) a v případě shody/rozporu indikovala pozornost respondenta. Na základě souvislostí mezi odpověďmi na zmíněné otázky šlo vcelku efektivně upravit podobu rozhovoru a kalibrovat vlastní „naladění“ na respondenta (efektivní využití je patrné kupříkladu v posledních čtyřech rozhovorech⁵⁷).

V některých případech se mezi respondenty ukázala být také problémem nízká schopnost kvantifikovat čas, například u otázky 9 – „Jak často jsou vyhledávány informace?“, která by si patrně zasloužila jinou metodu zkoumání, například deníkové zápisky a podobně.

⁵⁷ Je potřeba zmínit, že se zde jedná především o způsob komunikace a nonverbální prvky, které se těžko zachycují, v rozhovorech je však patrné určité „otevření“ respondenta a přívál informací.

Dále se ukázal být velmi problematický původní záměr následného rozvinutí uzavřených otázek. V některých případech byl seznán významný vliv vlastních psychických faktorů tazatele (stres, nervozita, únava a podobné), kdy došlo pouze k bezmyšlenkovému položení otázky ze seznamu bez vlastního uvědomění si výzkumného záměru (k uvědomění této skutečnosti došlo většinou až příliš pozdě, mnohdy až při konfrontaci nasbíraných dat).

Obecně lze říci, že dodržení všech stanovených komunikačních strategií, dodržování vlastního výzkumného záměru, požívání poznámek a věnování pozornosti na detail, vlastní vystupování a především orientace na respondenta se ukázalo být velmi komplexní a v některých situacích převyšující svou náročností schopnosti tazatele. Nicméně i přes všechny obtíže se podařilo získat velké množství zajímavých dat.

4.2 Průběh analýzy dat

Zvolená kombinace technik záznamu (tedy vlastní zápisky a zvukový záznam) se prokázala jako velmi užitečná pro následnou analýzu dat. Vlastní stručné poznámky byly nejprve strukturalizovány do soustavy přehledných tabulek, kdy každá odpovídala jedné výzkumné otázce, které posloužily pro vymezení základních rysů informačního chování a zároveň se staly odrazovým můstkem pro další analýzu.

Zvukové záznamy byly přepsány a analýze byl podroben takto zhotovený přepis (v upravené podobě viz Přílohy). Další průběh se skládal z několika opakovaných čtení. Nejprve byly prepisy doplněny o některé skutečnosti zachycené vlastními poznámkami (které nemohly být zachyceny nahrávacím zařízením – kupříkladu přikyvování na souhlas a podobně). Dále byly vytvořené tabulky doplněny o chybějící skutečnosti vyplývající z prepisů (čímž se potvrdila další častá chyba spočívající v přehlédnutí skutečnosti a byla úspěšně eliminována, viz kapitola 3.2.1 Nejčastější chyby lidského faktoru). Následovalo další čtení, tentokrát zaměřené na hledání význačných myšlenek, které byly následně zařazeny do kategorií, rámců daných výzkumnými otázkami. V některých případech bylo vhodné myšlenku zařadit do více kategorií. Vzhledem ke kvalitativní povaze výzkumu nebyly totožné myšlenky zaznamenány vícekrát v rámci jedné kategorie, zájem byl o maximální vyčerpání analyzovaného textu. V posledním, kontrolním čtení byly cíleně vyhledávány možné odpovědi na otázky, které vedly ke vzniku výzkumných otázek (viz 3.1.2 Výzkumné otázky). Následovalo hledání a zkoumání souvislostí, frekventovaných výskytů v tabulkách, stejně tak i anomálií a jakýchkoliv

pozoruhodných jevů. V případě nejasností či odhalení nových skutečností byla provedena kontrolní zkoumání konkrétní pasáže přepisu rozhovorů.

Analýza přinesla také pohled na odlišné pojetí otázek, které původně nebylo zamýšleno, ale je bráno v potaz. Například výzkumná otázka 2 – „Kde jsou takové (odborné) informace získávány?“ byla množstvím respondentů pochopena spíše jako orientovaná na formální zdroje, zatímco do otázky 14 – „Jsou průběžně sledovány novinky v oboru nebo jsou informace vyhledávány nárazově?“ byly zmiňovány v některých případech i neformální zdroje. Jedná se o drobné nuance, který však byly díky vlastnímu přístupu a většímu množství čtení identifikovatelné a je pravděpodobné, že použitím jiných metod by unikly pozornosti. Taktéž se ukázalo, že množství informací bylo roztrženo napříč celým rozhovorem. Například otázka 3 „Jaký je konkrétní způsob/postup získání takové (odborné) informace?“, ač zodpovězena na jednom místě, nabyla komplexním pohledem na celý rozhovor jiný rozměr a mnoho poznatků mohlo být díky tomu doplněno a upřesněno.

Tento postup možná nebyl efektivní z hlediska času, nicméně z hlediska získaných poznatků a jejich korektnosti fungoval výborně.

Nečekané zahrnutí skupinových rozhovorů umožnilo dvojí přístup v rámci analýzy. Jednak individuální rozbor odpovědí každého účastníka zvlášť, ale také pohled na shody či rozpory v názorech na základě diskuze a vzniklého (či naopak nevzniklého) skupinového názoru. Názory vzniklé na základě shody ve skupině byly v tabulkách označeny kurzívou.

4.3 Průběh vyhodnocení dat

V průběhu tohoto výzkumu byla data získána dvěma způsoby. Jednak vlastními zápisky, dále přepisy nahraných rozhovorů. Jejich srovnání bylo velmi užitečné a usnadnilo práci. Bylo kupříkladu možné na základě odpovědi, která se později ukázala jako něčím výjimečná, dohledat, v jaké souvislosti byla formulována, jakým způsobem, co k jejímu formulování vedlo a co ji doprovázelo. Takovýto přístup umožnil odhalení některých skutečností, které nebyly vyjádřeny přímo, ale byly evidentní, případně poskytly vodítko pro souvislosti v jiném rozhovoru. Samotné vyhodnocování bylo náročné a repetitivní, nicméně „aha“ efekt, který ho doprovázel při spatření nové souvislosti byl velmi motivující.

Původním záměrem bylo provést i analýzu podle zastoupených oborů, nicméně z důvodu rozsahu práce bylo od tohoto záměru upuštěno. V některých zjištěních může být tento původní záměr patrný.

Po dokončení vlastního vyhodnocení bylo možné přistoupit k rešerši zahraničních studií. Toto pořadí bylo důležité pro nezkreslení vlastních zjištění a zamezení cíleného hledání něčeho, co není, jen proto, že to vyšlo ve více zahraničních studiích. Ze zahraniční literatury byly vybrány zejména subjektivně zajímavé studie z různých zemí, používající různých výzkumných metod. Tento přístup byl zvolen cíleně z důvodu kvalitativního charakteru výzkumu a cílem bylo získat různé úhly pohledu a různá zjištění.

Po sumarizaci zahraničních poznatků bylo provedeno srovnání s vlastními výsledky. Jednalo se vlastně o určitý druh triangulace, kdy byla každá myšlenka zahraničních výzkumů podrobena zkoumání, zda byla v jakékoliv souvislosti prezentována i v rámci vzorku studentů 3. LF UK a následně byly hledány podobné či rozdílné rysy. I tento postup byl časově velmi náročný, nicméně přinesl zajímavé poznatky a umožnil rozšířit vlastní pohled na problematiku.

5 Výsledky výzkumu

Jednotlivé výsledky jsou členěny dle výzkumných otázek a uvozeny tabulkou shrnující odpovědi jednotlivých respondentů⁵⁸ na základě vlastních poznámek. Pro přehlednost je uvedeno, kterých respondentů se týkaly skupinové rozhovory a tato skutečnost je v tabulkách znázorněna samostatným sloupcem „Zařazení do skupiny“. Jednotlivé skupiny jsou očíslovány 1-5 (v případě, že rozhovor byl veden individuálně, pole v tomto sloupci je zašedivěno). V případě, že některé poznatky byly získány na základě shody ve skupině, jsou duplicitní výskyty stejné skutečnosti označeny kurzívou.

Pod tabulkou následuje podrobný rozbor zhotovený na základě analýzy přepsaných nahrávek rozhovorů. Z důvodu velkého množství získaných dat je aplikována snaha o maximální strukturalizaci. Takto získané poznatky (neobjevující se v tabulkách či přinášející nové poznatky) jsou tedy uvedeny heslovitě (v některých případech doplněny o poznámky v podobě podbodu⁵⁹).

V některých případech se mohou podobná zjištění vyskytovat napříč různými otázkami. Především jde o situace, kde zjištění je obecné nebo má významový přesah. Množství těchto duplicit byla snaha zredukovat či přeformulovat do podoby odpovídající konkrétní otázce.

Vzhledem ke značnému rozsahu těchto výsledků, jsou uvedeny ve formě příloh na konci této diplomové práce (viz Přílohy) a dále je uvedena pouze jejich sumarizace.

5.1 Souhrn výsledků analýzy

V rámci rozhovorů s čerstvými studenty (kteří měli za sebou pouze první semestr vysokoškolského studia – například Skupina 1 a 2) bylo nabyto smíšených dojmů o jejich informační gramotnosti (zejména o znalostech databází či věnování pozornosti citacím a naopak preference Googlu jako prvního zdroje). Je patrné, že byli vyučujícími v rámci výuky motivováni a proškoleni k vyhledávání v odborných zdrojích, nicméně se lze domnívat, že zařazení takového přístupu takhle brzy (v rámci prvního semestru na 3. LF UK) jim vytvořilo zmatečné informace a nenabýli plného uvědomění (či motivace) jak a proč takové zdroje

⁵⁸ Jednotliví respondenti byli označeni Subjekt 1-20 a tato označení jsou používána i ve výsledcích.

⁵⁹ Stejně tak odvozené závěry, které nejsou vyřčeny, ale dle vlastního úsudku vyplývají, jsou pro oddělení taktéž uvedeny v podobě samostatného podbodu.

efektivně využívat. Fenomén neúplných, nepřesných, nedostatečných či chybějících informací o bibliografických databázích vyplynul na povrch u více respondentů.

Velmi překvapivým zjištěním je náznak určité sebestřednosti, kdy studenti jsou motivováni k hledání odborných informací zejména vlastním úspěchem v rámci studia či vlastním zájmem. Pokud zmínili budoucí péči o pacienta, podstatnými faktory byly zejména vlastní uplatnění na trhu práce, finanční ohodnocení či uznání. Může zde být určité zkreslení dané formulací otázek, nicméně nikdo z dotázaných explicitně neuvedl využití správných/ověřených informací pro budoucí léčbu pacienta z důvodu zkvalitnění služeb (či řešení aktuální klinické otázky) bez postranních záměrů (zde se dá pouze spekulovat proč). Pouze jeden respondent naznačil praktické využití poznatků v rámci své vědecké činnosti na konkrétním pracovišti. Dalším faktorem ovlivňujícím motivaci je vlastní zábava při objevování nového. Zajímavým poznatkem je, že motivaci poskytuje samotná výuka jak v pozitivním, tak negativním ohledu (například buď zajímavým pojetím výuky nebo nedostatečně vysvětlenými skutečnostmi či „bazírováním“ vyučujících na detailu) či studijní povinnosti v rámci některých předmětů. Není překvapením, že zkouškové období a potřeba splnění atestací je velmi silným motivačním faktorem. Zároveň je naznačeno povědomí, že existuje značné množství informačních zdrojů, a kdyby byla potřeba, je možné je využít, nicméně je naznačena určitá tendence (v některých případech) řešení akutních záležitostí a určitá nevole se zabývat informačními zdroji, které nenaplnují současnou informační potřebu. V této souvislosti byly naznačeny i problémy s prokrastinací, špatnou časovou organizací či vlastní tendencí dělat vše na poslední chvíli. Důležitým faktorem může být i typ studia, kdy respondenti v rámci kombinovaného programu naznačili nezbytnost samostudia.

Z pohledu využívaných konkrétních zdrojů informací byly velmi frekventovaně zmiňovány knihy, kdy bylo naznačeno rozlišování mezi učebnicemi, skripty a odbornými knihami na základě obsažených informací (kdy skripta slouží především pro studium, zatímco učebnice pro pochopení problému a jeho demonstraci). Projevil se důraz na praktické pochopení poznatku, ať už se jedná o spolupráci s někým, kdo poznatek názorně demonstroe/vysvětlí, obrázky (může souviset s rozlišováním knih, kdy u medicínských učebnic lze očekávat důraz na obrazovou složku) nebo videa s praktickou ukázkou. Z internetových zdrojů jsou zmiňovány především Google a Wikiskripta (pro svou rychlou a jednoduchou dostupnost). Z bibliografických databází byl uváděn hlavně Pubmed (v konkrétním případě byl zmíněn dokonce jako odborný zdroj zaštiťující všechny ostatní) a skupina 1 uvedla také PEDro (což je zkresleno konkrétním nedávným úkolem v něm

vyhledávat). Dále byl uveden vyhledávač Google Scholar a v jednom případě i discovery systém Univerzity Karlovy (UKAŽ). V této souvislosti byly též zmiňovány časopisy (elektronické i fyzické), články a studie bez konkrétní specifikace metody přístupu. Překvapivé je získávání informací ze sociálních sítí. Byly zmíněny i knihovny, výhradně však pouze v souvislosti s půjčováním knížek, mezi využívanými figurovaly místní knihovna (knihovna 3. LF UK), knihovna 1. LF UK a Národní knihovna (překvapivá byla pravděpodobná neznalost Národní lékařské knihovny, která nebyla zmíněna ani v jednom případě). Mezi dotázanými se vyskytnul i případ nevyužívání služeb knihovny ani informačních zdrojů 3. LF UK, naopak častým zdrojem jsou materiály z výuky či získané poznatky.

Hlavními faktory ovlivňujícími výběr zdroje se ukázaly být důvěryhodnost zdroje (v některých případech je naznačena obava/frustrace z neobdobnosti informací na některých zdrojích), subjektivní pocit po prozkoumání zdroje (například zda se zdroj jeví odborně, jak je čtivý text nebo jestli neobsahuje něco, co se „nezdá“) a doporučení (ať už od kolegů, pedagogů či jiných profesionálů). Někteří poukázali na vliv vlastních preferencí (například kdy preferují fyzické knihy, časopisy nebo konkrétní stránky). Zajímavým faktorem je též vlastní předchozí zkušenost (pokud se zdroj osvědčil, rádi se k němu vrací) či jazykové hledisko. Vliv má také to, kdo je autorem dokumentu. Diskutabilní je pohled, kdy je použit zdroj na základě faktu, že v něm lze najít hledanou informaci a otázka důvěryhodnosti je méně podstatná. Patrná je také snaha o co nejrychlejší získání informace za vynaložení co nejmenšího úsilí (lze usoudit například z preference rychlých a ucelených zdrojů). Pozornost si zaslouží také přístup, kdy je využíváno náhledu knih v Googlu a nedostupné stránky jsou doplněny výpůjčkou totožného fyzického nosiče. Někteří respondenti uvedli, že zamýšlené použití informace (například získání přehledu, použití pro vlastní školní práci, studijní příprava) má významný vliv na volbu konkrétního zdroje.

Často byla zmíněna důvěryhodnost/relevance zdroje. Prakticky všichni dotázaní projeví zájem či snahu si informace ověřovat, ovšem existovaly výjimky ve zdrojích, kterým je důvěřováno a jejich ověření není potřeba. Mezi takovými důvěryhodnými zdroji byly například knihy, zdroje pod záštitou určitého autora (kde může hrát roli i jeho příslušnost ke konkrétní fakultě), studijní materiály a poznatky, články a zdroje na základě doporučení (ať už kolegy či profesionály nebo například reputací dané internetové stránky). Sporný přístup se ukázal v pojetí Wikiskript (kdy někteří jim věří a jiní ne). Naopak negativně je hodnocena Wikipedie, která je většinou dotázaných považována za nedůvěryhodnou (nicméně i zde jí někteří studenti věří na základě označení článku jako ověřeného). Samotné ověřování informací

probíhá především na základě srovnání poznatků z více zdrojů (kde lze usoudit určitou preferenci kvantity nad kvalitou či vlastní nedostatky v identifikaci odborné informace⁶⁰), kdy jsou většinou srovnávány vůči tomu, který subjektivně nevyžaduje další ověření nebo vůči poznatkům získaných jiným studentem. Pro posuzování relevance byly patrné také náznaky využívání vlastního kritického myšlení („zdravý selský rozum“) či subjektivního posuzování obsahu. Někteří uvedli zkoumání citací a referencí. V rámci důvěryhodných knih se ukázal jako významný faktor autor či rok vydání související s aktuálností informací. V této souvislosti padl i názor opačný k předchozím zjištěním, že knihy je potřeba vždy ověřit internetovým vyhledáváním, protože na internetu jsou aktuálnější informace. Někteří studenti projevíli uvědomění, že na některých webech nemusí být informace korektní. S lehkou nadsázkou byl zmíněn i postup zpětného hodnocení informace (a potažmo zdroje) na základě úspěchu u zkoušky za jejího využití. Šokujícím poznatkem je jedna odpověď, kdy někdy „nezbývá než zdroji věřit“ (je zde možný náznak rezignace pro další vyhledávání).

Z pohledu konkrétního postupu při vyhledávání informací studenti 3. LF UK nejčastěji doplňují knihu o poznatky z internetu (či naopak internet knihou, dle osobních preferencí). Zdroj první volby má spíše funkci nasměrování studenta a poskytuje základní poznatky umožňující pochopení hledaného fenoménu a další vyhledávání. Na základě tohoto pohledu je pochopitelné, proč vyhledávají především rychlé, shrnující a snadno přístupné zdroje. Problémem se jeví určité informační zahlcení, kdy takto získané informace jsou z jejich pohledu dostačující (a mnohdy žádané) a informace dohledaná například z odborných databází je chápána jako aktualita či „něco extra“, čím obohatí svou (například seminární) práci. Taktéž je naznačena preference ucelených zdrojů shrnujících vše o vyhledávané informaci, kdy někteří respondenti uvedli jako zdůvodnění obavu o správnost pochopení kontextu z poznatků poskládaných z více zdrojů (paradoxem je, že někteří naopak takovéto skládání preferují), i proto jsou preferovány učebnice.

Druh vyhledávané informace významně souvisel s motivací pro vyhledávání a mnoho respondentů mělo problém ho blíže specifikovat (podrobněji viz kapitola 4.1 Průběh sběru dat).

Otázka samostatnosti poukázala na různorodost studentů, kdy někteří spolupráci/konzultace s kolegy či profesionály považují za nutnost a naopak velká část dotázaných spoléhá především na vlastní schopnosti (někteří spolupracují jen, když je to potřeba, například před zkouškou). Zajímavé je, že tato různorodost je zastoupena i u studentů

⁶⁰ Naskytá se otázka, zda tu nemůže být přímá souvislost s problémem definice toho, která informace je odborná.

kombinovaného studia. Vyjádřen byl i názor, kdy konzultace s vyučujícími je využívána až jako poslední volba (a v jednom případě zdůvodněna, že je nechtějí „otravovat“). Byla naznačena existence neformálních sítí mezi studenty, kdy například vzájemně spolupracují v rámci facebookové skupiny a navzájem si doplňují/opravují práce a sdílejí poznatky. Také byla naznačena existence sofistikovanější neformální sítě, kdy má student přístup k materiálům postačujícím pro hladké absolvování studia (i přes naznačené nedostatky).

Z bariér ovlivňujících získávání informací byly nejčastěji zmíněny nedostatky informací/zdrojů, které jsou vyhledávány, ať už se jedná o jejich množství, odbornost, kvantitu (i že je informací málo, i že jich je moc), zaměření na detail či dostupnost, ze kterých lze vyvodit určité nedostatky ve vlastních vyhledávacích strategiích. Zmatečné a rozporuplné názory se týkají i aktuálního vědeckého poznání, kdy se vyskytly i dva extrémy, kdy někteří mají pocit, že hledaným fenoménem se nikdo nezabýval a jiný respondent má pocit, že vše již bylo objeveno. Zajímavá byla několikrát zmíněná skutečnost nedostatečného množství knih v místní knihovně (a nutnost navštívení knihoven jiných fakult) či zastaralost dostupných knih. Tato skutečnost však nabývá na významu v souvislosti, kdy knihy byly zmiňovány jako nejčastěji využívané médium a v souvislosti s poznámkou o negativních pocitech, když si má respondent půjčit knihu z jiné knihovny (a nabývá dojmu, že ji bere místním uživatelům). Ve vztahu k bibliografickým databázím byly zmíněny problémy s přístupností plného textu, kde může hrát roli i faktor nedostatečného obeznámení s fungováním vzdáleného přístupu (někteří například poukázali na fakt, že zdroje jsou placené a nemají, jak se k nim dostat). Bylo poukázáno i na problém s vyhledáváním publikací, kdy je místo knihovního katalogu spoléháno na jiné zdroje (například Google) a někteří studenti si knihy sami pořizují (a následně nastává problém, kdy si respondent stěžuje, že knihy jsou drahé). Objevily se i náznaky toho, že si studenti uvědomovali existenci problému v souvislosti s informacemi a informačními zdroji, ale nedokázali přesně specifikovat, v čem problém spočívá.

Vzhledem k výše rozebraným českým výzkumům (viz kapitola 2.1 Rozbor vybraných výzkumů) se jeví zajímavou skutečností, že někteří studenti medicínských oborů mají pravděpodobně problém s porozuměním položeným otázkám a některým pojmům. Někteří studenti měli například problém s pochopením, co je vlastně odborná informace, co je druh informace a objevil se i náznak neztotožnění se s pojmem „bibliografické“.

V souvislosti s časovým hlediskem bylo u většiny zaznamenáno vyhledávání informací na denní bázi (je však patrný vliv zkuškového období na zvýšení frekvence). Odpovědi na otázku, zda je na vyhledávání dost času, se však různí a odpovědi „Ano“ a „Ne“ jsou téměř

rovnoměrně zastoupeny. Pokud se však vezme v potaz situace mimo zkouškové období, převládá odpověď „Ano“. Kvantitativní zjištění však není předmětem výzkumu a je podstatné, že u respondentů existují oba pohledy na vnímání dostatku času. Pozoruhodným zjištěním je fenomén odkládání vyhledávání informací především na období studijního volna, kdy bude víc času (zde se dá pouze spekulovat, zda jde o studijní vytížení, rysy osobnosti či nedostatečnou motivaci).

Ze zdrojů uvedených pro sledování novinek v oboru se nejčastěji vyskytly zmínky o sociálních sítích, webech organizací či internetových portálech. V rámci sociálních sítí je oblíben Facebook a Instagram, kde jsou sledovány především aktuality od významných organizací a osobností nebo medicínsky zaměřené skupiny. Podstatné byly i časopisy (jak v elektronické, tak fyzické podobě), na druhou stranu studenti neměli o oborových časopisech přehled, či uvedli problém s přístupem k aktuálním číslům. V tomto ohledu nastínili určitou výhodu studenti kombinovaného studia, kteří k takovým časopisům mají přístup, například v práci. Někteří studenti prvních ročníků uvedli, že získávají v hojném množství materiály, odkazy a doporučení od vyučujících (například formou e-mailové korespondence). Případně bylo naznačeno, že je možné získat fyzický výtisk článku od pedagoga po předchozí domluvě. Někteří uvedli účast na přednáškách (nad rámec výuky), kde byly prakticky představeny některé nové postupy a metody. Ohledně sledování novinek je patrná preference méně odborných a více populárních textů. Několik studentů nesleduje novinky vůbec a jeden uvedl, že závisí, zda je na to čas (kterého se nedostává z důvodu studijních povinností), popřípadě že širě oboru je pro sledování novinek zkrátka příliš velká.

Většina dotázaných uvedla, že odbornou literaturu nepublikuje (což vzhledem k ročníkovému složení vzorku není překvapivé). Z vlastní odborné tvůrčí činnosti jsou zmíněny příspěvky na Wikiskripta, příspěvky na populární zdravotnické portály či vytvoření vlastní mobilní aplikace. Otázka chápání, co je odbornou informací, se projevuje i zde a je značně diskutabilní. Naskytá se i otázka o povědomí o způsobu odborné publikační činnosti.

Přes vše zmíněné je většina dotázaných se stavem informačních zdrojů na 3. LF UK spokojená (či má drobné výhrady) a zbytek dotázaných nedokáže situaci posoudit. Výhrady se týkaly zejména množství knih v místní knihovně (někteří podotkli, že knihy jsou často nedostupné, což poskytuje nízký komfort pro studium, naopak se vyskytl obhajující názor, že vypůjčnická doba je omezená a knihy se dají zarezervovat) a nutnosti se obrátit na jiné fakulty (což se jeví jako nepohodlné). V tomto kontextu je patrný určitý náznak vnímání knihovny pouze jako místa, kde se dá vypůjčit kniha. Mezi výtkami v některých případech figurovala i výuka,

lze tedy nabýt dojmu, že studenti ji chápou jako podstatný zdroj informací poskytující základ pro subjektivní kritické hodnocení dalších zdrojů. Někteří studenti také vnímají odborné články jako příliš složité, čímž lze zdůvodnit například oblibu shrnujících článků na Wikiskriptech.

Byla uvedena skutečnost, že informační zdroje (například skripta) mohou plnohodnotně nahradit některé přednášky a není tedy zapotřebí se jich účastnit. Vyzdviženy byly též neformální sítě mezi studenty, kde jsou sdíleny informace, zdroje a probíhá v jejich rámci významná kooperace mezi studenty, i když takové sítě mají určité nedostatky, jsou pohodlné a zaručují téměř jistotu hladkého průběhu studia. Zajímavý byl návrh, aby takový zdroj, kde jsou předpřipravené veškeré informace, znalosti a učivo pro celé studium, byl oficiální. Podobně zajímavý byl podnět pro vytvoření shrnujícího seznamu zdrojů, kam by se studenti měli obrátit, pokud hledají odborné informace.

6 Zahraniční výzkumy

K zahraničním výzkumům byl zaujat podobný přístup jako k českým (viz kapitola 2 Popis stavu současného českého vědeckého poznání). Pozornost však byla striktně zaměřena na výzkumy týkající se medicínských studentů. Vzhledem k velkému množství odborných prací je dále prezentován pouze omezený výběr těch subjektivně zajímavých. Vzhledem ke kvalitativnímu zaměření této práce mají sloužit především pro představu o podobných/rozdílných aspektech a anomáliích. Zároveň byla snaha představit výběr studií využívajících různorodé metody a pokrývajících odlišné geografické oblasti. Velmi zajímavým poznatkem byla absence informace (v některých článcích) vyjadřující, v jakém období byl výzkum uskutečněn.

Některé práce nemohly být zahrnuty na základě problému s jazykovou bariérou. Práce z jazykově vzdálenějších oblastí (například Bangladéše a Íránu), měly kupříkladu velmi zajímavý abstrakt, nicméně byly psány v místním jazyce. Výběr použitých článků byl tedy omezen na anglicky psané.

6.1 Rozbor vybraných zahraničních výzkumů

Výzkum Maggiové a Capdarest-Arestové (Maggio, 2017) byl zaměřený na studenty (stážisty) pediatrie na Stanfordské Univerzitě v letech 2013-2015. Tito studenti dostali přiděleného pacienta a mimo jiné měli za úkol provést všechny kroky medicíny založené na důkazu a popsat strategie pro získání potřebných znalostí. Postup měli zapsat do webového formuláře. Výzkum zahrnuje i kvalitativní složku a jsou zde uvedeny některé výroky studentů. Mezi prostředky k získání informací figurovaly mimo místního univerzitního vyhledávače (Lane Library PICO search engine, nutno podotknout, že studenti dostali odkaz k materiálům o informační gramotnosti na stejném webu) a databází (PubMed, UpToDate) i přímé reference vedoucí ke článkům, Google a Google Scholar. Zajímavým poznatkem je, že téměř polovina studentů využila více zdrojů a v největší míře byly informace získávány z randomizovaných kontrolních studií. Nadpoloviční většina uvedla sdílení nabytých poznatků s kolegy. Autorky také prezentují myšlenku, že sdílení poznatků s kolegy je legitimní okrajovou spoluprací se smysluplným přínosem nejen pro kolegy, ale i pro samotnou péči o pacienta. Je naznačeno, že studenti se mohli zaměřovat na skutečnosti, které jejich vyučující chtěli slyšet, místo soustředění se na vlastní názor.

Ve studii Cadera a dalších (Cader, 2006) jsou zkoumány informační zdroje využívané studenty oboru zdravotní sestra ve velké Británii v rámci Primary Health Care Trust. Tito studenti v rámci studie dostali za úkol vypracovat komplexní práci vyžadující značné úsilí v rámci získávání informací a průběh byl při skupinových rozhovorech reflektován. Někteří studenti uvedli problém se zastaralostí dostupných informací. V jednom případě se student dostal do situace, kdy mu konzultant odmítl informaci vydat a musel ji získat prostřednictvím staršího kolegy. Lze říci, že konzultace a kooperace s různými profesionály byly významnou pomocí. Zmíněna je i spolupráce a nasměrování ze strany knihovnického personálu a zároveň spolupráce a sdílení informací o použitelných zdrojích mezi studenty. V rámci využívaných online zdrojů byly zmíněny například webové stránky organizací. Z komplikací, které studenti uvedli, stojí za zmínku problém s efektivním vyhledáváním v databázích (přistupovali skrze Cochrane Library). Zároveň vyplynula neznalost místních dostupných informačních zdrojů či nedostatky ve vlastním kritickém myšlení či schopnosti posoudit informaci. V jednom případě studentka uvádí, že před uskutečněním studie všem dokumentům věřila, ale po dokončení úkolu již posuzuje zdroj. Ve studii je hojně zmíněn dopad úkolu (který je evidentní a významný) na informační chování a uvědomění si významu a relevance informačních zdrojů pro praxi, nicméně vzorek je příliš malý pro generalizaci.

Další studie od Twiss-Brooksové a dalších (Twiss-Brooks, 2017) se věnuje etnografickému výzkumu informačního chování studentů (stážistů) ze šesti medicínsky orientovaných škol v Illinois pomocí deníkového mapování. Studenti dělali poznámky do deníků týkající se jejich příchodů a odchodů na různá místa v průběhu dne a na základě těchto poznámek s nimi byl proveden polostrukturovaný rozhovor týkající se jejich informačního chování v těchto lokacích. Mezi nejčastěji zmiňovanými použitými informačními zdroji jsou databáze (bibliografické – UpToDate, Pubmed; patientské – Electronic health record), knihy, Google či Wikipedie. Hledané informace byly využívány zejména pro studium, výzkum a péči o pacienty. Zajímavé bylo vyhledávání obrazu a videa (například videa chirurgických zákroků, obrázků magnetické rezonance a podobně). Pro klinické nebo studijní účely byly používány také sociální sítě (například sledování skupin a komunikace s kolegy). Důležitými faktory informačního chování byly rychlost a pohodlí. Zamýšlený způsob využití informace i bariéry měly vliv na výběr a použití informačního zdroje. Taktéž byly používány zdroje na základě doporučení (například kolegy, lékaři, knihovnou, školou). Pro důležité úkony (například školní příprava) studenti využívali časově náročnější zdroje a často více zdrojů. Za zmínku stojí poslouchání podcastů ve volném čas (s medicínskou tematikou).

Výzkum, který uskutečnily Morleyová a Hendrixová (Morley, 2012) zahrnuje mimo jiné i stručný popis informačního chování studentů medicíny na University of New Mexico před získáním zkušeností a znalostí ze speciálního kurzu informační gramotnosti. Před absolvováním kurzu bylo patrné, že studenti spoléhali na zdroje diskutabilní kvality (například Google a Wikipedie). I přes instruktáž knihovny o informačních zdrojích na počátku studia studenti druhých a třetích ročníků vykazovali nízké povědomí o těchto zdrojích. Instruktoři na počátku kurzu vyzorovali, že mezi studenty je značně rozšířena znalost databáze Pubmed, nicméně pouze pro málo z nich bylo její použití pohodlné. Ukázalo se, že studenti reagují především na okamžité informační potřeby a nevyužívají plný rozsah dostupných zdrojů. Studentům chyběl především referenční rámec a neuvědomovali si souvislosti s péčí o pacienty.

Výzkum mezi studenty australských lékařských škol provedli Templemanová a další (Templeman, 2016). Zaměřuje se především na informační potřeby těchto studentů metodou zakotvené teorie a data o studentech jsou získávána pomocí polostrukturovaných rozhovorů. I když téma je především zaměřeno na informace a informační zdroje o doplňkové zdravotní péči, poskytuje bohatý vhled do informačního chování. Z rozhovorů vyplývá, že informační gramotnost a připravenost studentů je v rámci různých škol na velmi rozdílné úrovni. Výsledky naznačují, že studenti plně nevyužívají dostupné informační zdroje a mají o nich malé povědomí. Také se ukázalo, že někteří nemají povědomí ani o volně dostupných spolehlivých zdrojích informací. Někteří respondenti poznamenali, že studenti nejsou učeni, kde vyhledávat informace. Podobně výzkum ukázal, že studenti mají problém nalézt požadované informace a přistupují výrazně častěji k vlastním informačním zdrojům (než univerzitním). Dále bylo naznačeno, že existuje problém s posouzením relevance informace a korektním zacházením se zdroji informací. Studenti využívají databáze na základě doporučení (například Pubmed a Cochrane). Také je zmíněno používání Googlu (který používá většina vzorku) a obava ohledně relevance informací z Wikipedie (ve výzkumu zařazené do stejné kategorie jako Google). Jako zdroj informací jsou zmíněny i konzultace s kolegy s výhradou, že se na ně nedá vždy spolehnout. Podstatným zdrojem informací jsou odborné časopisy. Jedna studentka poukazuje, že pokud informace není v odborném časopisu (například doporučeném British Medical Journal) či databázi (zmíněn je Cochrane), pak není užitečná ani směrodatná. Typy hledaných informací jsou především účinky léků (včetně těch nepříznivých) a jejich kontraindikace a efektivita. Podobně bylo vysoce frekventované například hledání materiálů k odpovědím na klinické otázky či informací o úrovni důkazu. Důležitým faktorem se ukázala být i rychlost dostupnosti informací. Byl vysloven požadavek na databázi, kde by byly veškeré potřebné poznatky na jednom místě, a zajímavé bylo také přání jednoho studenta na repozitář se

studijními materiály a odkazy na relevantní zdroje. Uveden byl taktéž názor, že informace zkrátka nejsou a vědecké poznání je nedostatečné.

Sbaffi a další (Sbaffi, 2018) se ve svém výzkumu zaměřují na studenty z univerzitního prostředí v Anglii a jejich schopnosti (a sebedůvěru) v hledání informací a dopad získaných informací na péči o pacienty. Zajímají se především, jaký dopad má NICE Evidence Search na informační chování studentů prostřednictvím dotazníkového šetření před a po jeho prezentaci. Zajímavý je především výsledek prvotního šetření, které dokládá výsledky o stavu situace v letech 2011-2016. Sekundární hledisko výzkumu se zaměřuje na aspekty učení se od kolegů. Získaná data byla kvalitativního i kvantitativního charakteru. Výzkum naznačuje značné používání volně dostupných zdrojů (Google, Google Scholar, Wikipedie, Pubmed). Z odpovědí vyplývá například, že důležitými aspekty pro vyhledávání informací jsou použitelnost zdroje (obsahuje použitelné informace, které jsou ověřené), jednoduchý přístup (především v souvislosti s uživatelským prostředím a složitostí použití) a aktuálnost obsažených informací. Výzkum též poukázal na pozitivní vliv předávání informací prostřednictvím kolegů. Studenti ve značné míře projeví nespokojenost s tím, že nástroj pro vyhledávání jim byl představen příliš pozdě v průběhu studia (například studenti posledních ročníků, poukazuje to nejen na určité nedostatky v lokálním vzdělávání, ale zároveň toto zjištění naznačuje určitou schopnost zpětného hodnocení vyšších ročníků, co by se jim hodilo dříve). Absolvování kurzu mělo vliv na snížení používání méně kvalifikovaných zdrojů (například Googlu a Wikipedie), ale zároveň snížilo používání některých databází (kupříkladu Pubmedu). Hlavním důvodem pro využívání představeného zdroje bylo vyhledávání studijní literatury. Výuka zprostředkovaná kolegy měla význam především díky jejich zápalu pro problematiku a hlubšímu porozumění, na jaké bariéry narážejí jejich vrstevníci s praktickým přístupem a jak je překonat.

O'Carroll a další (O'Carroll, 2015) zvolili přístup online dotazníků mezi kanadskými studenty medicíny z Dalhousie Univerzity s důrazem na informační chování. Diskutabilní je zadání dotazníku, kde se explicitně oznamuje, že výzkum se týká pouze informačních zdrojů použitých v posledním týdnu (díky faktu, že dotazník byl online dostupný pouze po dobu dvou týdnů, je možné, že zvolené období mohlo mít vliv na výsledky). Většina dotázaných uvedla využívání Googlu na denní bázi. Hojně využívanými zdroji byly též Wikipedie, databáze (UpToDate a Pubmed) a vlastní poznámky. I když většina respondentů dostala instruktáž o používání oborových databází, pouze málo z nich chápalo jejich účel. Jako důležité atributy pro výběr informačního zdroje byly uvedeny dostupnost, pochopitelnost a použitelnost (to dokládá široké použití Wikipedie a Googlu). Databáze jsou vnímány (a z tohoto důvodu také využívány)

jako přesnější a důvěryhodnější. Zajímavě se umístila Databáze UpToDate, ke které je přístupováno jako ke kompromisu všech zmíněných atributů (někteří studenti však zmínili komplikace s přístupem k této databázi). Důležitými faktory pro samotné posuzování důvěryhodnosti zdroje byly formální chyby v referencích, reputace zdroje mezi kolegy a vyučujícími či výslovná doporučení o používání/nepoužívání daných zdrojů. Studenti též pocítovali zahlcení dostupnými informacemi/zdroji a vyjadřovali potřebu jejich managementu či dostupnosti základní informace. Vyskytl se též požadavek na dlouhodobou instruktáž v souvislosti s vyhledáváním informací. Velkou bariérou je pro studenty přístup vyžadující vícenásobné přihlašování a přístup ke zdrojům založeným na předplatném (v této souvislosti je možné spekulovat nad nedostatečnou informovaností či schopností využívat univerzitní informační zdroje). Všichni studenti prošli školením na počátku studia zaměřujícím se na vyhledávání informací a využívání informačních zdrojů stejně jako principů medicíny založené na důkazu (se značnou hodinovou dotací). Naskytá se otázka, zda by takovýto typ školení neměl být umístěn do osnov později. Zajímavý je poznatek, kdy většina uvedla, že nejčastěji využívá zdroje typu Google, i když zároveň mnoho dotázaných uvádí, že od tohoto způsobu byli odrazováni. Studie uvádí posun informačního chování v souvislosti s absolvováním klinické praxe, kdy studenti vykazují známky vyšší potřeby relevantních informací. Paradoxní je situace, kdy si někteří studenti dokonce sami zaplatili přístupy do databází (například UpToDate). V rámci studie je zmíněna obava, že dotázaní studenti mohou mít nedostatky ve vlastním kritickém myšlení, které se promítá do jejich informačního chování.

Bodinayakeová a Maggiová (Bodinayake, 2013) provedly vlastní výzkum na Faculty of Medicine, University of Ruhuna na Srí Lance v roce 2012 zaměřený na informační potřeby studentů pomocí dotazníkového šetření. Necelá polovina dotázaných získává informace od učitelů či personálu. Schopnost drtivé většiny studentů formulovat klinické otázky byla na velmi nízké úrovni. Internet využívalo mimo univerzitní prostory méně než polovina dotázaných. Nejpoužívanějšími zdroji informací jsou Wikipedie, Google a v trochu menší míře PubMed. Někteří studenti využívají i databázi UpToDate. Ačkoliv většina dotázaných přeceňuje své schopnosti a jsou s nimi spokojeni, téměř všichni uvedli, že by uvítali kurz zaměřený na kladení klinických otázek.

6.2 Srovnání zahraničních výzkumů s vlastními výsledky

Ve všech rozebíraných zahraničních studiích byly zmínky o některých význačných či často zmiňovaných elektronických zdrojích. Vzhledem k rozdílným metodám, velikostem

vzorků a dalším faktorům nelze využívání těchto zdrojů objektivně porovnat. Lze však označit, které byly explicitně vyzdvíženy v rámci jednotlivých výzkumů a získat tak velmi hrubý náznak skutečnosti. V níže uvedené tabulce (viz Tabulka 2 Významné zahraniční zdroje) není vyčerpávající přehled, nicméně může pomoci pro vytvoření představy a doplnit kvalitativní pohled.

Tabulka 2 Významné zahraniční zdroje

Zmíněné online zdroje	Cochrane Library	Google	Google Scholar	Pubmed	UpToDate	Wikipedie
3. LF UK	x	✓	✓ ⁶¹	✓	x	✓ ⁶²
Bodinayake	x	✓	x	✓	✓	✓
Cader	✓	x	x	x	x	x
Maggio	x	x	✓	✓	✓	x
Morley	x	✓	x	✓	x	✓
O'Carroll	x	✓	x	✓	✓	✓
Sbaffi	x	✓	✓	✓	x	✓
Templeman	✓	✓	x	✓	x	✓
Twiss-Brooks	x	✓	x	✓	✓	✓

Ze zdrojů, které nebyly do tabulky zahrnuty je vhodné zmínit například webové stránky organizací (Cader, 2006) a univerzitní vyhledávač (Maggio, 2017), tedy se zde objevují podobné rysy jako u několika odpovědí od respondentů z 3. LF UK. Pár českých respondentů uvedlo i australskou databázi PEDro, nicméně její absence v zahraničních studiích je pochopitelná, neboť se úzce zaměřuje na oblast fyzioterapie (University of Sydney, School of Public Health, 2018). Využívání vlastních poznámek zmiňuje O'Carroll (O'Carroll, 2015), což taktéž odpovídá některým odpovědím z 3. LF UK.

Z fyzických nosičů ukázaly výsledky Twin-Brooksové (Twiss-Brooks, 2017) preferenci knih podobně jako na 3. LF UK. Další podstatný typ zdroje, který Templemanová zmiňuje (Templeman, 2016), jsou časopisy (což taktéž připomíná situaci nastíněnou dotazováním na 3. LF UK).

⁶¹ Google Scholar byl explicitně jmenován pouze v jednom případě.

⁶² I když i mezi některými studenty 3. LF UK je Wikipedie využívána, značně ji nahrazují lokální Wikiskripta.

Z výzkumu v prostředí Illinois (Twiss-Brooks, 2017) vyplývá společný zájem s českými studenty na 3. LF UK týkající se vyhledávání informací pro studijní účely (podobný fenomén byl naznačen i ve výzkumu Sbaffi (Sbaffi, 2018)). Ve výzkumu Twiss-Brooksové (Twiss-Brooks, 2017) však dalšími účely vyhledávání informací jsou zejména výzkum a péče o pacienty, kdežto na 3. LF UK je to především vlastní zájem studentů (vědecké aktivity byly ale takéž v jednom případě zmíněny). Dalším společným znakem je důraz na obrázky a videa a zároveň využívání sociálních sítí pro studijní účely. Velmi podobné byly i podstatné faktory informačního chování, které v obou případech zahrnovaly rychlost (tu zmiňuje jako podstatný faktor i Templemanová (Templeman, 2016)) a určitý komfort. Podobné rysy vykazuje i vliv zamýšleného použití informace na výběr zdroje. Oproti britským studentům, kteří uvedli i vliv bariér na výběr zdroje, v podmínkách 3. LF UK lze tento fenomén jen nepřímo odvodit a je diskutabilní (například na základě nedostupnosti zdroje/informace či jazykové bariéry). Otázka volby časově náročnějších zdrojů, které jsou dle Twiss-Brooksové (Twiss-Brooks, 2017) využívány pro školní přípravu, je v prostředí 3. LF UK trochu komplikovanější – jsou zde sice využívány pro školní přípravu (například psaní seminárních prací), je však naznačeno jejich využití spíše pro získání aktuality či informace navíc. Zajímavé zjištění přináší situace v Austrálii (Templeman, 2016), kde se nejčastěji vyhledávají informace o lécích a materiály k odpovědím na klinické otázky, které nebyly napříč studenty 3. LF UK zmíněny ani v jednom případě⁶³. Mezi další podstatné aspekty ovlivňující volbu zdroje uvádí Sbaffi (Sbaffi, 2018) použitelnost zdroje (obsahuje použitelné informace, které jsou ověřené), jednoduchý přístup (především v souvislosti s uživatelským prostředím a složitostí použití) a aktuálnost obsažených informací, což jsou shodné aspekty, které i studenti 3. LF UK považují za podstatné. Použitelnost zdroje zmiňuje i O'Carroll (O'Carroll, 2015) a navazuje dostupností a pochopitelností, které byly rovněž zmíněny (či naznačeny) respondenty z 3. LF UK, dále uvádí další společnou skutečnost (v některých případech), kterou je vnímání databází jako přesnějších a důvěryhodnějších.

Zajímavým zjištěním je poslouchání podcastů studenty v Illinois (Twiss-Brooks, 2017) v jejich volném čase jakožto prostředku pro získávání novinek, kdy v českém prostředí toto médium pravděpodobně není mezi respondenty 3. LF UK rozšířeno.

Společným znakem dotázaných z 3. LF UK s britskými studenty v Caderově výzkumu (Cader, 2006) je využívání více zdrojů. Naopak významným rozdílem je využívání

⁶³ Tento výsledek může být však významně zkreslen oborovým složením vzorku či podstatným zastoupením nižších ročníků, nicméně stojí za povšimnutí.

randomizovaných kontrolních studií na Stanfordu, které v rámci 3. LF UK nebyly zmíněny ani jednou (otázkou je, zda se jedná o neznalost či špatně položené otázky). Shodnými znaky některých studentů 3. LF UK s kanadskými (O'Carroll, 2015) bylo i posuzování relevance zdroje podle reputace a výslovných doporučení kolegů nebo pedagogů a podle zkoumání referencí a citací.

V britské studii Cadera a dalších (Cader, 2006) byl uveden problém se zastaralostí dostupných informací podobně jako v případě domácích studentů na 3. LF UK. Se studenty z University of New Mexico (Morley, 2012) je zase v některých případech patrná podobnost v určitém nepohodlí při používání databáze Pubmed (studenti 3. LF UK si například stěžovali na nedostupnost článků či mnoho/málo výsledků hledání). Problémem u studentů z Nového Mexika (Morley, 2012) je pravděpodobně i reakce na okamžité informační potřeby (podobný fenomén vyplývá i u některých respondentů 3. LF UK, kteří například uvedli nechávání věcí na poslední chvíli, prokrastinaci či špatnou organizaci času). Podobný charakter vykazuje i neuvědomování si plných souvislostí s péčí o pacienty jak na 3. LF UK, tak na University of New Mexico.

Morley (Morley, 2012) také uvádí podobnou situaci jako Templemanová (Templeman, 2016) v případě nevyužívání plného rozsahu dostupných zdrojů, což odpovídá zjištěním z 3. LF UK. Cader (Cader, 2006) a O'Carollová (O'Carroll, 2015) popisují i problém s přístupem ke zdrojům, který připomíná zjištění na 3. LF UK, kde se vyskytl problém s přístupem k plným textům značící určitou neinformovanost. V případě australských lékařských škol (Templeman, 2016) si někteří studenti také stěžovali, že je nikdo neučil jak vyhledávat a neměli ani ponětí o volně dostupných spolehlivých zdrojích (či jak je používat), což je patrně horší stav než v případě respondentů z 3. LF UK (nicméně i zde někteří studenti vykazují značné nedostatky v povědomí o dostupných zdrojích a jejich použití). Na těchto zjištěních se také odráží i nízká úspěšnost a efektivita vyhledávání (v případě 3. LF UK to dokládají například výpovědi o malém množství relevantních informací), kterou naznačuje i situace v případě britských studentů (Cader, 2006) či studentů ze Srí Lanky (Bodinayake, 2013). Templemanová (Templeman, 2016) i Cader (Cader, 2006) dále poukazují na určitý problém s posuzováním relevance, i v tomto případě měli někteří studenti 3. LF UK problém. Pozoruhodná je podobnost některých studentů 3. LF UK se studenty z Dalhousie Univerzity (O'Carroll, 2015), kde někteří studenti taktéž pociťovali problém se zahlcením informacemi/zdroji či potřebu získání pouze základní informace o hledaném fenoménu (na 3. LF UK potřebou pouze základní informace/definice někteří obhajovali využívání Wikiskript

či Googlu). Výzkum O'Carrollové (O'Carroll, 2015) naznačil také určité nedostatky ve vlastním kritickém myšlení studentů, ovšem srovnání s 3. LF UK je velmi obtížné, neboť zde je situace značně diskutabilní.

Z pohledu spolupráce je nastíněná situace na 3. LF UK podobná té na Stanfordu (Maggio, 2017), kde mají studenti také tendence sdílet poznatky s kolegy. Podobné zjištění poskytuje Sbaffi (Sbaffi, 2018) i Templemanová (Templeman, 2016) – ta však s výhradou, že na kolegy se nedá vždy spolehnout, popřípadě Cader (Cader, 2006), který navíc také vyzdvihuje ochotu spolupracovat a konzultovat i s profesionály (vyjma jednoho případu⁶⁴). Podobný fenomén spolupráce s vyučujícími/profesionály ukazují i výsledky výzkumu z University of Ruhuna (Bodinayake, 2013). Rozdílný je přístup k britskému knihovnickému personálu (Cader, 2006), který byl zmíněn jako významná pomoc. Respondenti z 3. LF UK knihovnický personál nezmínili ani jednou v jakékoliv souvislosti (jednou z možných variant je, že rozhovory roli knihovníků explicitně nezjišťovaly, nicméně v otevřených otázkách byl prostor i pro tuto informaci). Podobné rysy jako vzorek z 3. LF UK vykazuje i prostředí Illinois (Twiss-Brooks, 2017), kde je významným faktorem pro výběr zdroje doporučení (společnými aktéry tohoto doporučení s 3. LF UK jsou kolegové, profesionálové a škola, rozdílným je opět knihovnický personál) nebo australské prostředí (Templeman, 2016), kde však konkrétní aktéři nejsou specifikováni.

Se Stanfordem (Maggio, 2017) je naznačena podobnost, kdy se studenti pravděpodobně soustředí především na skutečnosti, které chtějí vyučující slyšet (z prostředí 3. LF UK to lze odvodit například na základě neformálních studentských sítí, kde se v podstatě sdílí informace a zdroje podobného charakteru).

Je možné, že vzhledem k náznakům neuvědomění si dopadu získávání informací na klinickou praxi u českých studentů (podobně jako u kanadských studentů (O'Carroll, 2015)) by pomohl podobný přístup, který byl použit na Stanfordu (Maggio, 2017), kdy studenti měli v souvislosti s přiděleným pacientem provést všechny kroky medicíny založené na důkazu. Zajímavé je, že i O'Carrollová (O'Carroll, 2015) poukazuje na změny v informačním chování po absolvování klinické praxe a určitý náznak uvědomění si významu informačních zdrojů pro praxi. Takovýto přístup by mohl názorně demonstrovat především, proč jsou informační zdroje užitečné a jaký mohou mít dopad na zkvalitnění péče. Je možné, že v rámci uvědomění si vlastních nedostatků a dostupného potenciálu, by významné množství studentů uvítalo kurz

⁶⁴ Tento fakt přináší zajímavé uvědomění – v rámci respondentů 3. LF UK nebyla zmíněna jediná negativní kritika týkající se přístupu pedagogů či profesionálů (s jednou výjimkou, že lpějí na detailech).

zaměřený na kladení klinických otázek podobně jako uvádí Bodinayakeová (Bodinayake, 2013). Komplementárním by mohl být například úkol inspirovaný studií Cadera (Cader, 2006), kde komplexnost vyhledávání a potřebných informací pravděpodobně převyšuje současné schopnosti studentů na 3. LF UK a mohl by jim rozšířit obzory (především v pohledu na relevanci informace/zdroje) za cenu značného úsilí jak ze strany studentů, tak jejich případných mentorů (je evidentní, že by s největší pravděpodobností potřebovali v mnoha ohledech nasměrovat a pomoci). Vzhledem k vysoké míře spolupráce mezi studenty 3. LF UK by se mohla ukázat být efektivní i metoda, kterou popisuje Sbaffi (Sbaffi, 2018) o výuce vedené kolegy, kteří mají hlubší vhléd do studentských bariér a mohou prakticky ukázat vlastní způsob jejich překonávání (a tedy studentům bližší formou).

Stanford (Maggio, 2017) má oproti českému prostředí značnou výhodu, kterou je vyhledávač Lane Medical Library, který velmi jednoduchým a rychlým způsobem umožňuje pohodlný přístup k odborným článkům. Zároveň umožňuje vyhledávání za použití strategie PICO pouhým zadáním do konkrétních polí. Inspirativní je i design a přehledná nápověda již na úvodní stránce vyhledávače (Stanford Medicine, 2018). Je na zvážení, zda by podobný styl například v rámci Portálu elektronických zdrojů Univerzity Karlovy (či vyhledávače UKAŽ) nenapomohl zlepšení situace.

Pozoruhodná je shoda v rámci požadavků australského studenta (Templeman, 2016), které se prakticky shodují s jedním studentem ze vzorku 3. LF UK, na vznik repozitáře se studijními materiály a odkazy na relevantní zdroje či požadavek na vznik databáze s veškerými podstatnými poznatky na jednom místě.

V rámci studie Templemanové (Templeman, 2016) také zazněl názor velmi podobný tomu od studentů 3. LF UK, že některé informace zkrátka nejsou a existují nedostatky ve vědeckém poznání.

Význačný poznatek poskytuje i srovnání výsledků Sbaffi (Sbaffi, 2018), výsledků O'Carrollové (O'Carroll, 2015) a studentů 3. LF UK, kdy se jeví zařazení předmětů zaměřených na vyhledávání informací na počátku studia příliš brzy a v posledním ročníku příliš pozdě. V tomto pohledu je zajímavý požadavek zmíněný ve výzkumu O'Carrollové (O'Carroll, 2015) na dlouhodobou instruktáž v souvislosti s vyhledáváním informací (nikoliv pouze jednorázový kurz).

7 Diskuze

Tato diplomová práce přinesla velké množství poznatků. Ty, které jsou uvedeny níže, mají spíše shrnující charakter a jsou zpravidla rozvinuty vyplývající otázkou či námětem pro další výzkum (výsledky viz 5 Výsledky výzkumu).

Rozhovory poukázaly na značnou různorodost zvoleného vzorku. Pro většinu zjištění v zahraničních studiích se najde v rámci vzorku 3. LF UK někdo, kdo svými rysy informačního chování zapadá a taková zjištění na něj jdou aplikovat (viz 6.2 Srovnání zahraničních výzkumů s vlastními výsledky).

V rámci výzkumu se ukázalo (ač to nebylo přímo předmětem zkoumání), že informační gramotnost⁶⁵ studentů je na velmi variabilní úrovni. Bylo naznačeno, že mají ve více případech neúplné, nepřesné či chybějící informace o dostupných informačních zdrojích. V některých případech byl naznačen i problém v přístupu k nim (jak k fyzickým nosičům, například knihám, tak skrze vzdálený přístup například k plným textům článků). V této souvislosti stojí za zvážení, kdy je vhodné zařadit do osnov výuku vyhledávání v informačních zdrojích. Respondenti v rámci prvního ročníku naznačili, že některé informační zdroje v rámci výuky probírali, nicméně měli zjevně zmatečné informace. V tomto ohledu je zajímavé srovnání studií Sbaffi (Sbaffi, 2018) a O'Carollové (O'Carroll, 2015), které naznačují, že zařazení do prvního ročníku je příliš brzy a do posledního příliš pozdě. Naskýtají se otázky, kdy je vhodný čas pro tuto výuku a jakým způsobem by měla probíhat

Dalším nepřímým zjištěním je, že v oblasti medicíny založené na důkazu patrně existují mezi studenty 3. LF UK značné rezervy⁶⁶. Pro mnoho z dotázaných je nejspíše problém v představě, jakým způsobem mohou být poznatky získané na základě vyhledávání aplikovány do praxe a s jakým dopadem (pouze jeden respondent naznačil praktické využití získaných poznatků v rámci své vědecké činnosti na konkrétním pracovišti). Naskýtá se i opačná otázka, zda si uvědomují, jaký by mohl být efekt nesprávné léčby, které by se dalo předejít pouhým vyhledáním relevantní informace?

Spousta studentů vnímá nové znalosti spíše jako prostředek pro dokončení vlastního studia a příliš se nezaobírá tím, jakým způsobem mohou jejich aplikací zkvalitnit péči o pacienty. Pokud už vyhledávají z jiného důvodu, než kvůli studijním povinnostem, jedná se

⁶⁵ V tomto kontextu je zobecněna a chápána jako schopnost uvědomění si vlastní informační potřeby a jejího naplnění.

⁶⁶ Jsou především nepřímo naznačeny nedostatky v pochopení významu kladení klinických otázek a schopnosti nalezení odpovědi.

především o vlastní obohacení na základě zájmu (někteří dokonce objevování nových informací považují za zábavu), osobních potřeb či výhody do budoucna. Pokud už vyhledávají informace týkající se potenciální budoucí péče o pacienta, zásadní roli v jejich motivaci hrají faktory jako například vlastní úspěch, věhlas, uplatnění na trhu práce či finanční ohodnocení. Nikdo nezmínil péči na základě pohledu orientovaného na pacienta. Naskytá se otázka, zda sebestředný přístup se vyskytuje i v průběhu lékařské praxe a pokud ano, jaký má vliv na vykonávanou praxi? Je možné, že vlastní vnitřní motivace (například úspěch) se odráží v klinické péči silněji než motivace na základě pohledu na pacienta orientovaného pohledu?

Zajímavé zjištění přináší srovnání ze Stanfordské univerzity (Maggio, 2017). Výzkum poukázal na skutečnost, kdy se studenti soustředí na skutečnosti, které vyučující chtějí slyšet. Po zamyšlení existují určité náznaky tohoto trendu i mezi studenty 3. LF UK. Tato skutečnost by si určitě zasloužila hlubší zkoumání vzhledem k možným dopadům v následné klinické praxi.

Pokud by se v nějakém budoucím výzkumu skutečně prokázaly nedostatky v rámci vlastního uvědomění studentů ohledně dopadu vyhledávání informací na klinickou praxi, možná by stálo za zvážení vyzkoušet podobný přístup, který zaujali na Stanfordské univerzitě (Maggio, 2017), kde v rámci atestačního úkolu měli studenti provést na základě přiděleného pacienta všechny kroky medicíny založené na důkazu v rámci jeho klinické otázky a popsat další strategii léčby. Změny v informačním chování v souvislosti s klinickou praxí naznačuje i O'Carollová (O'Carroll, 2015), naskytá se otázka, proč nikdo z respondentů nezmínil klinickou praxi (když byli zahrnuti i studenti vyšších ročníků)? V tomto případě se dá pouze spekulovat a bylo by vhodné prozkoumat situaci s přístupem více zaměřeným na medicínu založenou na důkazu.

Trochu odlišný pohled přináší Cader (Cader, 2006), kde zadání komplexního a obtížného úkolu na vyhledání a vytvoření shrnující práce významně rozšířilo účastníkům obzory a začali si uvědomovat souvislosti, které dříve neviděli. Takovýto přístup se jeví jako rychlejší a jeho dopad půjde snadněji měřit. Možná by test takového přístupu stál za zvážení.

Samotná výuka se ukázala být velmi silným motivačním faktorem, zejména ve zkušebním období, kdy nutnost splnění studijních povinností má zjevně vliv na frekvenci vyhledávání odborných informací. Zároveň je naznačeno určité vnímání vlastního pohodlí a uvědomění si, že existují informační zdroje, které by v případě nutnosti bylo možné využít (zejména v případě prvních ročníků, které patrně nedávno prošly školením o vyhledávání

informací). Podobně je naznačen v některých případech přístup, kdy je řešena pouze aktuální situace, která nesnese další odklad.

Z prostředků využívaných pro získávání informací je kladen důraz zejména na praktické pochopení problému a nutnosti konkrétní fenomén vidět. Z tohoto důvodu (patrně) byly zmiňovány především učebnice, obrázky a videa (v případě videí je diskutabilní využití, například Youtube a sociálních sítí, kde mohou být informace různorodé kvality a je na zvážení, zda by nebylo efektivnější pořízení odborných zdrojů, kde je kladen důraz na recenzovaná videa – kupříkladu video časopis JoVE (JoVE, [2018])). Z tohoto důvodu byly patrně i hojně zmiňovány konzultace s pedagogy či lékařskými profesionály, kteří mohou problém názorně vysvětlit a demonstrovat nebo účast na přednáškách nad rámec výuky. Patrný byl i zájem o sledování novinek především na sociálních sítích, webech organizací či specializovaných portálech. V případě novinek byla seznána značná iniciativa od vyučujících. Mezi studenty jsou v souvislosti s novinkami zřejmé náznaky preference populárnější formy před odbornou. Pozoruhodná je v této souvislosti zmínka o poslouchání lékařsky zaměřených podcastů v zahraničí (Twiss-Brooks, 2017), která nebyla v prostředí 3. LF UK zmíněna ani v jednom případě. Naskytá se otázka, zda by takováto moderní, popularizační forma nemohla mít úspěch vzhledem k zmíněnému zájmu o novinky.

Z odborných informačních zdrojů je kladen důraz především na publikace, zejména knihy a časopisy. Zajímavým a častým fenoménem bylo rozlišování odborných knih na tři kategorie – učebnice (bohaté na obrázky, demonstrativním způsobem vysvětlující problematiku), skripta (stručné studijní texty) a odborné knihy. V případě bibliografických databází je nejvyužívanější Pubmed. Je zajímavé, že UpToDate uváděný v některých zahraničních studiích (viz Tabulka 2 Významné zahraniční zdroje) jako významný zdroj nebyl zmíněn ani jednou, i když je na 3. LF UK předplacený.

Mezi nejpoužívanější zdroje se řadí Google a Wikiskripta (tento fenomén vykazují i některé zahraniční studie viz Tabulka 2 Významné zahraniční zdroje). Lze to vysvětlit například akutními informačními potřebami, kdy respondenti potřebují rychle získat pouze stručnou definici či shrnutí pro vlastní pochopení. Dalším pohledem je nejčastěji naznačená vyhledávací strategie, kde tyto zdroje slouží jako odrazový můstek pro další vyhledávání a vytvoření určitého rámce pro hledanou problematiku. Zajímavý je přístup, kdy informace z odborných databází jsou vnímány jako něco extra či aktualita, kterou je pouze zvýšena atraktivnost či hodnota práce (pro kterou je taková informace použita). Zajímavým poznatkem je i vnímání výuky jako informačního zdroje.

Byly zmíněny i knihovny, výhradně pouze v souvislosti s půjčováním knížek, mezi využívanými figurovaly místní knihovna (knihovna 3. LF UK), knihovna 1. LF UK a Národní knihovna (překvapivě Národní lékařská knihovna nebyla zmíněna ani v jednom případě). Mezi dotázanými se vyskytnul i případ nevyužívání služeb knihovny ani informačních zdrojů 3. LF UK. Žádný z respondentů nezminil knihovníka v žádné souvislosti. Naskýtá se otázka, zda nemůže být knihovník vnímán pouze jako obsluha knihovny a ten, kdo provede výpůjčku? Pokud ano, je možné, že rozšíření povědomí o skutečnosti, že se zároveň jedná o informačního specialistu schopného poradit či nasměrovat, by mohlo napomoci současné situaci. Dále byl uveden případ, kdy místo knihovního katalogu byl využíván Google, což může poukazovat na určité mezery v informovanosti. V souvislosti s knihovnami vytanul na povrch i problém negativního pocitu při půjčování knih z jiných fakult, kdy respondent nabyl dojmu, že knihu „bere“ tamním studentům. V této souvislosti byl mnohokrát zmíněn problém malého množství knih či starých knih v místní knihovně. Vzhledem k tomu, že se jedná o preferované médium u mnoha respondentů, může to značit významný problém.

Výběr zdroje je prováděn především na základě doporučení a odbornosti. Nutno podotknout, že odbornost zdroje je posuzována na základě subjektivních pocitů a vlastního kritického myšlení (někteří uvádějí uvědomění, že ne všechny získané informace musí být korektní). Někteří respondenti naznačili, že mají problém poznat co a na základě čeho se dá označit jako odborné. Taktéž bylo uvedeno, že existují důvěryhodné zdroje, kterým lze věřit bez dalšího ověření. Tyto zdroje se často různí dle osobních preferencí a na základě toho, jak se osvědčily dříve. Problém s objektivním posouzením odbornosti je nejčastěji kompenzován srovnáním více zdrojů či srovnáním se zdrojem považovaným za důvěryhodný. V některých případech je použita nalezená informace zkrátka proto, že nebyla nalezena jinde. Patrný je také vliv zamýšleného použití informace na způsob jejího vyhledávání a ověřování. V případě knih (u některých respondentů i další zdroje) se objevují další faktory pro jejich posuzování, jako například rok vydání, autor či aktuálnosti informací (je diskutabilní objektivita jejího posuzování). Zajímavá je různorodost v preferencích, kdy někteří preferují ucelené informace na jednom místě (například z důvodu správné interpretace), zatímco jiní preferují skládání informací z různých zdrojů.

Mezi studenty byli jak samostatní, tak kooperující jedinci. V případě konzultací se nejedná pouze o vrstevníky, ale i pedagogy či lékařské profesionály. Vyskytla se však i neochota konzultovat s vyučujícím, aby nebyl „otravován“. Pokud studenti spolupracují, zpravidla bez pochyb a ve značné míře. Byla naznačena existence neformálních sítí mezi

studenty. Jedním případem je facebooková skupina, kde se práce sdílí a opravují, druhým sofistikovanější síť poskytující kompletní materiály pro hladký průchod studiem. Byl naznačen požadavek na vytvoření oficiální verze takové sítě s kompletními materiály pro studium a odkazy na odborné zdroje či shrnující seznam odborných zdrojů, kam by se studenti měli obrátit, na jednom místě a jednoduše dostupný. Tato myšlenka je přinejmenším zajímavá.

V této souvislosti je velmi inspirativní kupříkladu vyhledávač Lane Medical Library (Stanford Medicine, 2018). Je zajímavý jak z pohledu uživatelského prostředí, tak jednoduchým rozhraním pro aplikování například vyhledávání metodou PICO. Je na zvážení, zda by podobný styl například v rámci Portálu elektronických zdrojů Univerzity Karlovy (či vyhledávače UKAŽ) nenapomohl zlepšení situace.

Povědomí o současném stavu poznání se různí od pocitu, že některým fenoménům se nikdy nikdo nevěnoval až po pocit, že vše už bylo objeveno, je diskutabilní proč. V souvislosti s informačními bariérami bylo taktéž zmíněno, že existuje problém, ale respondent neví v čem spočívá. Obecně jsou odpovědi na otázku bariér velmi mlhavé a v některých případech nekorespondovaly se spokojeností s informačními zdroji a navrženými doporučeními pro zlepšení. Zdá se, že v tomto ohledu existují další neprobádané skutečnosti, které vyžadují odlišný přístup, a mnohé z nich si studenti sami neuvědomují.

Otázku informačních bariér považují za velmi důležitou i z důvodu vyvarování se situace, která nastala v Kanadě (O'Carroll, 2015), kde si studenti z vlastních prostředků pořizovali přístupy ke zdrojům, ke kterým by mohli přistupovat skrze vlastní Univerzitu. Bylo by vhodné monitorovat situaci v českém prostředí, aby podobná situace nenastala i zde.

Dalším zajímavým poznatkem je určitý nedostatek obeznámenosti s knihovnickou terminologií či porozumění některým (pro respondenty abstraktnějším) konceptům v souvislosti s informacemi a informačními zdroji. V tomto kontextu je nasnadě určitá obezřetnost ve zvolených metodách, kdy výzkumník nemá možnost se dostat do přímého kontaktu se vzorkem a ujistit se předem o jejich pohledu a chápání významu jiným způsobem, případně použít „jejich jazyk“.

Většina respondentů vyhledává odborné informace na denní bázi (což může být zkresleno dotazováním ve zkouškovém období). Pozoruhodné je rozdělení na dvě skupiny, kdy jedni vnímají, že mají času na vyhledávání dostatek a jiní naopak ne. Hlubší souvislost s tímto vnímáním nebyla nalezena a je možné, že roli hraje jiný faktor, než ty, které byly zkoumány a pro osvětlení fenoménu je zapotřebí zaujmout jiný přístup či použít jinou metodu. V této

souvislosti si někteří studenti uvědomují problém s vlastní špatnou organizací času, která se odráží i v naplňování jejich informačních potřeb (čímž lze vysvětlit některé případy, ne všechny).

Otázka publikační činnosti je diskutabilní, zejména díky složení vzorku, nicméně evokuje otázku, zda mají studenti o způsobu vědeckého publikování povědomí a případně jaké?

Závěr

Výzkum ukázal mnoho pohledů na aktuální situaci v rámci respondentů z 3. LF UK. Mezi význačné poznatky hodné zvýšené pozornosti patří zejména zmatečnost či absence poznatků o informačních zdrojích, problémy v přístupu k nim či v dovednostech práce s nimi. Dalším poznatkem je vlastní vnitřní (na sebe orientovaná) motivace studentů k vyhledávání odborných informací a pravděpodobně menší míra chápání souvislostí s klinickou péčí. Podstatným zdrojem odborných informací jsou knihy, jejichž nedostatek může představovat problém. V této souvislosti byl patrný náznak vnímání knihovny pouze jako sbírky literatury. Preferovaný postup vyhledávání je zjištění základních informací z rychlých zdrojů (Google, Wikiskripta), na které se následně přidávají informace z dalších zdrojů, odborné články (především z Pubmedu) jsou v tomto případě něco navíc. Studenti mají tendenci najít si svůj zdroj, kterému věří, a ten je základem pro posuzování relevance dalších zdrojů a informací. Obecně lze konstatovat, že posuzování relevance spočívá především v porovnávání více zdrojů. Hrozí riziko, že při nalezení velkého množství zdrojů (v rámci rychlého hledání), které se shodují, student nabyde dojmu, že další vyhledávání není potřeba. V otázce spolupráce se odpovědi různí, nicméně velká část má tendence spolupracovat s kolegy, vyučujícími či lékařskými profesionály, někteří dokonce poukázali na existenci více či méně sofistických neformálních sítí mezi studenty pro usnadnění úspěšného dokončení studia. V některých případech byla naznačena existence bariér, které respondenti nebyli schopni blíže specifikovat. V souvislosti s analyzovanými výzkumy je pravděpodobné, že studenti mají problém s pochopením knihovnické terminologie a některých abstraktnějších konceptů, například se v několika případech ukázalo být problematickým chápání pojmu odborná informace. V souvislosti s časem respondenti vesměs uvedli, že mají na vyhledávání dostatek času, ale někteří přiznali, že mají problém s jeho organizací. Velmi často byl patrný zájem studentů o sledování novinek v oboru, především prostřednictvím populárnější formy (sociální sítě, portály, časopisy). Někteří uvedli zájem o získávání informací prostřednictvím názorného demonstrování (video, přednášky), které jim usnadní pochopení fenoménu. Většina dotázaných studentů nepublikuje a pokud, nemají patrně přehled o odborné publikační činnosti.

Lze říci, že výzkumný záměr této diplomové práce, tedy poskytnout komplexní pohled na informační chování studentů lékařských fakult, aplikovaný na vzorek 3. LF UK, byl naplněn. Rozsahem a zaměřením na detail zpracování může poskytnout hodnotný základ pro budoucí bádání a poskytnout pohled těžko dosažitelný jinými metodami.

Nutno podotknout, že zvolené metody byly pouze inspirovány odbornou literaturou. Především se jedná o směs poznatků (napříč různými autory, poznatky z výuky a podobně) aplikovanou na vlastní výzkum tak, aby byly získány maximálně objektivní výsledky. Je možné, že ne každý bude se zvolenými postupy souhlasit. I z tohoto důvodu je do práce zakomponována většina zpracovávaných dat, a kdokoliv je může podrobit vlastní analýze nebo se poučit z případných nedostatků.

Většina této diplomové práce spočívala především ve vlastním praktickém přístupu, analytických schopnostech, indukci a dedukci. Úmyslně nebylo využito modelování informačního chování a zobecňování respondentů, byla snaha vystihnout zkoumaný vzorek s důrazem na individualitu každého studenta bez dalšího zkreslování.

Nestandardní byla taktéž volba velkého množství výzkumných otázek s významovým přesahem, která sice zvýšila časovou náročnost, nicméně poskytla množství nevyřčených či vyplývajících souvislostí. Podobný postup by mohl být velmi přínosný i v dalším či navazujícím zkoumání.

Přínos této práce vidím zejména v ukázaní reality jaká je z pohledu konkrétních studentů. Tato perspektiva může ovlivnit podobu budoucích výzkumů či inspirovat k dalším krokům ve zkvalitňování služeb a v důsledku i napomoci celkovému zlepšení situace nejen na 3. LF UK.

Seznam použité literatury

- 1) AMERICAN SOCIOLOGICAL ASSOCIATION, 2018. *Code of Ethics*. [Washington]. [cit. 2018-08-04]. Dostupné také z:
http://www.asanet.org/sites/default/files/asa_code_of_ethics-june2018.pdf
- 2) BAWDEN, David a Lyn ROBINSON, 2017. *Úvod do informační vědy*. Doubrovník: Flow. ISBN 978-80-88123-10-1.
- 3) BODINAYAKE, C. a L. Maggio, 2013. Undergraduate clinical inquiry and information seeking: needs analysis. *Medical Education* [online]. **47**(5), s. 522. DOI: 10.1111/medu.12171. ISSN 1365-2923. Dostupné z:
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/medu.12171>
- 4) CADER, Raffik, Julie DERBYSHIRE, Ann G. SMITH, Pat GANNON-LEARY a Graham WALTON, 2006. In search of evidence: A small scale study exploring how student nurses accessed information for a health needs assignment. *Nurse Education Today* [online]. **26**(5), s. 403-408 [cit. 2018-07-12]. DOI: 10.1016/j.nedt.2005.11.010. ISSN 0260-6917. Dostupné z:
<http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0260691705002364>
- 5) CASE, Donald Owen a Lisa M. GIVEN, 2016. *Looking for information: a survey of research on information seeking, needs, and behavior*. Fourth edition. Bingley: Emerald. ISBN 978-1-78560-968-8.
- 6) COVELL, D. G., G. C. UMAN a P. R. MANNING, 1985. Information needs in office practice: are they being met?. *Annals Of Internal Medicine* [online]. **103**(4), s. 596-9 [cit. 2018-07-04]. ISSN 0003-4819. Dostupné z databáze MEDLINE Complete.
- 7) DEBENEDICTIS, Erik, 2018. Beyond Moore's law. *New Scientist* [online]. **50**(2), s. 72-75 [cit. 2018-07-05]. ISSN 0262-4079. Dostupné z databáze IEEE Xplore All Journals.
- 8) CROTTY, Michael, 1998. *The foundations of social research: Meaning and perspective in the research process*. Thousand Oaks: Sage. ISBN 0-7619-6105-4.
- 8) ČESKO, 2004. Zákon o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních). *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 30, s. 1452-1479 [cit. 2018-07-03]. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4334>

- 9) ČESKO, 2017. Zákon, kterým se mění zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 72, s. 2065-2084 [cit. 2018-07-03]. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=62034>
- 10) DLABAL, Martin, 2017. Podpora samostatného rozhodování: Možnosti motivačního rozhovoru při podpoře samostatného rozhodování klienta. *Sborník vědeckých textů z mezinárodní konference XIII. Hradecké dny sociální práce: Podpora člověka v jeho přirozeném prostředí*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, s. 533-539. ISBN 978-80-7421-121-8.
- 11) DE SHAZER, Steve, 2014. *Zázračná otázka: krátká terapie zaměřená na řešení*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0680-4.
- 12) ERICKSON, Milton H. a Ernest Lawrence ROSSI, 2009. *Hypnotické světy: klinická hypnóza a nepřímé sugesce*. Brno: Emitos. ISBN 978-80-87171-12-7.
- 13) FF UK, ©2018. *Anonymní studentské hodnocení výuky*. Filozofická fakulta: Univerzita Karlova [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta [cit. 2018-07-02]. Dostupné z: <https://www.ff.cuni.cz/studium/bakalarske-a-magisterske-studium/studentske-hodnoceni-vyuky/>
- 14) FORD, Nigel, 2012. *Introduction to information behaviour*. London: Facet. ISBN 978-1-85604-850-7.
- 15) GIVEN, Lisa M., 2006. Qualitative research in evidence-based practice: a valuable partnership. *Library Hi Tech* [online]. **24**(3), s. 376-386 [cit. 2018-07-08]. DOI: 10.1108/07378830610692145. ISSN 0737-8831. Dostupné z: <https://www.emeraldinsight.com/doi/10.1108/07378830610692145>
- 16) GIVEN, Lisa M., 2016. *100 questions (and answers) about qualitative research*. Los Angeles: Sage. ISBN 978-148-3345-642.
- 17) GORDON, T, 1970. *Parent effectiveness training*. New York: Wyden
- 18) HORVÁTH, David, 2013. Průzkum informačního chování uživatelů knihovny 2. lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice Motol v Praze. *ProInflow: Časopis pro informační vědy*

- [online]. 5(Speciální číslo), s. 1-23 [cit. 2018-07-06]. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/journals/index.php/proinflow/article/download/753/851>
- 19) HORVÁTH, David, 2014a. Informační gramotnost studentů nelékařských oborů na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze. *Knihovna* [online]. 25(2), s. 30-57 [cit. 2018-07-06]. Dostupné z: <http://oldknihovna.nkp.cz/knihovna142/142030.htm>
- 20) HORVÁTH, David, 2014b. Informační chování studentů a zaměstnanců 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze. *ITlib* [online]. 18(3), s. 17-26 [cit. 2018-07-06]. Dostupné z: http://itlib.cvtisr.sk/archiv/2014/3/informacni-chovani-studentu-a-zamestnancu-1.-lekarske-fakulty-univerzity-karlovy-v-praze.html?page_id=2735
- 21) JAROLÍMKOVÁ, Adéla, 2008. *Teorie a praxe informačního chování lékařských profesionálů*. Praha. Dizertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí práce Richard Papík.
- 22) JOVE, [2018]. *JoVE*. London [online]. [cit. 2018-07-16]. Dostupné z: <https://www.jove.com/>
- 23) KRATOCHVÍL, Stanislav, 2009. *Klinická hypnóza*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80247-2549-9.
- 24) LESENKOVÁ, Eva, 2010. *Informační chování lékařských povolání ve vztahu k moderním knihovnicko-informačním službám ve zdravotnictví*. Praha. Dizertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí práce Milan Špála.
- 25) MAGGIO, Lauren A. a Nicole CAPDAREST-AREST, 2017. Practising evidence-based medicine (EBM): a descriptive analysis of medical students' whole-task EBM assignments. *Evidence Based Medicine* [online]. 22(2), s. 41-44 [cit. 2018-07-12]. DOI: 10.1136/ebmed-2016-110593. ISSN 1356-5524. Dostupné z: <http://ebm.bmj.com/lookup/doi/10.1136/ebmed-2016-110593>
- 26) MÁLKOVÁ, Michaela, 2017. *Informační chování zdravotních sester*. Praha. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí práce Adéla Jarolímková.
- 27) MILLER, William R. a Stephen ROLLNICK, 2013. *Motivational interviewing: helping people change*. 3rd ed. New York: Guilford Press. ISBN 978-160-9182-274.
- 28) MORLEY, Sarah Knox a Ingrid Claire HENDRIX, 2012. "Information Survival Skills": a medical school elective. *Journal of the Medical Library Association: JMLA* [online]. 100(4), s. 297-302 [cit. 2018-07-13]. DOI: 10.3163/1536-5050.100.4.012. ISSN 1536-5050. Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3484949/>

- 29) NÁRODNÍ LÉKAŘSKÁ KNIHOVNA, [2018]. Veřejné informační služby ve zdravotnictví. *NLK* [online]. Praha: Národní lékařská knihovna [cit. 2018-07-05]. Dostupné z: <https://nlk.cz/pro-knihovny/visz/>
- 30) NĚMEČKOVÁ, Lenka, 2016. *Analýza informační podpory uživatelů z oblasti technických oborů a věd s důrazem na vysokoškolské prostředí a opírající se o výzkum informačního chování a informačních potřeb provedený na ČVUT v Praze a VŠCHT Praha*. Praha. Dizertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí práce Richard Papík.
- 31) O'CARROLL, Aoife Marie, Erin Patricia WESTBY, Joseph DOOLEY a Kevin E GORDON, 2015. Information-Seeking Behaviors of Medical Students: A Cross-Sectional Web-Based Survey. *JMIR Medical Education* [online]. 1(1), s. e4- [cit. 2018-07-13]. DOI: 10.2196/mededu.4267. ISSN 2369-3762. Dostupné z: <http://mededu.jmir.org/2015/1/e4/>
- 32) RONEY, C.J.R. a L.M. TRICK, 2003. Grouping and gambling: A gestalt approach to understanding the gambler's fallacy. *Canadian Journal of Experimental Psychology* [online]. 57(2), s. 69 - 75 [cit. 2018-07-07]. DOI: 10.1037/h0087414. ISSN 1196-1961. Dostupné z databáze EBSCOhost PsycARTICLES.
- 33) PROCHÁZKOVÁ, Karolína, 2010. *Využívání informačních zdrojů v oblasti medicínské Biochemie*. Praha. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí práce Richard Papík.
- 34) *Registr vysokých škol a uskutečňovaných studijních programů* [online], 2018. [Praha]: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [cit. 2018-07-03]. Dostupné z: <http://krakatau.uiv.cz/registrvssp/csplist.aspx>
- 35) SBAFFI, Laura, Elaine HALLSWORTH a Anne WEIST, 2018. Peer teaching and information retrieval: the role of the NICE Evidence search student champion scheme in enhancing students' confidence. *Health Information & Libraries Journal* [online]. 35(1), s. 50-63 [cit. 2018-07-13]. DOI: 10.1111/hir.12208. ISSN 1471-1834. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/hir.12208>
- 36) STANFORD MEDICINE, 2018. Lane Search. *Stanford Medicine: Lane Medical Library* [online]. Stanford: [cit. 2018-07-15]. Dostupné z: <https://lane.stanford.edu/lanesearch.html>
- 37) STARÁ, Monika, 2008. *Internetové informační zdroje pro nelékařské profese a jejich využívání: případová studie knihovny NCO NZO*. Brno. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Kabinet informačních studií a knihovnictví. Vedoucí práce Alena Drdulová.

- 38) TEMPLEMAN, Kate, Anske ROBINSON a Lisa MCKENNA, 2016. Resourcing the clinical complementary medicine information needs of Australian medical students: Results of a grounded theory study. *Nursing & Health Sciences* [online]. **18**(3), s. 321-327 [cit. 2018-07-13]. DOI: 10.1111/nhs.12271. ISSN 1441-0745. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/nhs.12271>
- 39) TWISS-BROOKS, Andrea B., Ricardo ANDRADE, Michelle B. BASS, Barbara KERN, Jonna PETERSON a Debra A. WERNER, 2017. A day in the life of third-year medical students: using an ethnographic method to understand information seeking and use. *Journal of the Medical Library Association* [online]. **105**(1), s. 12-19 [cit. 2018-07-13]. DOI: 10.5195/JMLA.2017.95. ISSN 1558-9439. Dostupné z: <http://jmla.pitt.edu/ojs/jmla/article/view/95>
- 40) UNIVERSITY OF SYDNEY, SCHOOL OF PUBLIC HEALTH, 2018 *PEDro: Physiotherapy Evidence Database* [online]. Sydney [cit. 2018-07-15]. Dostupné z: <https://www.pedro.org.au/>
- 41) UNIVERZITA KARLOVA, 3. LÉKAŘSKÁ FAKULTA, 2017. *Výroční zpráva o činnosti 3. LF UK za rok 2016: stručná statistická verze*. [Praha]. [cit. 2018-07-03]. Dostupné také z: <http://sysapl.lf3.cuni.cz/qnap/svi/3LF%20-%20DOKUMENTY/VYROCNI-ZPRAVY-3LF/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%20o%20%C4%8Dinnost%203.%20LF%20za%20rok%202016%20-%20statistick%C3%A1%20verze.pdf>
- 42) VEJVODA, Tomáš, 2013. *Zpřístupňování elektronických informačních zdrojů v Knihovně Jana Palacha FF UK*. Praha. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí práce Lucie Vavříková.
- 43) VYMĚTAL, Jan, 2008. *Průvodce úspěšnou komunikací: efektivní komunikace v praxi*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2614-4.

Přílohy

Příloha 1. Subjekt 1, 2, 3.....	92
Příloha 2. Subjekt 4, 5.....	101
Příloha 3 Subjekt 6, 7, 8.....	104
Příloha 4. Subjekt 9.....	110
Příloha 5. Subjekt 10.....	113
Příloha 6 Subjekt 11, 12.....	116
Příloha 7. Subjekt 13, 14.....	120
Příloha 8. Subjekt 15.....	123
Příloha 9. Subjekt 16.....	126
Příloha 10. Subjekt 17.....	128
Příloha 11. Subjekt 18.....	130
Příloha 12. Subjekt 19.....	135
Příloha 13. Subjekt 20.....	139
Příloha 14. Výzkumná otázka 1: Co je motivací ke zjišťování nových odborných informací?	143
Příloha 15. Výzkumná otázka 2: Kde jsou takové (odborné) informace získávány?	145
Příloha 16. Výzkumná otázka 3: Jaký je konkrétní způsob/postup získání takové (odborné) informace?	148
Příloha 17. Výzkumná otázka 4: Jaký druh informace je vyhledáván nejčastěji?	151
Příloha 18. Výzkumná otázka 5: Podle čeho je vybírán zdroj informací?	153
Příloha 19. Výzkumná otázka 6: Který zdroj je používán nejčastěji?	155
Příloha 20. Výzkumná otázka 7: Je při získávání informací spoléháno pouze na své schopnosti?	157
Příloha 21. Výzkumná otázka 8: Jaké jsou bariéry při získávání informací?	159
Příloha 22. Výzkumná otázka 9: Jak často jsou vyhledávány informace?	162
Příloha 23. Výzkumná otázka 10: Je na vyhledávání dostatek času?	163
Příloha 24. Výzkumná otázka 11: Jsou informace ověřovány?	165
Příloha 25. Výzkumná otázka 12: Podle čeho je posouzeno, zda je informace relevantní? ..	167
Příloha 26. Výzkumná otázka 13: Kde je publikována odborná literatura (za předpokladu, že ji publikují)?	170

Příloha 27. Výzkumná otázka 14: Jsou průběžně sledovány novinky v oboru nebo jsou informace vyhledávány nárazově?	171
Příloha 28. Výzkumná otázka 15: Jaká je spokojenost s informačními zdroji dostupnými na 3. LF UK?	173
Příloha 29. Výzkumná otázka 16: Jaké existují návrhy na zlepšení v souvislosti s informačními zdroji?	175

Příloha 1. Subjekt 1, 2, 3

Já: Tak jo, děkuju moc... Takže... Otázka číslo jedna. Co vás motivuje ke zjišťování nových informací? Proč teda hledáte nové informace, odborné.

1: Tak určitě z důvodu nějakýho vědění a rozšíření vlastních znalostí. A pak samozřejmě, když člověk chce školu vystudovat, tak asi největší motivace je k tomu složit zkoušku.

2: Takže ty studijní povinnosti, no...

3: U mě to je, že budu mít jako velkej rozhled jako fyzioterapeut a budu schopnej, jako pacientům nabídnout širší... Moje znalosti a budu jim moct o to líp pomoci a zároveň budu mít i větší možnosti se dostat... Třeba já se chci dostat ke sportovcům, tak budu mít třeba větší možnosti... Pomoci... Těm sportovcům, protože ty mají... Bych řekl, jako nejvíc problémů během...⁶⁷

Já: Díky moc. Druhá otázka. Kde získáváte informace, co je vaším hlavním zdrojem?

1: Určitě knihovny. Obecně buď tady nebo Národní knihovna, pak největším zdrojem tak ještě určitě internet.

3: Já jsem třeba hodně koukal na videa. Takže normálně Youtube, Instagram, takhle sleduju všemožný fyzioterapeuty i jinde a pak samozřejmě knížky, jak říkal [Subjekt 1], mám Koláře, obě dvě bichle...

Já: Jasně...⁶⁸

2: Pak ještě taky jako starší ročníky, občas tam nějakou informaci nebo učitele, no...

3: Jo, starší ročníky hodně pomáhaj taky... Tady, zrovna u nás bych řekl, že tam docela jako si pomáháme.

Já: Jasně... Zmínil jste internet. Co se týče internetu je něco konkrétního, třeba..

1: Určitě Wikiskripta, pro nás, co si myslím, jelikož je to od mediků hodně připravovaný... Tak si myslím, že ty Wikiskripta často pomáhaj...

3: Jo jsou supr...

Já: Jasně. Nějaký další zdroje vás nenapadnou, elektronický, odborný články nebo tak?

2: Já... jsem třeba využíval Pubmed. Ale tady na třetí lékařský fakultě, tady není přístup do všech článků.

3: My máme pak třeba ten UKAŽ. Ten náš... Pod... Na něm jsem našel taky jako, co jsem dělal nějaký práce, takže...

Já: Výborně. Jsem rád, že alespoň k něčemu je.

⁶⁷ V tomto místě je evidentní vnitřní motivace na základě vlastního zájmu, nicméně formulování zdůvodnění je již problematické a evokuje, že na prvním místě je sám Subjekt 3 a důvody jsou sekundární. Zde je důležité poznamenat, že Subjekt 3 nebyl přerušen, ale nebyl schopen dokončit myšlenku.

⁶⁸ Zde je patrné praktické přitkávání. Na základě poslechu nahrávek bylo vyzorováno časté používání citoslovce podobající se "Ahm", které však do prepisů rozhovorů není zahrnuto.

2: Ale to PEDro už je bolest.

3: Pedro... Má skvělý PEDro podle...

2: Paní magistra bude ráda, že uvedeme PEDro...

[Kolektivní smích]

Já: Jasně. Díky. Další. Takže, když už nějakou informaci hledáte, týká se to hodně předchozí otázky, jakým způsobem byste postupovali. Řekněme, že dostanete nějakou úlohu, kam byste šli jako první?

1: Já bych začal s tím, že tu informaci si najdu na internetu, ale za smyslem toho, abych zjistil, v jaký učebnici to je. Takže by jsem to vyhledával přes internet, k tomu že bych šel nejdřív...

Já: Takže klasicky přes Google?

1: No no no... A určitě bych šel cíleně za tím, že by jsem chtěl knižní zdroj, než nějaký internetový stránky, kde by to vlastně nemohlo být korektní. Tak... To znamená...

2: Ono pak záleží, jaká to je informace. Když je to jenom nějaká definice nebo pojem, tak stačí si myslím ten internet, když je to něco, co člověk musí jakoby pochopit, tak spíš jsem... Vždycky jakoby, na ty Wikiskripta, abych pochopil, co vlastně musím zjistit nebo jak obsáhlý to téma je... Který musím jakoby pochopit nebo vstřebat a pak... dál...

3: Já se budu opakovat. Já jsem dělal tři práce... A pokaždý jsem začínal přes UKAŽ.

Já: Supr. Další otázka. Jaký informace vyhledáváte nejčastěji. To znamená, týká se to oboru, týká se to... ke zkouškám, týká se to... k nějakým referátům... Co byste... Z jakýho... Co tam vyhledáváte nejčastěji? K tomu tedy předpokládám asi lékařský, oborový informace...⁶⁹

3: [Přítakání]

1: Určitě...

2: Určitě asi jo, no.

1: Nejčastěji do té školy obecně, no.

[Neurčité souhlasné překřikování/přítakávání]

3: Kvůli tomu, co jsem taky... Tak jsem vlastně... Taky do studia, no...

1: A samozřejmě ty věci, který člověka víc baví... Když zjistí, že je nějaká informace, která ho zajímá, chce to vzít víc do hloubky...

Já: Jasně...

3: Jako hlavně teďka během zkouškového třeba já cejtím, že bych se radši podíval do Lewita, co nám takhle říkáj... Něco, co... Do nějakých metod... Ale jelikož je ten pres...

2: Není čas, no...

⁶⁹ Kupříkladu zde je evidentní jaký následek má výzkumníkovo vlastní rozhození (na základě nechápajících výrazů) a podsunutí odpovědi.

3: ... teďka na ty zkoušky a na zápočty, tak teďka aktuálně prostě se musej preferovat studijní věci. Abychom měli povinnosti splněný... Ale jinak... Jinak bych radši... radši jako se kouknul někam... Do Koláře a tak.

Já: Teďko se trochu budem opakovat... Podle čeho si vybíráte zdroj informací, bohužel se musím zeptat... To znamená, že preferujete tedy knihy... Nebo preferujete podle zadání nebo když to jde knížku vždycky radši? Jak to je?

2: Já preferuju asi zdroj, kterej mě předtím dřív jakoby nezklamal. Když jsem v tom našel informaci, kterou jsem potřeboval, tak se na to obracím první.

Já: Jasně... Což ve vašem případě třeba v tuhleto chvíli je internet, knížka nebo Pubmed...?

2: Ehm... V tuhleto chvíli asi internet, no.

Já: Internet. To znamená Wikiskripta nezklamaly... Jasně.

2: Dá se říct, no.

3: Pro mě jako... Mě ještě strašně vyhovuje spolupracovat s nějakým fyzioterapeutem jako, co se týče zdroje. Protože... Ten mě to prostě ukáže, vysvětlí slovně... Jednak to časově je jakoby rychlejší a mě třeba to osobně vyhovuje daleko víc, že si to zapamatuju o to líp. Samozřejmě ještě se to dá zkombinovat pak s knížkou... Ideálně.

Já: Jasně.

3: Protože jsem...

2: Taky záleží jak... Jakej je čas, no... Pak jakoby... Kdy se tomu věnovat... Tý informaci. Když člověk potřebuje rychle, tak... Ten internet, no. Když pak je víc času, tak zajít do knihovny, jednu druhou zkusit.

1: V tomhleto tady třeba i skvěle fungujou jakoby konzultace s profesorama... Tady když člověk něčemu nerozumí, tak jsou tady ty konzultační hodiny, kdy má možnost se na to zeptat...

3: To je fakt.

Já: Jasně... Teďko, zmínili jste, že závisí na tom, který informace potřebujete nejrychleji nebo tak... Kdybych se vás zeptal, kterej zdroj teda používáte nejčastěji. To znamená, že odráží se to na tom, že to je nejrychlejší zdroj nebo není to tak?

3: Hmm... Když je to zkouškový, tak tomu časovému presu, tak určitě ten internet...

2: Určitě ten nejrychlejší zdroj. no.

3: Protože času... Jako mě přijde, že jsem se učil fakt od rána do večera vždycky na ty... ty dva předtermíny a... Nebyl čas na nic jinýho. V tom rozhodoval fakt čas.

Já: Dobře. Jsme za půlkou... Spoléháte se při získávání informací pouze na sebe? ... To znamená...

1: My to často konzultujem. To že máme...

2: My jakoby s...

1: ... skupinu na Facebooku. Takže tam vlastně někdo třeba něco vypracuje z nějakých zdrojů a ostatní to doplňují, hledají v tom chyby... Takže taková ta spolupráce mezi náma často vězí...

3: Kruhová.

2: Jakoby hodně, no.

Já: Když hledáte informace... Na... Přicházíte na nějaký bariéry, nějaký omezení, nějaký problémy, při hledání? Co ...

3: Na internetu spousta věcí není. Třeba teďka do genetiky jsem tam vůbec nic nenašel.

1: V pohodě.

3: Co?

1: Můžeš doplnit na Wikiskriptech.

[Smích]

2: Jo to... článek na Wikiskriptech.

3: Takže tam potom jediná záchrana jsou pak knížky, že jo.

Já: Jasně.

2: Jo to... Ještě omezení třeba právě... Ten Pubmed, no... Že tam na ten jsem já zvyklej... A tady nejsou ty články... Právě to... dostupný, což mě třeba zamrzelo... I... Jako třeba ty hodně kvalitní zdroje pak jsou placený, no.

Já: Jasně... Zkoušeli jste už zjišťovat, jaký zdroje má předplacený třeba fak... Tahle fakulta? Který jsou dostupný?

2: O nějakých zdrojích jsme se dokonce bavili. Ale teďka nevím. Vim, že jsme se o tom bavili...

1: Jo, dala nám s...

2: ...s paní magistrou [jméno vyučujícího], no. Že dostáváme jakoby odkaz k dispozici. A on se na to... Ten PEDro zrovna... Ten si jakoby... Hodně chválila.

Já: Použili jste to někdy v praxi?

2: Na PEDru jsme hledali kvůli seminárce.

Já: Jasně. Ale jinak... moc ne?

2: Ale jinak moc ne, no.

Já: Jak často takové informace vyhledáváte, odborný?

1: Řekl bych, že denně.

Já: Jo?

1: Hmm.

2: Týdně určitě. Denně nevím, jestli...

1: Jako teďko, co se týče toho zkouškového...

2: Když je zkouškový, tak denně. Asi jo no... Před zkouškovým tak asi týdně, no. Pak hledáme jako i informace... Nebo já osobně hledám informace i mimo školu. Pro mě... I jako zájem... Takže to, to...

Já: Máte dost času na zjišťování informací? Nebo jste v časovym presu?⁷⁰

2: Ve zkouškovým asi v presu. Asi určitě...

3: Jako věřím tomu, že... Po druhým semestru, že bude... v uvozovkách o prázdninách... jako možnost se naučit spoustu jako praktických věcí, na to se těším.

Já: Jasně.

1: Já si myslím, že člověk ten čas má, že... to zná asi každej, že občas prokrastinuje, takže....

2: Špatnej time management, no asi jo...

Já: Jasně.

3: Ale ve zkouškovým, jako... to je, to je něco jinýho, že jo... My jsme to měli do Vánoc a teďka po Vánocích, že jo, zkouškový. Tak třeba po Vánocích mě přišlo, že tam byl prostě čas se... Tak jako podívat na všechny prezentace, co jsme brali ve škole ještě i na ty metody, co nám říkali, i na rehabilitační propedeutice a tak.

Já: Když už nějakou informaci najdete, ověřujete si ji?

2: Nó... Záleží z jakýho zdroje. Když je to něco takovýho jako, co pro nás má větší váhu nebo alespoň pro mě, třeba na tom PubMedu, tak to už jsem neověřoval, ty informace. Že jsem z toho jako vždycky vycházel, no. Anebo od profesorů, taky z toho jako vycházím...

1: A záleží, jak je to důležitá věc, že jo, když je to...

2: Ale když jsou to... Když je to třeba jakoby... Třeba ty Wikipe... nebo Wikiskripta, tak to jako se ještě koukám jinde, no. Se jako opírám o víc věcí.

Já: Jasně.

1: Já většinou si půjčím tu knížku, kde si přečtu to téma a pak víceméně ty Wikskripta беру jenom jako shrnutí toho, co bych asi tak nějak z toho měl nejvíc pochytit. S tím, že to kontroluju s tou knížkou jakoby, jestli to je nějak tak správně...

2: Třeba problém ještě se skriptama je, že některý jsou hrozně starý vydání, že už se nedělaj a je to prostě z roku 20 let zpátky a v tý medicíně, jak se to... Věda jde hrozně dopředu, tak je to hnedka všechno zastaralý, no.

Já: Jasně... Podle čeho posuzujete, zda je informace relevantní?

1: Asi podle autora...

Já: Jo?

1: Jo...

⁷⁰ Opět špatně použité podsouvání.

Já: Tak tuhle odpověď jsem nečekal... [kolektivní smích]

3: I podle toho kolik lidí mě třeba... O tý daný věci mluvilo se mnou... Tak třeba vím, že mě nějakou knížku doporučí tři čtyři lidi a někdo naopak zase ne, no... Podle...

Já: Jasně... Vy jste říkali, že jste prváci, takže př... publikujete odbornou literaturu? Předpokládám, že ještě nepublikujete sami nic...

1: Sami jakoby za sebe ještě nepublikujeme.

2: Já mám akorát zkušenost, že jsem publikoval článek na Wikiskriptech na lékařský fakultě, když jsem byl.

Já: Jasně.

2: ... za biofyziku, a to bylo... Na biofyziku to bylo [název konkrétního příspěvku].

Já: Super. Sledujete nějaký novinky ve vašem oboru?

2: Snažíme se, no...

Já: Anebo spíš hledáte nějaký informace jednorázově?

3: Asociaci fyzioterapeutů. Tak ta je dost dobrá. Tam si jakoby... Už nás je hodně i členy... Jsme členy, většina z nás... Tak ty tam docela jakoby to... Informace.

Já: Nějaký...

2: Jakoby nás... Jakoby škola nás docela nabádá k tomu, abysme hledali jakoby nový infomrace, že...

1: Jakoby ty různý... aby se... přednášky. Že tady se dělaj přednášky jakoby různejch novejch metod, postupů, ...

3: I vlastně naši vyučující nám dávaj, jako...

1: Pozvánky na email. Na všechno...

2: Jako máme přístup, no... Stačí projevit zájem a možností je mraky.⁷¹

Já: Jasně. Nějaký odborný časopisy třeba sledujete? Týkající se fyzioterapie nebo spíše jako takovýchle praktičtější věci?

1: Já teda spíše praktický...

2: Moc ne, no.

1: Já ani nevím o žádným časopise jakoby, který by se věnoval...

2: Ty vole⁷², já z...

3: Ale věřím tomu, že jako po studiu určitě, no... Jakože...

⁷¹ Zde je patrná již určitá únava respondentů, kdy začínají zaujímat rezignující postoj.

⁷² Zde je již neformální charakter rozhovoru zcela evidentní, zároveň užití vulgarizmu indikuje, že forma příjemného rozhovoru se pomalu stáčí nezamýšleným směrem a je potřeba ji korigovat.

2: Jakoby ty open časopisy... Teď jsou tam... Furt vágní informace nebo aktuální čísla jsou docela drahý, no... Takže nás právě třeba odkazuje na nějaký fakultní zdroje, kde se nějaký ten časopis jakoby třeba sdílí na webu... Musel bych bejt pravidelným odběratelem...

Já: A nějaký informace o těch, který fakulta odebírá, v tuhleto chvíli, o tom žádný informace nemáte.

2: Momentálně ne. Ale určitě by to bylo dohledatelný, no. Jako, kdybychom chtěli, tak to zjistíme, no... Nebo byla by možnost to zjistit...

Já: Tak předposlední otázka. Jaká je vaše spokojenost s aktuálními informačními zdroji, které máte tady na fakultě dostupný?

2: Já budu furt plakat nad tím PubMedem. Protože jsem na něj zvyklej.

3: Já zas nad tím UKAŽ...

2: Ale jinak jako myslím si, že jako máme dost velký pole zdrojů, se kterým můžeme pracovat...

Já: Takže cítíte se spokojený? Necítíte žádný omezení?⁷³

[Souhlasné přikývnutí]

Já: Máte nějaký návrh na zlepšení? Pokud by vás třeba napadlo, co by mohlo být lepší, abyste se jako líp...

1: Výuka některých předmětů.

2: K těm informačním zdrojům možná ten PubMed, mně to přijde tak, jakože to zaštiťovalo všechny ty ostatní zdroje. Že se to hodně aktualizovalo a... Mně se dobře v tom prostředí jako pracovalo, vyhledávalo, sumírovalo...

Já: Jasně...

3: Přesně tak...

Já: Tak jo, děkuju za váš čas...

2: Tak snad jsme pomohli alespoň trochu...

Já: Určitě... Rozhodně... Rozhodně to bylo zajímavý...

[Smích]

⁷³ Při pokládání této otázky byl očekáván nesouhlas a vyprovokování diskuze, nikoliv opak.

Příloha 2. Subjekt 4, 5

Já: Dobře. Takže... Začneme otázkou číslo jedna. Co vás motivuje ke zjišťování nových odborných informací?

5: Tak asi nějaký práce do školy.

4: Přesně tak... No jako když potřebujeme něco zjistit nebo tak... I mě to zajímá... Když už jsem si vybrala ten obor, tak když mě to zajímá tak... Něco... Zjišťuju...

Já: Když teda zjišťujete nějaký odborný informace, kde je hledáte, kde je zjišťujete?

5: Tak přes Google.

4: Na internetu především.

Já: Nějaký konkrétní místo na internetu?

5: Wikiskripta.

[Smích]

4: Jo...

Já: Koukám Wikiskripta jsou u Vás u fyzioterapeutů hrozně oblíbený... Dobře, dobře... Tak jo... Když teda dojde k procesu vyhledávání informací, jakým způsobem teda informace získáte? Když pomineme teda Wikiskripta, buď, že jdete na internet informace si najdete na Wikiskriptech... Je i nějaká jiná cesta?

5: V knížkách jsme taky hledali. Atlasy anatomický, třeba...

4: Různý skripta.

Já: Jasně. Jaký druh informací vyhledáváte nejčastěji? Jsou to teda informace především jako týkající se studia nebo i nějakýho jako vašeho osobního zájmu nebo...?

5: Především studia.

Já: Hlavně studia. Jasně...

4: Hmm. [přikyvuje]

Já: Podle čeho si vybíráte zdroj informací, ze kterého budete čerpat?

5: Tak podle toho, jak je to odborně napsaný.

Já: Jasně, k tomu se vrátíme později... Je nějaký další kritérium?

5: Když tam většinou bývají i dole uvedený zdroje, odkad' to je napsaný, tak... se podívat... Nebo že tam občas bejvají napsaný i různý garanti toho, kdo to tvořil.

Já: Který zdroj informací tedy používáte nejčastěji?

5: No, ty internetový.

Já: Když se vrátím k těm internetovým zdrojům, používáte i něco jinýho než Wikiskripta nebo třeba... Náhodně vyhledáváte na Googlu, co zrovna padne...

5: Spíš náhodně co mi tam vyjede za stránky.

Já: Tak jo, supr... Tak... Když vyhledáváte informace, spoléháte jenom na sebe nebo nějakým způsobem kooperujete?

4: Spíš na sebe...

5: Asi jo...

Já: Tak... Když vyhledáváte nějaký informace, jsou nějaký bariéry, nějaký omezení?

4: Jak to myslíte?

Já: Jestli je třeba něco, kvůli čemu byste jako nebyla schopna tu informaci získat. Kupříkladu informaci jste nenašla nebo nebyla k nalezení nebo knížka, kterou jste chtěla zrovna nebyla k dispozici, něco v tomhleto smyslu... Prostě něco, co by vám zabránilo tu informaci získat.

4: No, jakože... Jen že není tolik českých... jako zdrojů...

5: Teďko je problém, že těch zahraničních anglických je mnohem víc...

4: No, tak...

5: Nebo si to prostě přeložíme... To zas takovej problém není...

Já: Jasně... Takže jiný problémy...

4: Asi ne...

5: Asi ne...

Já: Asi ne... Dobře... Jak často hledáte takové informace?

4: Často...

5: Někdy se učíme tak... V podstatě denně.

Já: Dobře. Přijde vám, že máte dost času na zjišťování informací?

4: Jo.

5: Jo.

Já: Ověřujete si nějakým způsobem získané informace?

5: Jó... Musí být z více zdrojů...

Já: To znamená, zmínila jste třeba, že hledáte na internetu, takže když se to píše na vícero stránkách, tak vám to přijde relevantní?

5: Jo...

Já: A ověřený...

Já: Tak... To znamená, že když to najdete na více zdrojích, tak vám ta informace přijde relevantní a správná, je to tak?

4: Asi jo...

5: Jo.

Já: Dobře. Předpokládám, že... Vy jste říkaly, že jste prváci, takže asi ještě nepublikujete?

4: Ne.

5: Ne.

Já: Poslední tři otázky, a už to... Mě... máte z krku⁷⁴... Tak... sledujete novinky ve vašem oboru?

5: Snažíme se...

4: No...

5: Že občas byli jsme i na nějakých přednáškách...

Já: V jakých formách sledujete novinky... Právě jenom tyhlety přednášky nebo i něco jinýho? Třeba nějaké časopisy, elektronické zdroje?

4: To asi ne...

5: Tak elektronický spíš.

4: No, jako že...

5: Nebo občas nám i občas něco pošlou a... Ta naše učitelka na masáže, a tak... Takže občas pošle nějaký... Jako, že se máme podívat na něco...

4: No, spíš, že sledujeme třeba nějaký komunity nebo organizace fyzioterapeutů a ty tam sdílejí nějaký novinky, takže spíš...

5: Spíš prostřednictvím sociálních sítí...

4: Asi tak spíš...

5: A i na Instagramu... Tam sledujeme fyzioterapeuty různý.

Já: To je hezký... Dobře... Předposlední otázka, jak jste spokojený s aktuálními informačními zdroji? Myslíte, že je nějaký prostor pro zlepšení?

5: Tak určitě by jich mohlo být víc v češtině...

4: Že je to jako míň dostupný pro normální veřejnost, ale je to spíš pro odborný čtení.

Já: Dobře... Tak jo, děkuju za váš čas...

⁷⁴ Zde je patrná snaha o uvolnění situace.

Příloha 3. Subjekt 6, 7, 8

Já: Supr. Tak postoupíme k otázkám. Co vás motivuje ke zjišťování nových odborných informací? Z jakého důvodu hledáte informace?

6: Tak asi úspěch u zkoušky.

Já: Jasně.

8: Kdo říká, že ne, tak lže.

[Smích]

7: Jo, to je pravda, no.

Já: Motivuje vás i něco jako třeba nějaký... vlastní zájem nebo sledování novinek nebo něco takového?

7: Rozhodně.

8: Jako, zaznamujete tady odpověď jednoho nebo odpověď všech?

Já: Záznam všech.

8: Jako mě třeba ne. Nekoukám na noviny... Jako nemam ani touhu jako číst noviny...⁷⁵

Já: To není o noviny. To je opravdu jenom o věci z vašeho oboru.

8: A jo. To jo. To jo. To jo. Jo jo jo. Máte... To je takhle. Jo jo jo...

Já: Jasně. Dobře... Kde odborný informace získáváte? Co je vašim hlavním zdrojem informací?

8: Wikiskripta není špatný.

7: Ordinance kdyžtak...

6: Já teda asi jako v nějakých knihách, o čem si...

8: Knížky...

6: ... přímo jako k nějakému oboru, konkrétní knihu. Občas jako nějaký článek. Třeba pak na PubMedu něco, ale to jako když jo hloubám.

Já: Jasně. To je fajn, že jste tohle zmínila, to mi dělá velkou radost... Tak jo, když teda máte nějaký úkol třeba zjistit nějakou informaci, napsat o něčem referát, něco se naučit ke zkoušce... Zkuste⁷⁶ mi popsat, jakým způsobem takovou informaci teda získáte, jak je váš postup? Kde začnete?

6: Já si nejdřív teda na internetu... si najdu takovou kostru. Takových jednodušších zdrojích, jako třeba Wikiskripta nebo něco a potom už jako konkrétně na tu kostru se snažím sehnat nějakou učebnici, s kterou pracuju asi nejvíc, a potom ještě nějaký detaily si právě třeba hledám

⁷⁵ Respondent tazatele vlastním neporozuměním otázky a její misinterpretací významně rozhodil a po zbytek rozhovoru výzkumník již nenabyl plné kontroly a schopnosti vést rozhovor.

⁷⁶ Zde je vidět nesprávné použití stop slova „zkusit“, vhodnější by bylo použití „můžete“. Toto nevhodné použití však patrně (naštěstí) na další průběh konverzace nemělo významný vliv.

v nějakých těch článkách, když mi není něco jasné nebo když tam chci jako nějakou tu aktualitu nebo něco takovýho.

Já: Děkuju. Váš postup je odlišnej?

7: Já třeba mám rád ucelené texty, takže preferuju učebnice a nemám úplně moc rád takový to vyzobávání něčeho odněkud, jako že bych si našel nějaký článek na Wikiskriptech a přečetl jeden odstavec. Takže prostě potřebuju kontext. Takže prostě učebnice.

Já: Jasně.

6: Taky z učebnice, no...

Já: A jaký postup preferujete vy?

8: Já souhlasím s kolegou, dělám to úplně stejně. Jakože... Preferuju knížku...

Já: Jasně...

8: Jó, kdyžtak jako přečíst z toho zdroje, než hledat odsad' pocad' něco, jo...

Já: Jasně, ideálně ať je to rovnou naservírovaný v jednom kuse...

8: Jo!

Já: Chápu... Jaký druh informací vyhledáváte nejčastěji? Týká se to teda... věci ohledně školy nebo nějakýho vašeho zájmu? Když se to týká tó... odborné literatury.

7: Hmm...

Já: Zmínili jste na začátku školu...

6: Hmm...

8: Škola, no...

Já: Dobře...

8: Nejvíc škola.

Já: Podle čeho si teda vybíráte zdroj informací, ze kterýho budete čerpat?

7: No... Podle zkušeností ostatních. Co se těch učebnic týče, tak rozhodně. Když mi někdo nějakou doporučí, tak... prostě se spolehnu.

Já: Nějaký další kritérium?

6: Já třeba, když jako nemám doporučení, tak si zkusit přečíst s... Třeba st... jako půl stránky nebo jako, abych zjistila, jak se mi to čte a podle toho většinou mám... spíš jako... když se nemůžu rozhodnout...

Já: Jasně, tohleto je zajímavý... Tak který informační zdroj používáte nejčastěji?

6: Asi ty učebnice.

Já: Učebnice.

[Přikyvuji]

Já: Dobře. Při získávání informací spoléháte se pouze na sebe? Nebo nějakým způsobem kooperujete?

6: Asi kooperujeme.

7: Rozhodně, no... Tady kdyby člověk nekooperoval, tak...

6: Tak není.

7: ...to nedostuduje.

8: No... [Přikyvuje]

Já: Jasně. Když vyhledáváte informace, narazíte na nějaký omezení, nějaký bariéry, něco, co by vám bránilo získat informaci?

8: Jazyková bariéra. Pro mě jako osobně.

Já: Něco jiného, třeba že byste informaci nebyli schopný najít, knížka nebyla dostupná, něco v tomto smyslu?

8: No tak knížky jsou většinou k dispozici v knihovnách, jako když neseženeme tady v knihovně, tak na první lékařský fakultě, tam jich je dost.

Já: Jasně.

7: Asi třikrát se mi stalo, že jsem narazil na placený článek na internetu, odborný, a prostě jsem ho nemohl nikde získat, protože jsem neměl zaplacenou tu... licenci.

Já: Jasně. K tomu se ještě dostaneme. Tak jo... Jak často zhruba vyhledáváte informace? Odborné...

7: Co se školy týče?

Já: Třeba. Cokoliv odborného.

7: Já bych řekl, že asi každý den. Teda protože... Co je odborná informace? Vlastně cokoliv, co se týká...

6: Co se dozvíš...

Já: Co se týká...

7: ...všechny tak... když je odborná informace... ať už je to...

Já: Přesně tak... [Reakce na upřesnění subjektu 6, které není na nahrávce slyšet]

7: Cokoliv, že jo...

6: Každý den asi...

Já: Každý den...

7: Člověku už to možná nepřijde, ale prostě je to tak...

Já: Když už najdete nějaké informace, ověřujete si je?

7: No... Ano.

6: Já většinou těm učebnicím, třeba věřím, ale když třeba zabrousím na... Na ta Wikiskripta nebo něco takovýho jako míň důvěrnějšího, tak to si určitě ověřuju.

Já: Jakým způsobem?

6: Právě buď v té učebnici nebo třeba i to s někým jako zkonzultuju, třeba se spolužákem nebo i třeba ve škole jako nějakýho podagoga se zeptám...

Já: Jasně.

8: Jo, to samý.... No je to, je to... Probíhá tak podobně, jo... Třeba jako zase tam vyšlo něco na internetu a nepřijde mě to jako, že to je úplně jakoby správný, tak... Buďto otevřu knížku nebo zeptám se spolužáci... Takovej jako... Co oni jako... Jak oni jako... Takovou informaci nebo jakoby...

Já: Jasně... A vy souhlasíte...

7: Jo.

Já: Supr. Tak... Podle čeho posuzujete, zda je informace relevantní... Najdete nějakou informaci... Třeba v nějakém článku, podle čeho posoudíte, že je skutečně relevantní?

8: Na základě úspěšné, nové zkoušky... [Smích]

6: Jako já nejdřív se asi zamyslím, jestli mi to jako vůbec sedí nebo se to snažím jako... [ruch v pozadí, nesrozumitelné]... přečíst... a potom jako, když mi to opravdu mi přijde jako nějaký zvláštní nebo jako kdyby to byla nepravda, tak to prostě konzultuju nějak s tou učebnicí nebo s někým, s nějakým spolužákem.

7: Já třeba v případě učebnic spolímám dost na to, z jakýho roku ten titul je, protože medicína je hodně prostě progresivní obor, a když už je učebnice, já nevím, z roku dva tisíce, tak už pro mě je dost... v některých věcech pozadu a pak už ty informace relevantní být nemusí, takže... Myslím si, že i ten rok vydání pro mě jako dost znamená, co se týče... Mě se týče... Ale jinak se na relevanci učebnic spolímám prostě jenom tak, že je to ta učebnice a že fakt jako věřím tomu, že ty informace, co tam jsou, tak jsou správný.

Já: Dobře... Vy jste říkali, že už jste [ročník studia], publikujete? Někdo z vás?

[Kroucí hlavou]

Já: Ne... Tak, dostáváme se ke konci. Sledujete novinky ve vašem oboru? Případně jakým způsobem?

8: Co... Ještě jednou prosím vás.

Já: Sledujete novinky ve vašem oboru? Případně kde a jak?

8: Na přednášce sem... Jako nějakou novinku.

6: Třeba na internetu.

Já: Když říkáte internet, něco... Někdy konkrétní místo?

6: No, já třeba sleduju jako tady z Čech IKEM na Facebooku a tam většinou třeba píšou, jakou operaci zrovna... zajímavou třeba prováděli nebo tak.

8: Nebo stránky Motola, třeba jako... Tam taky jako pak ideálně jakoby... operace, no...

7: Pro mě je ten Facebook taky důležitější v tomhle oboru, protože sleduju spoustu medicínsky založených stránek a přijde mi, že ty stránky se rády chlubí těma novejšma věcmá, takže tam jsou jako často.

Já: Jasně... Jak jste spokojený s informačníma zdrojema dostupnýma tady na třetí lékařský fakultě? Mohlo by to být lepší?

6: Jako možná ta knihovna, by mohla být trochu vybavenější, protože jestli je... jakoby je tam málo... Občas se stane, že ten výtisk tam nejde sehnat a musí si to člověk jako rezervovat dlouho dopředu a někdy se i stane, že jak se třeba teďka... do té zkoušky... že by mu ta knížka jako přišla. Tak třeba na té první lékařský si člověk docela často sežene, ale už se to... Už... Trošku jako... Že tam musí dojít, člověk má pocit, že to vybírá tamtěm studentům, že tam jich je zas taky hodně, že jo... Takže... Takže jako těch výtisků je tady málo, celkem...

Já: Jasně... Nějaký jiný návrh na zlepšení?

8: Mě tam dejte ještě jeden plus ode mě, že... Jako že to je pravda, že tam je ta... ta knihovna je opravdu... Chcel by být jako větší... Jako... Dobře i komfortní, podle mě, jako na to studium a týká informace tak jako logicky, že to chtělo, jo, opravdu. Jako já má třeba dvě půjčené knížky z první lékařský fakulty, protože tady ty knížky jakoby ani neměli jo.

Já: Jasně.

8: Třeba to je důležitý pro mě.

Já: Něco byste doplnili? Ještě vás napadá něco, co by mi bylo⁷⁷... Co se informačních zdrojů týče lepší? Třeba nějaký elektronický zdroje, časopisy, články? Nebo takový zdroje vás zas tolik nelákají?

8: Jako dobrý informační zdroj je Medicína a Zdravotnictví, ale je drahejší. Já jsem vypisoval nějakou dobu ten časopis a on je opravdu dobrý, tím že tam jako... Ta věda je o novinkách v medicíně. Jó... Hodně se tam začalo pak věnovat těm sestřičkám, jó jako... Tam je nějaký určitý počet stránek pro ty sestřičky a tomu začalo věnovat víc, protože jich tady v Česku tam začalo... Začalo věnovat víc, no...

Já: Jasně.

8: ...ale celkem je to citlivý časopis na... Jako na sledování nějakých těch lékařských novinek, no... Tam vždycky... Chlubim se trochu.

Já: Supr. Tak jo... Děkuju moc...⁷⁸

8: Za málo.

⁷⁷ Zde je vidět kritický moment, kdy tazatel zkazil celý rozhovor. Je vidět, že se celou dobu snažil postrčit Skupinu 3 směrem k elektronickým zdrojům a měl určitá očekávání. Je patrné, že při vidině blížícího se konce rozhovoru dolehla určitá frustrace a na tomto místě málem doplnil „... k něčemu“. Tuto skutečnost si naštěstí včas uvědomil a pohotově zpět nasadil profesionálnější přístup a špatně započatou větu „zahrál do outu“.

⁷⁸ Zde výzkumník ukončil rozhovor předčasně. Po předchozí chybě si uvědomil, že ztrácí kontrolu jak nad rozhovorem, tak nad vlastními schopnostmi a potřeboval pauzu.

7: Není zač.

Příloha 4. Subjekt 9

Já: OK... Takže, první otázka. Co vás motivuje ke zjišťování nových odborných informací?

9: Většinou jenom zájem. Většinou zájem. A také škola... protože...

Já: Jasně...

9: To je taky jedna z motivací, ale většinou to je zájem.

Já: Kde získáváte nové odborné informace?

9: Na internetu. Většinou když mám nějaký všeobecný zdroj, tak nějaký magazíny a tyhleto... časopisy... internetové. A potom jestli chci nějak dálš odbornějš, tak i studie jako takový.

Já: Sledujete nějaký články?

9: [Nesrozumitelný název titulu] je časopis, kterej sleduju. Scientific american...

Já: Supr. Když dostanete třeba za úkol v rámci nějakýho referátu, popřípadě ke zkoušce, hledat... najít si nějaký téma, jakým způsobem postupujete?

9: Většinou začnu Google. Googloval asi každej... Jako každej... A potom se tak vlastně jako... strom, kterej se rozvíjí do různých... různých větví a tam používám nějaký jiný zdroj ještě...

Já: Kupříkladu?

9: Když jsem například... Kde... Jestli je [konkrétní téma práce], tak začnu obecně... První... Prostě první výsledky, který najdu a potom přeju na odborný věci.

Já: Ty odborný hledáte kupříkladu kde?

9: Pubmed.

Já: Jenom?

9: Například... No... To je...

Já: Pubmed je koukám u vás velmi oblíben. Znáte i nějaký jiný zdroj takhle z hlavy?

9: Ne.

Já: Ne... Jasně. OK... Jaký druh informací vyhledáváte nejčastěji?

9: Teď spojený s tímhle nebo...

Já: Prostě nějaký odborný. Týká se to především jako zájmů nebo studia nebo něčeho konkrétního, nějakých osobních potřeb...

9: To asi tak padesát na padesát. Protože já mám zájmy ve fyzice, astrofyzika, takovýhle věci...

Já: Jasně...

9: Takže to zabírá taky hodně času, teď...

Já: Supr... Podle čeho si vybíráte zdroj informací, ze kterého budete čerpat?

9: Většinou jak si myslím, že... nebo jakým... Podle toho jak si myslím je... Reputace... Té stránky, například nešel bych teď na [nesrozumitelné] abych si... Jedna stránka v Americe, kdybych chtěl politické informace. Já bych šel na [nesrozumitelné]... Něco takového

Já: Jasně... Který zdroj informací používáte nejčastěji?

9: To je Google. Bych musel říct, že... Protože to se nedá takhle...

Já: Dobře. Spoléháte se při získávání informací jenom na sebe? Nebo nějakým způsobem i kooperujete?

9: No... Jako takhle, nespolím se jenom na sebe v tom, že používám články, internetové... Ale když mám teď něco hledat na úkol nějaký, tak většinou spolím se jenom na sebe.

Já: To znamená nějaký konzultace nebo tak něco... Spíše radši si to vyhledáte sám.

9: Ano.

Já: Při získávání informací, narazil jste na nějaké bariéry nebo omezení?

9: No, některý... některý... Jedna věc, která mě štve je, když hledám nějaký odborný vědecký věci a najednou tam je tisíce článků, který nejsou vědecký, ale jsou spíš ve stylu sebepomoci...

Já: Jo...

9: Takovýchle věci, kde... kdy už z... shlédnutý stránky je evidentní, že to není... nemá nějakou hodnotu, vědeckou, ani... no... vědeckou hodnotu. Vadí mi to.

Já: Jasně... Jak často hledáte informace?

9: Každý den.

Já: Máte dost času na zjišťování informací?

9: Jo. Řekl bych, že jo.

Já: Ověřujete si informace?

9: Ano.

Já: Jakým způsobem?

9: Používám několik několik zdrojů. Potom se pokouším víc... stránkách... stránkám..., který jsou víc legitimní... víc... mají lepší reputaci, dále větší váhu než nějaký..., který možná jsou legitimní, ale ne tolik.

Já: Jasný... Používáte třeba i knihy? Nebo více elektronický články nebo odbornou literaturu z nějakých elektronických zdrojů?

9: Pro moje zájmy používám výhradně internet, ale pro studium používám i knížky. A knížky si většinou беру jako... takhle... neověřuju.

Já: Jasný.

9: Protože se spolím na legitimitu.

Já: Tak... Podle čeho posuzujete, zda informace je relevantní? Zmínil jste teda reputaci stránek, ještě podle něčeho ověřujete, zda je informace relevantní?

9: No... Když nějakou informaci hledám, tak většinou je relevantní... I jenom, že ji hledám. Ale jak to myslíte?

Já: Jestli ta informace, jako... dává smysl, vztahuje se opravdu k vašemu tématu nebo jestli skutečně jako nejedná se o výmysl, podvrh, padělek...

9: No, to je něco... Spolím se právě že na tu reputaci, na to jak vlastně je ve vědeckých kruzích například uznávaná...

Já: To znamená nějaký... Sledujete třeba jak moc je citovaný ten daný článek, který... ze kterého chcete čerpat nebo...

9: Ne, to ne... To už je moc...

Já: To ne... Dobře...

9: To už... To jenom když opravdu potřebuju něco... Tam například moje zájmy, třeba moje... Když jde jenom o moje zájmy, tak citace vůbec... To už je moc daleko na to... tam zapadá... U vědeckých věcí pro studium, to někdy... Vzácně no.

Já: Sám ještě asi nepublikujete...

9: Ne.

Já: Tak... Dostáváme se na konec. Sledujete novinky ve vašem oboru?

9: Ano.

Já: Kde konkrétně?

9: Hlavně internet a taky v těch magazínech jsou někdy... někdy informace, i když... Možná ne tak legitimní, ale na Facebooku jsou někdy... sleduju, když se něco... Když se něco najde... Ale to se... Taky potom většinou ověřuju.

Já: Jaká je vaše spokojenost s informačními zdroji dostupnými na Třetí lékařské fakultě?

9: Jako takový používám většinou jenom výuku, což je vlastně ten informační systém v... jsou prezentace a s tím jsem absolutně spokojená a víc už prostě nepoužívám, takže...

Já: Jasně... Máte nějaký návrh na zlepšení? Třeba, co by se mohlo zlepšit právě v..., co se týče těch nabízených informačních zdrojů? Nechybí vám tady třeba něco?

9: Já bych... Takhle... Ty informace jako takový jsou v pořádku, ale styl prezentace se dá pořád ještě zlepšit, například korektnost v angličtině není úplná, třeba nějaký nesmysly... Nesmyslná slova nebo nesmyslné věty a potom takový menší věci, který jsou spojený s tou stránkou a ne s těma informacema jako takovýma.

Já: Jasně... Elektronický informační zdroje teda... Třetí lékařské fakulty využíváte, nevyžíváte? To znamená odborný databáze a články v nich? Zhruba máte přehled, jaký má fakulta předplacený a jaký časopisy odebírá?

9: Ne.

Já: To už ne... Tak jo. Děkuju za váš čas.

9: Není zač.

Příloha 5. Subjekt 10

Já: Tak... První otázka. Co vás motivuje ke zjišťování nových informací... odborných?

10: Tak podle mě, spíš jako na internetu jenom...?

Já: Kdekoliv.

10: Knižní...

Já: Může to být i knižní...

10: Jo... Tak to je určitě to... Do školy, když se musím něco učit. Prostě... Něco... Tak používám literaturu, kterou mám doporučenou a na internetu spíš něco... [nesrozumitelné]... těch knih. Nebo když chci ještě něco navíc jakoby poznat.

Já: Na tom internetu jaký používáte zdroje? Prostě jenom vyhledáte v Googlu nebo...

10: ...No, v Googlu. Většinou si hodím do Googlu něco a podle toho si vyberu...

Já: Takže... Informace tedy získáváte, říkal jste, především v knihách a na internetu, je ještě nějaký jiný místo?

10: Ani ne. Takže... Jakoby... Jak jsou časopisy už teďko mám dobrý na internetu, tak...

Já: Případně nějaký kolegové, spolužáci, vyšší ročníky, něco takového, konzultace?

10: Jo, tak to jo. Oni odkážou na nějakou učebnici nebo...

Já: Jo, takže spíš v menší míře?

10: [Přikývnutí]

Já: Jasně. Když tedy dostanete za úkol něco zpracovat, jakým způsobem tedy postupujete, když získáváte informaci? Kde začnete?

10: Jako třeba nějakou... Odborné téma?

Já: [Přikývnutí]

10: Tak začnu... Něco o tom vyhledám, abych to pochopil, vlastně... o co tam jde, co musím jako zpracovat. Pak se snažím už...

Já: To znamená třeba zadáte do Googlu, přejdete na Wikiskripta nebo hledáte v nějakých...

10: Jo jo jo...

Já: ... Odborných z...

10: Většinou hodím do Googlu něco o tom a pak už... Pak případně na ty... Na ty konkrétní stránky, třeba na Wikiskripta nebo na něco podobného. Začínám většinou v Googlu... Vždycky.

Já: Jaký typ informací hledáte nejčastěji? To znamená informace týkající se školy, vašich zájmů, ...

10: Školy. Řekl bych, že školy. Asi...

Já: Podle čeho si vybíráte, ze kterýho zdroje informací budete čerpat?

10: Stránky už jako, takž... Třeba Wikiskripta mi přijdou jako celkem dobrý zdroj. Pak většinou používám Pubmed.

Já: Jasně...

10: Takový novější věci, když fakt chci jako nejnovější články, třeba... Něco podobného... Ale to moc často ne, většinou když jak takovýhle Wikiskripta, kde jsou... Jako to učivo je shrnutý... Celkem.

Já: Jasně... A nejčastěji teda, kterým... zdroj informací byste považoval, jako že používáte nejčastěji?

10: To bych asi těžko pro mě říct, že většinou vycházím z toho Googlu, takže... [nesrozuitelné]... asi ty Wikiskripta často.

Já: Jasně.

10: [intenzivní ruch v pozadí] mi přijde často jako hodně citlivý [ruch pokračuje], vlastně co se týče... na internetu.

Já: Spoléháte při získávání informací pouze na sebe? Nebo i s někým kooperujete?

10: Jo, určitě. Se spolužákem se nějak snažím..., se zeptám.

Já: Když vyhledáváte informace, jsou nějaké překážky, bariéry, něco, co by vám bránilo získat danou informaci? Něco co...

10: Myslím, že ne. Každopádně když jako na tom Pubmedu je toho fakt hodně, takže tam... musí si člověk... vždycky... navolí ty logy hesel a musím se prohrabávat tisíckami dokumentů, takže... Ale tam se to pak už jako specificky navolí ty logy hesel, jako specifickým způsobem... No, takže... Spíš asi jenom jo...

Já: Jak často vyhledáváte informace?

10: Že asi každý den.

Já: Máte dost času na zjišťování nových informací?

10: Jo. Myslím, že jo. Tý školy a takový jako...

Já: Ověřujete si informace?

10: Ověřovat... Jako snažím se tam získávat třeba z... těch učebnic, kde si myslím, že ty informace jsou... Že tak to je, informace... Když je někde prostě stránka, kde to psal někdo, kdo, myslím, že možná nemá ty informace, ale z toho... Tak si to určitě kouknu, kde... na nějakým portálu, co publikoval hodně... a...

Já: Podle čeho posuzujete, zda je informace relevantní?

10: I podle toho, co se učíme ve škole, co nám říkají prostě na přednášce třeba, kde jsem něco slyšel a nepochopil nebo... Tam jako jak v těch učebnicích jsou zvýrazněný... tlustě zvýrazněný věci, některý podobně tak si myslím...

Já: Vy jste říkal, že jste v druhém ročníku, takže předpokládám, že asi ještě nepublikujete?

10: Ne, ne, ne, ne...

Já: Dostáváme se ke konci. Sledujete novinky ve vašem oboru?

10: Nó... Snažím se. Třeba...

Já: Kde?

10: Na přednáškách nám tohle říkají, nové věci. A... Nebo nějaký [nesrozumitelné]...

Já: Například, máte představu?

10: Na Facebooku je hodně takových těch stránek, třeba IFL Science, třeba... a časopisy jako třeba Nature, když mají něco kolegiálního.

Já: Jak přistupujete k časopisu Nature?

10: No jako... Ten časopis Nature to byl ne úplně šťastnej příklad. Ten jako zrovna není častý, že čtu... ale když tam je třeba nějaký review, tak z nějaký oblasti, co se jako zjistilo, tak jako... [nesrozumitelné]

Já: K těmhletěm časopisům získáte přístup jak...ým způsobem?

10: Tady na fakultě máme předplacený...

Já: Jasně...

10: Takže si můžu tady na počítači vyhledat. Nebo když to je, když to má svoje... Když je to zdarma prostě... Když se dá... No...

Já: Supr, paráda. Jaká je vaše spokojenost s informačními zdroji tady na Třetí lékařský fakultě?

10: ...Dobrá... tak většinu těch časopisů máme jako možnost se k nim dostat nebo třeba když jsem doma a odpoví [nesrozumitelné]... Myslím, že není problém, když napíšu jako vyučujícímu a odpovídá mi během třeba [nesrozumitelné] vytiskne a pak mi to dá... [Nesrozumitelné] Takže určitě se dá.

Já: Máte nějaký návrh na zlepšení? Něco, co by se dalo vylepšit? Co vám schází?

10: To asi jo... To nevim ještě, jak... Třeba nepublikuju nebo nějak tohle... Nejsem v těch našich informacích až olympionik, takže... To co si já... Tam jako potřebuju, tak si vyhledám a asi mě nenapadá nic takovýho, co... jako co by...

Já: Tak jo, supr, díky moc, děkuju za váš čas.

Příloha 6. Subjekt 11, 12

[Subjekt 12 není na nahrávce téměř slyšet, většinou přikyvuje, její postřehy jsou shrnuté v poznámkách pořízených na místě]

Já: Supr, tak jo. Tak začneme. První. Celej tenhle ten rozhovor se bude týkat informačních zdrojů a váš přístup obecně k odborným informacím. Jo? Takže první... Co vás motivuje ke zjišťování nových odborných informací? Proč hledáte odborné informace? To znamená věci z oboru nebo ze školy...

11: Nedostatečný informace v rámci výuky.

Já: Nějaké další? Třeba zájem nebo z nějak...

11: Určitě. Zájem, nové informace.

Já: Takže, když dostanete třeba nějaký úkol, referát nebo případně při zkouškovém... To vyhledáváte také informace? Popřípadě kde?

11: Určitě. Vyhledáváme běžně internet...

12: Školní knihovna.

11: Školní knihovna. Plus ty elektronický časopisy, co máme na fakultě. Odborný zdroje.

Já: Časopisy v elektronické podobě?

11: Taky.

Já. Dobře. Když teda vyhledáváte nějakou informaci, popište mi jakým způsobem teda postupujete? Potřebujete něco zjistit, kde začnete?

11: No tak jakoby formu... přes který zdroje nebo...

Já: Třeba.

11: ...jakoby postup nějak?

Já: Nějaký postup.

11: Tak máme nějaký obecný téma, že jo, tak pro mě třeba přes internet se hledá, to obecný téma, co k tomu spadá a potom se dohledávají detailnější...

Já: To znamená zadáte do Googlu, když říkáte přes internet?

11: Třeba. Třeba a skrz jakoby odborné články nebo, co psal někdo jiný, takhle. Jsou různý ty zdroje, záleží na náročnosti toho tématu.

Já: Jaký druh informace vyhledáváte nejčastěji? Říkali jste, že získáváte informace především kvůli nedostatku v rámci výuky nebo ze zájmu, případně z nějakých těch studijních povinností. Jaký druh tedy vyhledáváte nejčastěji? Proč?

11: Nemáte nějakou jakoby možnost na výběr z těch... Jakoby... Protože nevím, kam úplně cílíte, kam míříte, jaký druh jako informací.

Já: Jak vlastně...

11: Co to jsou odborné informace, tak jako...

Já: Cokoliv co se prostě týká... třeba ohledně medicíny, tak... Je to teda druh informací právě z nějakých studijních povinností nebo z vašeho osobního zájmu... Co je nejčastější případ? Proč vlastně tu informaci hledáte?

11: No... Ze studijních povinností.

Já: Povinnosti. Podle čeho si vybíráte, odkud budete čerpat?

11: No podle nedostatečnosti informací z nějakých zdrojů, takže nejprve začínám třeba internet, když tam to chybí, tak se jde do knížek a časopisů. Teda... Není to asi úplně nejlepší postup, ale... [směje se]

Já: Máte to jinak?

12: Ne, mám to úplně stejně.

Já: Takže začne...

12: Začnu internetem, a když to tam není, tak jdu potom do knihovny...

11: Pak hledat jiný zdroj.

12: ...a hledám v knížkách.

11: Ať už přednášky anebo knížky nebo...

Já: Jasně. Častěji používáte teda raději internet nebo knížky?

11: Půl na půl.

Já: Půl na půl...

12: Oboje...

11: Oboje... Hmm...

Já: Tak, jsme za půlkou. Spoléháte se při získávání informací pouze na sebe nebo nějakým způsobem kooperujete? Nebo třeba konzultujete nebo tak?

11: To, jestli je v rámci třeba vypracování nějaký práce...

Já: Třeba. Jestli se spoléháte na sebe nebo jestli radši...

12: Když je to nějaká práce, tak na sebe, ale...⁷⁹

11: Hmm... Asi na sebe.

Já: Dobře. Když hledáte nějakou informaci, narážíte při tom na nějaký bariéry, na nějaký potíže, na nějaký omezení, že byste třeba tu informaci nemohly získat?

11: Určitě. Určitě se stane, že to třeba není tak dobře vysvětlený, jak bysme chtěli nebo chybí informace nebo nikdo se tím nezabýval tak podrobně, jak bysme potřebovali, a potom se jde třeba do těch jiných zdrojů.

⁷⁹ Zde je uveden náznak jiné situace v ostatních případech, kterému tazatel nevěnoval dostatečnou pozornost a již se na něj zpětně nedoptal.

Já: Co myslíte těmi jinými zdroji?

11: Á... No, knížky. Když to není na internetu, tak je to v knížkách a nebo, no většinou ne naopak, ale...

12: [Směje se]

Já: Dobře a jak často vyhledáváte informace?

11: Máte nějaký časový interval na mysli nebo... Dalo by se říct denně, že jo... Ale...

Já: No, však myslím...

11: Jo, denně...

12: [Nesrozumitelné, souhlasí]

11: Denně. Tím, že studuju, tak denně.

Já: Jasně. [Nesrozumitelné] mi tvrdili úplně všichni, že denně.

[Obě se smějí]

11: Tak to je dobrý.

Já: Máte dost času na zjišťování informací?

12: Ne...

11: Tím, že jsme jako kombinovaný studium, tak to máme spolu s prací, takže úplně ten ne-e... čas nemáme tolik. By se hodilo i víc času. Ale to je individuální, no.

Já: Jasně. Podle čeho posuzujete, zda je informace relevantní? A zároveň ověřujete si informace?

12: [Nesrozumitelné]

11: Ověřujeme. A podle referencí... To záleží... Pokud se bavíme třeba o tom internetu, tak kde to vyhledáváte, kdo to psal, jestli tam jsou k tomu nějaké zdroje, ze kterých čerpal ten autor.

12: Anebo si to ještě ověřit třeba v té knížce.

11: Hmm...

Já: Jasně. Vy sami publikujete?

11: E-e... [Vrtí hlavou]

12: [Také kroutí hlavou]

Já: Tak... Tak se dostáváme ke konci. Sledujete novinky ve vašem oboru?

11: Sledujeme.

Já: Kde konkrétně?

11: Máme profesní časopis Sestra.

Já: Jo...

12: [nesrozumitelné] diagnostiku...

11: Kontakt...

Já: A to jsou časopisy jenom ve fyzický podobě nebo i elektronické podobě?

11: I v elektronické. Fyzická i elektronická... Jsou různé portály na internetu.

Já: Supr. Jak jste spokojený s informačními zdroji tady na třetí lékařské fakultě?

11: Spokojený. Hmm... Nad míru... Nebo jestli to tam máte nějak jakoby specifikovaný, tak zdroje jsou přístupné a je jich spousta, takže.

Já: Něco, co byste vylepšili něco co vám nevyhovuje naopak?

11: Skrz ty zdroje?

Já: No... Je dostupný všechno, co potřebujete, nikdy se vám nestalo, že by něco chybělo?

11: No, v rámci Univerzity Karlovy, je to dostupný všechno. V rámci jako fakulty... to znamená... co třeba teďko... v rámci předmětu tady nemáme nějaký zdroj a musíme si je hledat v jiných jako institucích, fakultách, který jsou jako rozmístěny jinde po Praze. Jestli to je pochopitelný.

Já: Jasně.

11: Skrz ty články je to [nesrozumitelné]... Knížky...

Já: Supr. Tak jo, děkuju za váš čas.

11: Jo? Tak jo. Není za co.

Příloha 7. Subjekt 13, 14

Já: Jasně. Tak supr, supr. Přejdeme teda k první otázce. Co vás motivuje ke zjišťování nových odborných informací? Proč je vyhledáváte?

13: Abychom se dozvěděli něco nového a [nesrozumitelné]... abychom věděli, co se děje...

Já: Vy to máte podobně?

14: No...

Já: Nemotivuje vás třeba škola nebo něco takového?

14: Tak určitě i ta škola, že jo, nás motivuje. Všechno. Nové informace na cestě. Něco jako je samostudium, že jo.

Já: Jasně. Kde získáváte odborné informace?

13: Internet, knihy. Nějaké odborné články.

14: Mimochodem, támhletím ses naučila, jak... [nesrozumitelné]

Já: Zmínili jste internet. Na internetu něco konkrétního? Nebo prostě zadáte do vyhledávače?

13: Jako konkrétní stránky, jako?

Já: Třeba.

14: Wikiskripta.

13: Wikiskripta nebo něco takového. Google je prostě [nesrozumitelné]

Já: Dobře. Takže, představte si, že dostanete ve škole zadání zpracovat nějaký článek nebo vypracovat nějaký referát, jak byste postupovali při vyhledávání informací? Kde začnete?

14: Já bych začala asi hledáním v nějaké učebnici, třeba co máme k dispozici...

13: ...když to nebude tak ten internet, a když to nebude ani na internetu, [nesrozumitelné] tak tady ve školní⁸⁰, kde jsou prostě odborné knihy. A asi bych taky začala třeba učebnicema. Když máme jakoby...

14: K dispozici...

13: ...další učebnice.

Já: Dobře. Rovnou bych zadal otázku, jaký typ informace vyhledáváte nejčastěji? Jsou to teda věci týkající se především studia nebo vašeho osobního zájmu...

13: Studia.

14: [příkyvuje]

Já: Studia. Tak... Podle čeho si vybíráte zdroj informací, ze kterého budete čerpat?

14: Jak jako podle čeho?

⁸⁰ Na základě poznámek bylo odvozeno, že hovoří o školní knihovně.

Já: Jak si vyberete třeba, jestli použijete internet nebo že použijete knížku nebo že použijete článek, co vás motivuje k tomu výběru, kde teda začít, kde teda... od čeho tu informaci vzít?

13: Podle toho, jestli vím, že třeba ta učebnice obsahuje to téma, který potřebuju zjistit. Tak učebnice. A když to tam nebude, tak otevřu google.

Já: Takže učebnice prostě na první místo?

13: No.

Já: Jasně. To znamená, že učebnici používáte teda nejčastěji, když to lze?

14: Ano.

13: No, když to lze, tak jo. Na internetu je to prostě takový... [nesrozumitelné]

Já: Když... Spoléháte při získávání informací pouze na sebe nebo nějakým způsobem spolupracujete, konzultujete nebo tak?

13: Tak konzultujeme.

14: Spolupracujeme... Když... někdo má s něčím problém, tak ten druhý pomůže. Nebo [nesrozumitelné]

Já: Jasně. Když vyhledáváte informace, narazili jste na nějaký omezení nebo bariéry nebo překážky, že se vám třeba tu informaci nepodařilo najít, získat nebo byl nějaký jiný problém?

14: Občas [nesrozumitelné] že tu odpověď najdu na internetu, když hledám třeba nějaký otázku. [z poznámek vyplývá, že občas nemůže informaci nalézt]

13: Jakoby [nesrozumitelné] na tom pracovat, tohleto téma neznáme, občas se nenajde ani na tom internetu, jakoby. Většinou ten spolužák, třeba něco zjistí, tak ví víc a jako navede třeba na učebnici, tam se to zjišťuje, tam to většinou je.

Já: Dobře. Jak často vyhledáváte informace?

13: Teďka často.

14: Každý den... Nový zkouškový...

Já: Jasně. Rozumím. Máte dost času na zjišťování informací?

13: Jo.

14: Jo.

Já: Vy jste říkaly, že jste z kombinovaného studia...

13: Podle toho jak mi [nesrozumitelné, mluví přes sebe] směny.

14: [nesrozumitelné] Podle toho, jak je to v práci, kdy máme školu, že... kdy máme volno. Jak kdy.

Já: Jasně, takže se to různí. Vrátime se k tomu, ověřujete si nalezené informace? Pokud si je ověřujete, jak?

13: Tak většinou to konzultujeme, všechny ty informace, takže jako bych řekla, že si to tak navzájem ověřujeme. Že ta jedna má jinak a ta druhá taky jinak.

Já: Takže konzultace jako mezi sebou, kolegyně.

13: Bych řekla, že takový to prvotní, no. Si pak najdem kdyžtak jinej článek na internetu.
[nesrozumitelné]

Já: Vy sami předpokládám, že asi ještě nepublikujete?

[vrtí hlavou]

Já: Tím se dostáváme k závěru. Sledujete novinky ve vašem oboru?

14: No, určitě.

13: Určitě.

Já: Á... pokud, tak kde?

14: V práci máme hodně těch časopisů. Třeba Sestra se nám tam dostává. Tam i odborný články nám tam paní vrchní nosí.

13: Anebo i na internetu jsou zajímavé ty články o našem oboru.

Já: A tam, kde konkrétně koukáte, třeba na tom internetu?

13: Stránky... [nesrozumitelné]... Ošetřovatelství tečka info. Se to jmenuje ty stránky. Tam jsou zajímavé občas. Ještě aktuální kauzy většinou.

Já: Dobře. Jak jste spokojený s informačníma zdrojema dostupnýma na třetí lékařský fakultě? Máte nějaký... Našli... Narazili jste na nějaký problém?

[obě vrtí hlavou]

Já: Dobře. A poslední otázka, máte nějaký návrh na zlepšení, chybí vám tu něco?

13: Tak my tu moc často ani nejsme.

14: My tu nejsme moc často, že.

13: Takže jsme to nestihli zatím vypořádat.

14: My jsme [nesrozumitelné]... do měsíce.

13: Asi jsme v prvním ročníku, takže moc nevíme, no.

Já: Jasně. A co se těch... týče informačních zdrojů, takže když něco potřebujete, tak... učebnice jsou dostupný, není problém třeba s výpůjčkama...

14: Jo, v knihovně určitě není problém.

13: Anebo i k zakoupení svojí, který, že jo...

Já: Tak jo, díky moc, to je všechno.

Příloha 8. Subjekt 15

Já: Tak jo... Co vás motivuje ke zjišťování nových odborných informací? Z jakého důvodu je vyhledáváte?

15: Asi zkoušky.

Já: Hmm... [pobídnutí]

15: Ale tak někdy i ze zvědavosti třeba, mě docela baví co studuju, takže i sama od sebe si občas něco vyhledám.

Já: Supr... kde takový informace vyhledáváte?

15: No, tak na internetu... V knihách.

Já: Jasně, zmínila jste internet... něco konkrétnějšího?

15: Wikiskripta... Potom, no já asi takhle jako nemám přesně určené ty zdroje...

Já: Jo, prostě jenom tak si brouzdat...

15: No, myslím, že já se podívám, jak se ta stránka jmenuje [hledá], takže medicína pro praxi, tam občas jsou dobré články.

Já: Jo...

15: Nebo zdraví euro ještě mě napadá, myslím se to jmenuje, tam taky občas něco je, hmm... nevím, no...

Já: Jasně, supr, stačí.

15: I na Youtube se dívám.

Já: Youtube?

15: Na videa, no.

Já: Tak to je první zdroj, který dneska slyším.

15: Jo?

Já: Zrovna Youtube.

15: Tam jsou jako různě... třeba vyšetření neurologické teďka.

Já: Hmm, zajímavý... tak jo, řekněme, že máte zpracovat nějaký téma, jakým způsobem byste postupovala?

15: Jako když se musím něco naučit?

Já: Něco naučit, něco zjistit, něco zpracovat... kde tedy začnete?

15: Já jako vždycky začínám v knihách... asi... až jako potom se dívám do internetu.

Já: jasně..., a to znamená, jdete klasicky od Googlu nebo od nějakých odborných článků nebo...?

15: [nesrozumitelné]... jste říkal? Já vždycky přes Google.

Já: Přes Google? Jasně a potom dál se uvidí... jasně.... Jaký druh informací vyhledáváte nejčastěji? Jde tedy spíš o věci do školy nebo spíše jako z vlastního zájmu? Případně z nějakých osobních potřeb?

15: Já spíš asi kvůli škole, protože když nemusím být na počítači, tak spíš nejsem na počítači.

Já: Rozumím... podle čeho si vybíráte z jakého zdroje informací budete čerpat?

15: Podle zkušeností.

Já: Vlastních nebo cizích?

15: Vlastních?

Já: Tak... který zdroj používáte nejčastěji? Který upřednostňujete?

15: Jako na internetu myslíte?

Já: Jakýkoli zdroj, může se jednat třeba i o knihu nebo...

15: O knížky spíš.

Já: ... o konzultace u kolegy, lidi, cokoliv.

15: No, tak asi knihy a konzultace s kolegy jako... jako kamarády, to je takový jako hodně přínosný.

Já: Dobře... spoléháte při získávání informací pouze na sebe...?

15: Hmm... [zamyšlené]

Já: ...nebo kooperujete?

15: Kooperuju.

Já: Spíš jako s odborníky, kantory nebo spolužáky?

15: No, tak jak kdy.

Já: Nebo nižší, vyšší ročník?

15: No, to ani ne, ale spíš jako s vrstevníky ve třídě... a i občas jdu jako na konzultaci s nějakým kantorem.

Já: Jasně.

15: S nějakým doktorem.

Já: Když vyhledáváte informace, narážíte na nějaký bariéry, překážky, omezení? Něco, co by vám bránilo dostat se k informaci, kterou potřebujete?

15: No... asi že občas třeba jako ty knížky, které potřebuju sehnat, tak v knihovnách už nejsou... a... je mi... jako stojí to hodně peněz, takže , takže spíš jako si je nechci kupovat, že jo, takže potom sháním všude možně.

Já: Jasně... děkuju.

15: Nevim, jestli jste chtěl slyšet zrovna tohle.

Já: Jo, tohleto je naprosto krásná odpověď... jak často vyhledáváte informace?

15: Tak, asi každý den.

Já: To mi dneska řekl úplně každéj.

15: My jsme tady jako hodně postižení tímto [směje se]

Já: Jasně. Máte dost času na získávání informací?

15: Jo.

Já: Ověřujete si informace?

15: Ano.

Já: A když, tak jakým způsobem?

15: No, tak když třeba... když mi fakt něco nesedí... vyloženě... tak, hmm... tak se prostě podívám většinou, když to mám... teda v knížce mi většinou něco nesedí, tak se pak podívám na internet a dívám se jako, co píšou tam, že tam většinou ty knížky jsou staršího data vydání, takže na internetu jsou i novější věci.

Já: Dobře..., a když si teda ověřujete na internetu nějakým... máte nějaký konkrétní postup? Nebo prostě zadáte, vyhledáte?

15: No, já to zadám do Googlu... vždycky.

Já: Jasně.

15: Já asi nemám nějak jako...

Já: Rozumím... sama už publikujete nebo ještě nepublikujete?

15: Ještě nepublikuju a myslím, že... nevím jestli budu publikovat někdy.

Já: Rozumím..., a tak... sledujete novinky ve vašem oboru?

15: Ani ne, se musím přiznat, já jsem tak hrozně zahlcená tím, co se musím naučit, že už jako....

Já: Stačí to? [smích]

15: Stačí mi tohle.

Já: Jaká je vaše spokojenost s informačními zdroji dostupnými na třetí lékařské fakultě?

15: Asi dobrá... jako máme tady knihovnu...

Já: Něco, co by vám tu chybělo? Nebo něco, s čím byste měla problém? Co by se mohlo zlepšit?

15: Teďka mě nic nenapadá, možná... možná by se mohlo nakoupit více knížek do knihovny, protože něco je vždycky rozebrané, že jo... tak nejsou někdy k dostání.

Já: Tak jo, tak to je ode mě všechno, děkuju za váš čas.

Příloha 9. Subjekt 16

[část rozhovoru se nenahrála z důvodu technické závady]

16: Tak, když to vyhledám na tom internetu, tak... rozkliknu nějakou tu stránku, a když vidím, že je to z nějakého vědeckého časopisu, tak jo, a tak to považuju za důvěryhodné, oproti tomu když je to... nevim, dejme tomu, teď plácnu, třeba nějaký blog nebo něco takovýho... takže asi podle známostí jako nebo...

Já: Dobře, který zdroj tedy používáte nejčastěji? Jmenoval jste knihy, jmenoval jste internet nebo můžete se zamyslet, jestli třeba kolegové, konzultace nebo nějaké konference?

16: Asi internet.

Já: Internet...

[telefon subjektu 16]

Já: Tak to urychlíme, spoléháte při získávání informací pouze na sebe? Nebo konzultujete třeba s kolegy, kooperujete?

16: Určitě se poptám v okolí.

Já: Máte nějaké bariéry, omezení při získávání informací?

16: Hmm... Ne.

Já: Nenarazil jste na žádný problém, zatím jste našel, co jste potřeboval?

16: No, zatím ne, zatím... někdy to samozřejmě trvá delší dobu, ale dá se to.

Já: Jak často hledáte informace?

16: Řekl bych, že denně.

Já: Máte dost času na zjišťování informací?

16: No, teď o zkouškovým moc ne, ale většinou jo.

Já: Jasně... ověřujete si informace?

16: Snažím se.

Já: Jakým způsobem?

16: To znamená, že se neucílím jenom na jeden..., že se snažím pobrat víc pramenů..., jestli spolu tedy korelují nebo si odporují..., nevim..., se nesnažím zaměřit jen na jeden zdroj.

Já: Jasně... sám publikujete?

16: Ne.

Já: Tak, už jsme na konci. Sledujete novinky ve vašem oboru?

16: Jo, občas jo.

Já: A kde? Nebo jakým způsobem sledujete?

16: Většinou mi k tomu někdo něco řekne nebo si to pak sám rozvrhnu.

Já: Dobře... jste spokojen se zdroji tady na Třetí lékařský fakultě?

16: Jsem.

Já: Něco, co byste vylepšil, nějaký informace vám tady chybí? Někáký zdroje? Elektornický články, elektronický časopisy, cokoliv?

16: Hmm... jako to... no... asi bych řekl, že ne.

Já: Supr, tak to je všechno, díky moc.

Příloha 10. Subjekt 17

Já: Supr, tak vrhneme se na to. První otázka, co vás motivuje ke zjišťování nových odborných informací? Z jakého důvodu té... když máte hledat něco odborného, proč to hledáte?

17: Protože mě to nějakým způsobem zajímá, třeba jsem na něco někde narazil, není mi to jasný, tak hledám... něco...

Já: Jasně. Supr. Zároveň hledáte i nějaký odborný informace kvůli škole? Třeba kvůli zkouškám, nějaký referáty, odborný práce nebo tak? Nebo není potřeba?

17: Je potřeba. Buď máme učebnice a nebo nějaký informace je potřeba si dohledat na internetu, že třeba nejsou z přednášek úplně jasný nebo tak.

Já: Zmínil jste internet, když vyhledáváte na internetu, máte nějaký konkrétní místo, kde nejradši vyhledáváte nebo nějaký postup?

17: Nejradši asi využívám Wikiskripta nebo případně Google vyhledávač

Já: Jasně. Když dostanete za úkol zpracovat nějaký téma, odborný, kde začnete? Začnete třeba v učebnici nebo v nějakých knihách, na internetu, u kolegů nebo z nějakých materiálů z konferencí nebo odborný informační zdroje?

17: Začnu asi na internetu nějaký základní přehled, abych získal a potom k tomu nějakou literaturu, třeba časopisy a takovýchle věci.

Já: Říkal jste internet, na tom internetu hledáte teda jak? Zkuste mi popsat konkrétní postup.

17: Tak když dostanu nějaký téma na nějakéj referát třeba, tak si zadám to téma do Googlu, podívám se na nějaký jakoby nejběžnější stránky jako třeba ty Wikiskripta nebo Wikipedie...

Já: Jasně...

17: A potom případně hledám nějaký odborný stránky, jako tu literaturu.

Já: Jasně. Jaký druh informací vyhledáváte nejčastěji, to znamená nejčastěji jako pro vlastní potřeby, kvůli zájmu nebo kvůli škole?

17: Odborné informace nejčastěji kvůli škole.

Já: Škola. Podle čeho si vybíráte zdroj, ze kterého budete čerpat?

17: Tak, jestli ta informace, kterou hledám, ten zdroj ji obsahuje, a jestli ten zdroj je důvěryhodný.

Já: Čímž se dostáváme k jedné z dalších otázek, říkáte, jestli je důvěryhodnej, jak si ověříte, že je důvěryhodnej?

17: Většinou jakoby se pokusím ty informace jakoby srovnat s více zdrojů. Jestli se shodují nebo jestli se někde v něčem liší. Porovnat to.

Já: Jasně. Který zdroj používáte nejčastěji? Zmínil jste tady nějaký učebnice, nějakou literaturu, časopisy, internet, popřípadě, když se zamyslíte, jestli konzultujete s kantory, kolegy, odborníky... Co používáte nejčastěji?

17: Nejčastěji asi prezentace z přednášek a učebnice.

Já: Dobře. Spoléháte při získávání informací pouze na sebe? Nebo nějakým způsobem kooperujete třeba s kolegy, konzultujete, ...

17: Někdy, když je nějak jakoby nejasný téma, tak to konzultujeme se spolužáky.

Já: Když získáváte informace, jsou nějaké bariéry, omezení, překážky, který by vám bránil k získání informace, kterou hledáte? Je nějaký problém, že třeba se k nějaký informaci nedostanete? A pokud, tak jaký?

17: No, já osobně občas... nebo mám trochu problém s anglickými články, že jakoby jsou... ta angličtina tam je trochu složitější. A jinak asi nic.

Já: Supr. Jak často vyhledáváte informace?

17: No... No tak jako studuju řekněme nebo... připravuju se do školy každý den, takže používám ty prezentace, učebnice a na internet chodím tak jednou za dva za tři dny.

Já: Jasně, takže denně, týdně podle toho jak to zrovna vyjde?

17: Ano.

Já: Máte dost času na zjišťování informací?

17: Jo.

Já: Tak. Sám publikujete?

17: [vrtí hlavou]

Já: Tak a dostáváme se ke konci. Sledujete novinky ve vašem oboru?

17: No, moc ne.

Já: Jaká je vaše spokojenost s informačními zdroji dostupnými na Třetí lékařský fakultě?

17: No, nemám to úplně jako prozkoumaný, třeba nevyužívám knihovnu, co tady je ve škole. A jinak to, co je dostupné, třeba na výuce, tak... v našem systému co máme... internetovém, tak tam jsou dostupný ty prezentace, další materiály, učebnice, a to mi stačí.

Já: Jasně, takže žádný odborný články odborný časopisy, ne...?

17: [vrtí hlavou]

Já: Někaký návrh, co by se mohlo třeba zlepšit? Co by mohlo být přístupnější nějaký informace, co vám chybějí.

17: Někakej jako třeba... řekněme seznam někakejch internetových zdrojů, kde by bylo vhodné vyhledávat informace. Kde by se daly snadno najít. Aby ten zdroj byl důvěryhodný.

Já: Supr. Tak jo, díky moc.

17: Není za co.

Příloha 11. Subjekt 18

Já: Supr, tak přejdeme k první otázce, co vás motivuje ke zjišťování nových odborných informací? Proč je vyhledáváte?

18: Způsob⁸¹ naší výuky, ak to mám takto povedať, pretože aj preto jsem si vybrala našu tretí lekárskou fakultu, lebo veľmi se mi páčí ten systém tej lúčby a je poňatý takto zajímavo.

Já: Supr. Když vyhledáváte odborné informace, kde?

18: No tak, predevšetkým v knihách, mam radši tu klasickou formu, ale potom taky, že hledam na Wikiskriptech, keď už pozeram na internet alebo takto a skripta vysokoškolské.

Já: Jasně, supr. Představte si, že dostanete za úkol zpracovat nějaký téma, popište mi, jakým způsobem byste začala získávat informace, jak byste začala?

18: No, tak určitě by to bolo na tému, která souvisí s mým oborem. Tak první kolkom já že by som šla do knihnice našej, abych si našla k tomu příslušnou literaturu. A... přečítala by som si to a ak by to nebolo pro mě dostačující, alebo chcela by jsem aj nějaké citacie z odborných článkov, alebo nějakých výzkumov, tak určitě by som sa obrátila čiž na odborné časopisy, alebo na publikacije, čo jsou zverejnené na internetě, nu a následně by som to nějako zpracovala vo všetkých...

Já: To znamená odborné články taky?

18: Ano, určitě.

Já: Jakým způsobem přistupujete k odborným článkům? Využíváte ty, které má předplacená třetí lékařská fakulta?

18: Ano, naše lékařská fakulta vlastně umožňuje nám do systému vstúpiť a tam vyhledávám prostě ty články a... máme tam aj diskusiu, kde môžeme se na lékarov alebo tých [nesrozumitelné, bouchnutí v pozadí] článkov něčeho opítat' a komunikovat... s tim držej to dost'... to dost' takto vyhovuje.

Já: Supr. Jaký druh informací vyhledáváte nejčastěji? Týká se to zejména vašich jako soukromých potřeb, zvědavosti nebo školních potřeb?

18: Asi víte čo? Aj to je možno jistých súkromých potreb som hledala, lebo...

Já: Jo?

18: [přikyvuje] ...ako veľká časť je samozrejme toho mojho voľného času venujem vyhľadavanie odborných informáci, ale mě to zároveň aj baví. A do toho si hledám možno nějaké ještě také věci pro sebe, že by som chcela vědět jako já sama pro sebe. Něočekává se to do mňa na tých zkůškách, ale no zas tak co, ved'...

Já: To je hezký.

18: Ale samozrejme tak nějsou to lenom pro mne informace, ale z větší části [nesrozumitelné].

Já: Supr. Podle čeho si vybíráte zdroj informací, ze kterého budete čerpat?

⁸¹ Z důvodu vlastní neznalosti slovenské gramatiky, transliterováno tak, jak bylo naposloucháno.

18: Némám ráda, aby som [nesrozumitelné] ty elektronické zdroje, pretože tam mi to príjde také jako vyťažiteľno, buď píše laik alebo... my musí mať istotu, že to je prostě overené nějakou osobou... osobou, která má k tomu kvalifikáciu, alebo prostě si to vyhledám, většinu tam je napsaný presný datum, kdy to bylo vydané, kým to bylo vydané, rok a no ty... bibliografické... či ak sa to volá [nesrozumitelné]... Takže toto je pre nás důležité, ale já jsem prostě stále zastáncom prostě klasickéj formy hledání informací, knížky, časopisy a taky ty v [nesrozumitelný konec věty].

Já: Jasně, rozumím. Tak. Spoléháte při získávání informací pouze na sebe nebo nějakým způsobem s někým spolupracujete, konzultujete...

18: Ej, tak se spolužáky konzultuju. Aj však keď sme tých... získávání informací, teraz mě napadlo, že mám ráda..., si pozerám videa a instruktáže takéto, jakoby to velmi pomáhá k pochopení tej tematiky, či že ten Youtube využívám zase, to je pravda.

Já: Když jste teda zmínila i ty další zdroje, jako třeba ten Youtube, který zdroj byste ohodnotila, jako že používáte nejčastěji?

18: Na získávání informací, ano?

Já: [přikývnutí]

18: S elektronických foriem alebo celkovo?

Já: Celkově.

18: Tak ty knihy.

Já: Knížky. Tak. Takže říkáte, že spolupracujete i s ostatními, že to je lepší.

18: Ano, ano, ano.

Já: Jasně. Takže preferujete kooperaci.

18: Pred zkouškou nie, ale ano, ano...

Já: Jasně. To je zajímavý, spousta vašich kolegů to mělo naopak, že naopak nejradši spolupracují při zkouškovém.

18: Vážně? Já si právě, keď už budu mít... Už to jako keď... Zkúška je o chvíličku, tak mam radši, keď si to sama všetko probieram. Ale zase není dobře, keď spolupracuju s mojimi spolužákmi hned na začiatku, keď to len proberiem, lebo potom jsem úplně mimo, někdo vie například už více informací ako já, už o tom rozpráví a já se něviem potom chytit. No, na čem rozpravat'...

Já: Jasně.

18: Takže asi také průměr, například teraz jsme začali nový kurz a ob dva týdně bude z toho zkouška, tak teraz je právě brzy také čas, když bych to ráda konzultuju se spolužáky, takže není to už úplný začátek, lebo začátek byl před týdnem, ale teraz je druhý týden, tak je to tak... [směje se]

Já: Rozumím. Jasný, jasný... Když vyhledáváte informace, jsou nějaké bariéry, omezení, nějaký... něco, co vám znemožňuje získat informaci, kterou potřebujete?

18: Ano, určitě.

Já: Co to je?

18: Myslíte tou bariérou, hej? No, to by sem někedy aj ja chcela vedieť. Prostě některé tie možno... ty věci, ktoré si potrebujem dohľadať, tak detailnejšie, alebo někedy... někedy se chcem zamerat na ten detail, tak ten nie dobre vždy vysvetlený. Proto ráda využívám pre hľadanie tej istej informácie rôzne zdroje, lebo každý zdroj to má inak písané. A možno tou bariérou je práve to, že v jednom zdroji mi chýba toto, v druhom to je možno až príliš dopodrobna a tretí to nemá vôbec, ak si rozumíme.

Já: Jasně. Jak často hledáte teda informace?

18: Často. Každý deň. No, každý deň.

Já: Každý den. To mi zatím dneska řekli skoro všichni. Máte dost času na zjišťování informací?

18: Keď by mal den viac hodín, tak by to bolo lepšie. Tak, ako, ani nie. Chcela bysom mať viac času, takto.

Já: Ověřujete si tedy informace? To jsme nakousli.

18: Ano, ráda si to overujem, ale někdy nemám na to čas. Ale keď viem, že to je prostě pro mě důležité, například to mám odévdávať prácu, alebo jsem z toho zkúšaná, tak určité si to overím. No a pro mě jsou ako ty nejdůverihodnější informace to, čo počúv na prednáškách. Keď profesor naučí, že... Aj taký slovo tých kvalifikovaných našich lekárov a asi potom tedy je také ešte lepší možno někedy jako z tých článkov.

Já: Co je další kritérium, podle kterého posuzujete, co je relevantní?

18: No teda, okrem tej osoby, ktorá to písala, autora, tak... rok vydania, ako že to je nova literatura, čtouž zahradňaty najmodernjšie, alebo prostě ty najnovjšie výzkumy, alebo to, čo je aktuálne. Á... myslím, že aj to usporádanie textu někedy. Tak jako, keď se zameriávám že, ak vidím, že to je také vidět, tedy rozprávky písané samý text bez obrázkov, bez vysvetlenia, bez... zmeny typu písma, neviem, odseky keď to nemá, tak to nerada čítam...

Já: Jasně.

18: Tak, takéto zdroje si ne...

Já: Když si představíme třeba internetový zdroje nebo odborný články, odborný časopisy, podle čeho posuzujete relevanci tam?

18: Tým, že už mám overené svoje zdroje stránok. Takže keď narazím na něco nové, tak pro mňa to není velmi důvoryhodné, většinou ako tým, že spolupracujem spolužákmi v týchhle informáciách, tak medzi sebou takovou naše stránky, kde si vyhľadáваме ty informácie, ale... Takto aby som mala čerpať z... nějaké nové informácie úplně z novej stránky, tak radši si to dohľadám v tej mojej stálej literature, ale zase to není... nie takto, že tu jsom vzpomínala, že nie každá, každý ten zdroj to má, takže kedy se na to musím spolehnúť.

Já: Jasně, sama publikujete?

18: Prosím?

Já: Publikujete?

18: Ano, začala som písať, ale to iba tento rok, takže to je také amaterské. Také odborné články, ale zase z toho... z toho odborného...

Já: A pokud publikujete, začala jste psát nebo už vám i něco vyšlo přímo?

18: Práve čakám na schvalenie.

Já: A kde?

18: Zdravopis. To je nějaká ta internetová stránka [nesrozumitelné]... a tam jsou vlastně ty odborné články na různé témy aktuální a [nesrozumitelné] na to mohou písať. Takže zároveň maj takový, ten... [nesrozumitelné]

Já: To jste první. To je hezký.

18: Kady by mi to vydržalo [směje se]

Já: Určitě. A sledujete novinky ve vašem oboru?

18: Ano.

Já: A pokud ano, tak kde?

18: Ty novinky na internetě. Facebook... Stránky tam... Ako často aj na to keď si [nesrozumitelné] skupiny, alebo těch stránky ktoré souvisí s tým a zároveň [nesrozumitelné] novinky alebo osobnosti, ktoré sa tomu venujú a ráda ich sledujem.

Já: Především, to znamená Facebook, to znamená Sociální síť.

18: Ano. Na ty novinky určitě ano.

Já: Jak jste spokojená s informačními zdroji třetí lékařské fakulty?

18: Myslím, že velmi dobře mohu hodnotit.

Já: jo?

18: [souhlasně přikyvuje]

Já: Něco, co byste zlepšila, něco, co vám chybí nebo vytkla?

18: Na našej fakultě ako čo se týká získavanie informací?

Já: Přístupu k informacím, nějakým zdrojům, něco, co...

18: V přístupu, určitě nie. Iné veci...

Já: Případně výběr v knihovně nebo dostupnost?

18: To práve je u nás velmi dobře vyřešené. Že... Rozumim, že nemôžu byť pre všetkých studentov ta dostupnost taká rovnaká, ale vždy je možnosť si to rezervovať a každý má omezený... Omezený čas do kedy musí tu knihu vrátiť, takže... K tej knihe se nakonec každý dostane aj v čase toho zkuškového.

Já: Takže spokojenost.

18: Určitě.

Já: Supr. Tak to je všechno děkuju moc.

18: Ďakujem pekne.

Příloha 12. Subjekt 19

Já: Tak... začneme první otázkou. Co vás motivuje ke zjišťování nových odborných informací? Proč je vyhledáváte?

19: V podstatě... nějaká karetní výhoda... potom můžu potenciálnímu zaměstnavateli nabídnout zajímavější, atraktivnější pohled na věc, na kterou by mi mohl možná i více zaplatit, než by spolužákům, kteří právě tyhlecty nové informace na poli vědy nemají.

Já: Jasně... tak... kde vyhledáváte takové odborné informace?

19: Převážně z knih... Já si vždycky najdu učitele, který mi přijde velmi sympatický, například plácnu, ve třetím ročníku jsme měli [název předmětu], máme profesora [jméno vyučujícího], který napsal vynikající publikaci o [detailní téma], zakoupil jsem si jeho učebnici, byl jsem totálně spokojenej, zkoušku jsem zvládnul s přehledem... Takže osobnosti hlavně.

Já: Jasně, supr... představte si, že dostanete na zpracování nějaký téma, a jak budete postupovat? Jaké si vyhledáte informace, kde začnete?

19: Hmm... já už jsem za tu dobu těch čtyř let našel takový svůj způsob, že všechno už bylo vymyšleno... takže inspiroju se nějakým... nějakou prací, která už byla udělána a snažím se ji potom pozměnit tak, abych samozřejmě neporušoval autorská práva a zároveň abych splnil požadavky s učitelem.

Já: Tu práci vyhledáváte jak nebo kde?

19: Převážně přes internet.

Já: To znamená nějaký repozitář závěrečných prací nebo...?

19: Takhlenc... tady u nás je takový paradox, že mi žádné práce moc nepíšeme, protože my jsme studium, které žádné vě... jakoby takhlenc, bakalářské práce nebo magisterské práce nemusíme odevzdávat, my vlastně ve svém programu máme jenom státnice, takže...

Já: Jasně.

19: ...nevím, kolik procent mých spolužáků nějaké práce kdy psalo, pokud například, co se týče ještě mě, tak já se účastním vědecké aktivity kdy [popis vědecké aktivity], a když my děláme práci, tak v podstatě [princip činnosti], jo... takže v podstatě, já nevím, jestli se tohleto hodí do toho vašeho výzkumu, takže...

Já: Jo, určitě.

19: ...takže čistě specificky, když já dělám vědeckou práci převážně na základě [princip práce].

Já: Dobře... Jaký druh informací vyhledáváte nejčastěji? To znamená, jsou to věci, odborné informace k vašemu studiu nebo k nějakým soukromým účelům nebo k vlastním zájmům nebo... co je takovým tím hlavním bodem?

19: Hlavním bodem je samozřejmě, když já dostanu nějaký úkol, který potřebuju do nějakého termínu zvládnout, tak samozřejmě asi nejvíce se budu opírat o ty úkoly ve škole, takže asi co se týče té profese, takže vyhledávám nejvíce informace o zdraví, o medicíně a tak dále. Co se týče mých osobních informací, tak vzhledem k tomu, že existuje Facebooková síť, tak v podstatě to mi plně kompenzuje...

Já: Jasně, podle čeho si vybíráte zdroj informací?

19: Podle čeho? Takže v podstatě, jak říkám, po těch čtyřech letech jsem si našel nějaké svoje principy a uvedu to na příkladě Wikiskript. O Wikiskriptech vím, že to píšou kolegové medicí z první lékařské fakulty, druhé, třetí lékařské fakulty, a vím, že v podstatě si dávají záležet na tom, aby ty informace byly pravdivé, pár těch lidí znám, co to píšou, takže v podstatě podle jako osobního dojmu.

Já: Jasně, tak...

19: Třeba wikipedii bych nikdy nepoužil, protože tam ten zdroj je samozřejmě jakoby... tam to může napsat každý, že...

Já: Dobře... který zdroj používáte nejčastěji?

19: Internetový určitě.

Já: A konkrétně na internetu?

19: Jak už jsem řekl... místo nejmenšího odporu jsou určitě Wikiskripta. Jsou v češtině a slovenštině, takže...

Já: Jasně.

19: Samozřejmě sáhnu občas i po anglickém zdroji, ale tam je to vždycky delší, takže záleží jakou dobu mám na přípravu třeba na test nebo takhle.

Já: Dobře... spoléháte při získávání informací pouze na sebe nebo nějakým způsobem i konzultujete...?

19: Já jsem velký solitér, takže hlavně na sebe... to vím, že je moje výhoda, zároveň nevýhoda, ale samozřejmě na sebe.

Já: Jasně... když získáváte informace, narazil jste na nějaké bariéry, omezení, nějaký problém, že by nějaká informace třeba nebyla dostupná z nějakého důvodu? Případně z jakého důvodu?

19: Ano, například při patologii kdy, teď to řeknu jednoduše, patologie, to je nauka o nemocech, v obyčejné populaci se pohybuje, teď plácnu, 30% těch nemocí, co se musíme naučit na zkoušku, o dalších 70%... dalších 70% je takových, že se vyskytují v populaci třeba v jednom % nebo takhle a například někteří učitelé strašně pídí po těchle nemocech, co jsou ojedinělé a vzácné jo, takže... v podstatě, když jsem se občas díval na tyhle vzácné nemoci, které se v populaci standardně nevyskytují, tak mi občas dělalo problém to, je najít, jo, takže spíše rozsah výuky a takové bazírování na těch nejmenších detailech, které normálně jakoby člověk ne....

Já: Při takovém hledání, použil jste i odborné články, to znamená odborné informační zdroje, časopisy...?

19: Většinou... časopisy ne, protože většinou je to třeba večer, kdy zjistím, že potřebuju vědět v podstatě nějakou nemoc, která se vyskytuje v Africe, tak většinou to zadám do Googlu a najde... a vyjede mi nějaký, většinou anglický článek, takže vlastně i ty nemoci většinou napíšu anglicky, abych... protože automaticky vím, že v českých zemích se moc o těch zemích... o těch nemocech jakoby neví.

Já: Jak často vyhledáváte informace?

19: Tak, vždycky na začátku zkouškového a samozřejmě, co se týče i různých praktik, například teďka jsme měli kardiologii, tak jsem si potřeboval trošku najet EKG křivky, tak jsem si na Googlu vyjel v podstatě EKG křivky, zase zpracované studenty druhé lékařské fakulty.

Já: Takže spíše nárazově než pravidelně?

19: Ano, nárazově.

Já: Máte dost času na zjišťování informací?

19: Zajímavá otázka... no... vzhledem k tomu, že já všechno dělám na poslední chvíli a potřebuju tu oprátku na krku, tak ne, ale já jsem takhle zvyklý pracovat.

Já: Dobře... další otázka. Ověřujete si informace?

19: Takhle, já se vždycky dívám na začátku, než si tu informaci přečtu, podívám se, kdo ten... odkud je ten zdroj, takže když to píšou třeba, jak říkám moji kolegové z druhé fakulty, tak už si potom nic neověřuju... kdybych hypoteticky si nacházel informaci z wikipedie, tak bych byl velmi obezřetný a ještě bych se díval někde jinde, zda tahle informace je správná.

Já: Dobře... takže, když si to shrneme, podle čeho posuzujete, zda je informace relevantní? Vy jste zmínil to, tzn. buď ty lidi osobně znáte nebo máte nějakou pracovní zkušenost?

19: Nějakou spojku... jestli je to vlastně záruka kvality, která by mohla být třeba zaštitěná druhé fakulty, třetí fakulty, jo...?

Já: Jasně... Je nějaký další prvek podle kterého posuzujete relevanci?

19: Tak samozřejmě, když nabídnu nějakou znalost a snažím se ji uplatnit v klinice, tak mi potom ten doktor sám řekne, jestli je to relevantní informace nebo jestli to je zavádějící informace... takže potom ta klinická praxe, samozřejmě.

Já: Jasně... Publikujete tedy?

19: Já nepublikuju, ale mám vlastní aplikaci se [obsah aplikace] takže vlastně publikuju pro středoškolské studenty..., vlastně... jsem takový specifický student..., mám mobilní aplikaci, kde je [popis aplikace], jo..., takže asi publikuju, no...

Já: Supr, takže dostáváme se ke konci, sledujete...? [přerušen]

19: Vlastně... tak jsem vytvořil [doplnění popisu aplikace] ...

Já: Jasně.

19: ... [dokončení popisu aplikace] ...

Já: Pěkně...

19: Děkuju.

Já: Sledujete novinky ve vašem oboru?

19: Určitě, určitě, to mě strašně baví..., proto to dělám.

Já: A když je sledujete, kde? Jakým způsobem?

19: Tak třeba mým zájmem je ortopedie, tak například při volitelně volitelných kurzech, povinně volitelných kurzech, kdy jsem se dostal do kontaktu s profesory ortopedie, tak mi doporučili nějaké stránky, kde mohu vlastně sledovat novinky a trendy.

Já: Takže jedná se znova především o nějaký konkrétní weby...?

19: Přesně tak... takový jakoby, který normálně standardní člověk moc nepoužívá.

Já: Jasně. Jaká je vaše spokojenost s informačními zdroji dostupnými na třetí lékařské fakultě?

19: Takhlenc... no.... Mám spolužáka, který například... takhlenc... u nás je ten model takový, že vlastně v prváku máme buňku, kde byly sepsány skripta, takže v podstatě jestli ten student bude dodržovat guideline, tak v podstatě mu nehrozí nějaká neznalost..., například v té... v tom třetím ročníku, kdy je ten klasický obor patologie, tak tam je to... tam vždycky ty znalosti závisí, kdo nás vyučuje..., když nás vyučuje nějaký profesor, který třeba se specializuje na nefrologie, tak v podstatě potřebujeme strašně moc vědět o těch ledvinách a nic jiného ho nezajímá, takže tam v podstatě se dostáváme strašně na tenký led, co se máme naučit do hloubky a co se nemáme naučit do hloubky a hlavně z jakých zdrojů se to máme učit, jo, takže dal bych průměr třeba, a to na základě třetího ročníku, kdy ty... zdroje byly všelijaké a v podstatě ten student nevěděl přesně, z čeho se má učit.

Já: Čímž se dostáváme k tomu, co byste tedy zlepšil? Nějaký vlastní návrh?

19: Mě se líbí systém prvního ročníku, kde v podstatě student má šest skript, to znamená těch šest předmětů, co dostane, co má v prváku a podle toho jde, jo... má stoprocentní jistotu, že v podstatě všechno bude vědět. Kdyby tento systém existoval i v druhém ročníku, třetím ročníku, čtvrtém ročníku, tak by to bylo super.

Já: Takže ideálně, aby byl prostě nějaký guideline.

19: Guidline přímo od fakulty.

Já: Jasně, něco... všechno v jednom.

19: Přesně tak.

Já: Nemuset nic vyhledávat.

19: Tak jak jsem já udělal tu aplikaci pro ty středoškolské studenty.

Já: Supr, tak jo, díky moc.

19: Díky moc, snad to poslouží k něčemu a...

Já: Určitě.

Příloha 13. Subjekt 20

Já: Dobře, tak začneme první otázkou. Co vás motivuje ke zjišťování nových odborných informací?

20: Těch odborných především zájem o to studium.

Já: Zájem a škola...

20: Primárně tedy jakoby ty... Věci, které potřebuju momentálně jakoby k té probírané látce. A sekundárně potom už jakoby obor, kterým bych se dál chtěla zabývat. Takže to jsou informace jakoby navíc.

Já: Jasně...

20: To jsou asi hlavní jakoby odborné informace, kterými se zabývám.

Já: Dobře... Kde získáváte takové informace?

20: Převážně z knížek vlastně tady v knihovně nebo z vlastních, což jsou vlastně odborné publikace a další části určitě internet.

Já: Když zmiňujete internet, nějaký konkrétní místo na internetu?

20: Jako fakulta máme stránku, kterou zpracovávají například jakoby, jednu z nich zpracovávají vlastně biochemické oddělení naší fakulty. Takže tam, což si myslím, že je jakoby dobrý, kvalitní zdroj. A potom zpracovávají i třeba histologové nebo anatomové Wikiskripta, což jakoby měly by být ověřené ty informace, že jo, jako že jsou pravdivé. A sem tam, když už jakoby opravdu pátrám po nějakých větších detailech, tak vyhledávám vyloženě studie.

Já: Studie... Studie vyhledáváte jakým způsobem?

20: Obvykle Google má svůj jakoby jako takový... část toho vyhledávače, která hledá přímo mezi těma vědeckýma publikacema. Takže... takže tam.

Já: Takže Google Scholar.

20: Jo. Takhle se to jmenuje. Jsem si nemohla vzpomenout.

Já: Jasně. To znamená, fakultní prostředky, fakultní informační zdroje odborný moc nevyužíváte... Odborné časopisy, články...

20: Zatím ne.

Já: Ne. Dobře. Představte si, že dostanete nějaké téma na zpracování. Jak budete postupovat? Čím začnete?

20: Začnu na internetu, asi, protože to si myslím, že je nejrychlejší a nejjednodušší zdroj.

Já: To znamená zadat klasicky do Googlu nebo...

20: Jo.

Já: ... Scholaru?

20: Asi oboje bych udělala. I když asi primárně bych začala na klasickém Googlu a pak bych pokračovala na ten Scholar a pak bych určitě navštívila knihovnu.

Já: Jasně...

20: Ale asi bych si jakoby vyhledala... Protože Google má i nafocené jakoby ty... Ty publikace nebo jakoby přímo ty... učebnice...

Já: Jo...

20: Které... Takže... Už tam nejsou všechny stránky, že jo. Takže... Podle toho, dosahu... Nebo rozsahu těch stránek, které se zobrazují... Tak bych pokračovala v té knihovně.

Já: Paráda. Jaký druh informací vyhledáváte nejčastěji? To znamená spíš jako pro nějaký soukromý účely nebo studijní materiály nebo něco, co vás zajímá?

20: [Smích] Teď primárně určitě studijní materiály a potom i takové ty jakoby obecné zájmy, co člověka baví.

Já: Dobře. Podle čeho si vybíráte zdroj, ze kterého budete čerpat?

20: Aby byl pravdivý, abych se na něho mohla spolehnout. Protože jakoby... trošku mě vytáčí teď momentálně stránky, jako je emimino.cz s maminky.cz a tak, kde to je šílené úplně...

Já: [Smích]

20: ... ale ty víš úplně všechno ty maminky.

Já: [Smích] Jasně. Takže aby to bylo relevantní.

20: Jasně.

Já: Dobře. Který zdroj používáte nejčastěji?

20: Jak to myslíte jakoby... Knížku nebo internet...

Já: No, cokoliv. Ať už se jedná o internet, knížku, konzultace... Co si myslíte, že když něco hledáte, tak že používáte nejčastěji. Kam si zajdete jakoby... První... A nejvícekrát.

20: Asi záleží jakoby, co zrovna hledám. Protože, když se normálně učím, tak se učím z knížky, že jo. Ale když narazím na něco, čemu úplně nerozumím, tak se spíš obracím asi na ten internet, protože to je jednodušší, než listovat v několika dalších publikacích.

Já: Jasně. Rozumím. Tak. Spoléháte při získávání informací pouze na sebe nebo nějakým způsobem i kooperujete?

20: Jakoby... Třeba v kruhu nebo tak to myslíte?

Já: S kolegama...

20: Určitě!

Já: Jasně...

20: Určitě i jakoby... Když už jsem opravdu v koncích, tak jakoby chodíme na ty konzultace, ale to je málokdy. Opravdu se jakoby snažím to prvně vyřešit sama, když to nejde, tak pokračovat s těma lidma z toho kruhu nebo z ročníku a teprve až pak jakoby otravovat toho profesora, protože si myslím, že ti toho mají hodně.

Já: Jasně. Když vyhledáváte informace, narazila jste na nějaký omezení, bariéry nebo že by se vám nějakou informací nepodařilo získat?

20: To asi ne.

Já: Dobře. Jak často hledáte informace?

20: Denně.

Já: Denně... Tak... Máte dost času na zjišťování informací?

20: No, kdyby měl den tak 30 hodin, tak by to bylo fajn.

Já: [Smích] Chápu. Takže ne... Ověřujete si informace?

20: Jak kdy. Jakoby k... Když mám... Když otevřu teďka toho Čiháka, tak tomu věřím stoprocentně. Ale určitě jakoby... Ty internetové zdroje... Se snažím tak nějak, abych to viděla.

Já: Jasně. Podle čeho u... odvozujete relevanci. Podle čeho usuzujete, že zdroj je relevantní? Jak poznáte, že ten zdroj je... lepší?

20: Jakoby já tak nějak předpokládám, že ta knížka, kterou mám v ruce je ověřená a opravdu je relevantní nebo když otevřu tu studii, tak tam prostě čekám, že ta relevance tam je, ale... jakoby u těch... u té Wikipedie taky se podívám jakoby třeba... nebo u těch Wikiskript, podívám se, jestli je to zkontrolované. To určitě. Ale... To už je otázka. Věřit, nevěřit... Ono vám někdy ani nic jiného nezbývá.

Já: To znamená... Ověřujete si teda jenom, když je čas, možnost, prostor nebo jak bych to měl chápat?

20: Spíš jakoby, když se mi to nezdá. Když jakoby třeba, co jsem se dočetla na jedné... V jedné publikaci, tak se mi nezdálo při tom... jakoby dalším pokračování. Třeba rozvinutí nějaké té informace.

Já: Takže radši si najdete v ten okamžik nový zdroj a pokud se shodují, tak je to relevantní.

20: Jo, jo, jo, jo....

Já: Jasně... Publikujete sama?

20: Prosim?

Já: Sama publikujete?

20: Ne.

Já: Ne... Tak dostáváme se do finise... Sledujete novinky vašeho oboru?

20: Snažím se. Ale zatím ten obor je tak strašně rozsáhlý, protože vlastně nejsme ještě nějak zaměřeni. Že...

Já: Jasně.

20: Že... Všechno je pojmutý...

Já: A pokud sledujete, vzpomenete si kde?

20: Určitě internet je zase dobrým zdrojem.

Já: Tam nějaký konkrétní místo? Internet je hrozně širokej pojem.

20: Jo to... Já tomu věřím. Ale... Jako, že bych konkrétně sledovala třeba jednu stránku, to ne.

Já: Ne... Spíš prostě jenom takový obecný brouzdání...

20: To taky. A... Už na to není ani moc času.

Já: Jasně... Vaše spokojenost s informačníma zdrojema dostupnejma na třetí lékařský fakultě... Jste spokojená s nima?

20: Jakoby co se té knihovny týče, tak si myslím, že by mohla být trochu rozsáhlejší, že... že je poměrně malá. Týká se to hlavně jakoby počtu těch publikací, které tady jsou, že často se na některé studenty už nedostane... a taky se jakoby v poslední době, když hledám nějakou novější publikaci, tak tady není.

Já: Jasně.

20: Často právě jakoby obsahuje ty starší a tam už jakoby mám pocit, že ten výzkum šel dál a jakoby nedostačuje to tomu, co už bysme dneska měli vědět.

Já: Vyjma té knihovny napadá vás ještě něco, co byste třeba vylepšila, co se... co by bylo lepší, co se týče informací vám dostupnejch..., co by mohla fakulta zlepšit?

20: Asi ne. Já jsem docela spokojená jakoby... v poměru... i jakoby těch přednášek, na které stejně třeba nechodím. Já chodím jakoby na praktika a na semináře a tam si myslím, že je to dostačující v kombinaci s tou knížkou a těma dalšíma zdrojema.

Já: Supr. Díky moc, to je všechno.

20: Taky děkuju...

Příloha 14. Výzkumná otázka 1: Co je motivací ke zjišťování nových odborných informací?

Co je motivací ke zjišťování nových odborných informací?	Zařazení do skupiny	Odpovědi
Subjekt 1	Skupina 1	Škola
		Zájem
Subjekt 2		Škola
Subjekt 3		Lepší péče pro pacienty
Subjekt 4	Skupina 2	Škola
		Zájem
Subjekt 5		Škola
		Zájem
Subjekt 6	Skupina 3	Škola
		Zájem
Subjekt 7		Škola
		Zájem
Subjekt 8		Škola
		Zájem
Subjekt 9		Škola
		Zájem
Subjekt 10		Škola (doporučená literatura)
Subjekt 11	Skupina 4	Škola (nedostatečné informace v rámci výuky)
		Zájem
Subjekt 12		Škola (nedostatečné informace v rámci výuky)
		Zájem
Subjekt 13	Skupina 5	Škola
		Zájem (zvědavost)

Subjekt 14		Škola
		Zájem (zvědavost)
Subjekt 15		Škola
		Zájem (zvědavost)
Subjekt 16		Škola
		Zájem
Subjekt 17		Škola
		Zájem
Subjekt 18		Škola
		Zájem
Subjekt 19		Konkurenční výhoda
Subjekt 20		Škola
		Zájem

- Nejfrekventovanější odpovědi: Škola, Zájem
- Rozšíření vlastního vědění
 - Zajímavý je přístup Subjektu 3, který tuto skutečnost vnímá perspektivně jako potenciální výhodu v pracovním uplatnění
- Motivace od vyučujících (hledat v odborných databázích) v rámci výuky
 - Například úkol vyhledávání v databázi PEDro (Skupina 1)
- Na základě toho, co respondenta baví
- Zkouškové období
 - Nutnost přípravy na atestace má zjevně vliv i na frekvenci vyhledávání informací
 - Skupina 3 naznačuje, že student, který tvrdí, že ho nemotivuje úspěch u zkoušky, „tak lže“
- Existuje mnoho zdrojů informací, které by byly přístupné v případě zájmu
 - Subjekt 2 naznačuje, že kdyby projevila zájem, měl by možnost dostat se k dalším informačním zdrojům (je možné tedy odvodit, že pravděpodobně chybí motivace)
- Doplnění znalostí/nejasnost
- Samostudium
- Zajímavost systému, způsobu a pojetí výuky na 3 LF UK
- Vyhledávání odborných informací je zábava
 - Subjekt 18 zmiňuje „mě to zároveň aj baví“
- Možnost potenciálnímu zaměstnavateli nabídnout kvalitnější služby za větší finanční ohodnocení
- Jedná se o informace pro obor, kterým se chce zabývat

Příloha 15. Výzkumná otázka 2: Kde jsou takové (odborné) informace získávány?

Kde jsou takové (odborné) informace získávány?	Zařazení do skupiny	Odpovědi
Subjekt 1	Skupina 1	Knihovny (Knihy)
		Internet (Wikiskripta, PEDro)
Subjekt 2		Internet (Pubmed, <i>PEDro</i> , <i>Wikiskripta</i>)
		Konzultace (starší ročníky, kantoři)
Subjekt 3		<i>Knihy</i>
		Internet (<i>Wikiskripta</i> , UKAŽ, <i>PEDro</i> , Youtube, Instagram)
	<i>Konzultace (starší ročníky)</i>	
Subjekt 4	Skupina 2	Internet (Google, Wikiskripta)
Subjekt 5		<i>Internet (Google, Wikiskripta)</i>
Subjekt 6	Skupina 3	Knihy
		Internet (Wikiskripta, Pubmed)
Subjekt 7		<i>Knihy</i>
		Časopisy
		<i>Internet (Wikiskripta)</i>
		Ordinace
Subjekt 8		<i>Knihy</i>
		Internet (<i>Wikiskripta</i> , <i>Pubmed</i> , články)
Subjekt 9		Knihy
		Internet (elektronické magazíny, elektronické časopisy, studie, články)

Příloha 15. Výzkumná otázka 2: Kde jsou takové (odborné) informace získávány?

Subjekt 10		Knihy
		Internet (Google, Wikiskripta, Pubmed, elektronické časopisy)
		Konzultace
Subjekt 11	Skupina 4	Knihovna (Knihy)
		Časopisy
		Internet (Google, elektronické časopisy, odborné zdroje)
Subjekt 12		<i>Knihovna (Knihy)</i>
		<i>Časopisy</i>
		<i>Internet (Google, elektronické časopisy, odborné zdroje)</i>
Subjekt 13	Skupina 5	Knihy
		Internet (Wikiskripta, odborné články)
Subjekt 14		<i>Knihy</i>
		<i>Internet (Wikiskripta, odborné články)</i>
Subjekt 15		Knihy
		Internet (Wikiskripta, Youtube, portály)
Subjekt 16		Knihy
		Internet (Google)
Subjekt 17		Knihy (učebnice)
		Internet (Google, Wikiskripta)
Subjekt 18		Knihy
		Internet (Wikiskripta, Youtube)
Subjekt 19		Knihy (dle osobnostních preferencí)
		Internet (sociální sítě)
		Konzultace (kantoři)
		Vědecké činnosti

Subjekt 20		Knihy
		Internet (Wikiskripta, Google Scholar, stránky biochemického oddělení 3 LF UK)

- Nejfrekventovanější odpovědi: Knihy, Internet (Wikiskripta, Google)
- Národní knihovna
 - Je překvapivé, že byla zmíněna Národní knihovna, ale nikoliv například Národní lékařská knihovna
- Knihy nedostupné v místní knihovně jsou hledány v knihovnách jiných fakult
 - Je zmíněna například knihovna 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy
- Důraz na videa
 - Je patrná snaha vidět, jak přesně konkrétní techniku provádí profesionál
 - Přívětivý přístup skrze sociální sítě
 - Pomáhá k pochopení
- Zmatečné znalosti o databázích
 - Například Subjekt 3
- PEDro není oblíbené
 - Je evidentní snaha se této databázi vyhnout, pokud to lze
- Přehled o významných autorech
 - Například Subjekt 3 dokázal vyjmenovat několik význačných autorů z doporučené literatury
- Naznačeny rozdíly ve vnímání různých typů literatury
 - Například bylo odlišováno mezi knihami, učebnicemi a skripty
- Problém s určením, který zdroj je odborný
- Profesionál/pedagog jako zdroj informací
 - Především z důvodu názorné ukázky a vysvětlení
 - Je zde náznak preference osobního/individuálního přístupu
 - Překvapivé je označení tohoto zdroje jako rychlejšího
 - Takto získané poznatky se lépe pamatují

Příloha 16. Výzkumná otázka 3: Jaký je konkrétní způsob/postup získání takové (odborné) informace?

Jaký je konkrétní způsob/postup takové informace?	Zařazení do skupiny	Odpovědi
Subjekt 1	Skupina 1	Knihy
		Internet (Google)
Subjekt 2		<i>Knihy</i>
		Internet (Wikiskripta)
Subjekt 3		UKAŽ
Subjekt 4	Skupina 2	Knihy (+skripta)
		Internet (Wikiskripta)
Subjekt 5		<i>Knihy (+skripta)</i>
		<i>Internet (Wikiskripta)</i>
Subjekt 6	Skupina 3	Knihy (učebnice)
Subjekt 7		<i>Knihy (učebnice)</i>
Subjekt 8		<i>Knihy (učebnice)</i>
		Internet (Wikiskripta, články)
Subjekt 9		Internet (Google, Pubmed, studie)
Subjekt 10		Internet (Google, Wikiskripta, Pubmed)
Subjekt 11	Skupina 4	Internet (Google, odborné články)
Subjekt 12		<i>Internet (Google, odborné články)</i>
Subjekt 13	Skupina 5	Knihovna (knihy-učebnice)
		Internet (Google, Wikiskripta)

Subjekt 14		<i>Knihovna (knihy-učebnice)</i>
		<i>Internet (Google, Wikiskripta)</i>
Subjekt 15		Knihy
		Internet (Google)
Subjekt 16		Knihy (učebnice)
		Internet (Google)
Subjekt 17		Knihy
		Internet (Google)
Subjekt 18		Knihovna (knihy, odborné publikace)
		Internet (fakultní systém, odborné články)
Subjekt 19		Inspirace cizí prací ⁸² (+její úprava)
		Internet (Google, Wikiskripta)
Subjekt 20		Knihovna (knihy)
		Internet (Google, Google Scholar)

- Nejfrekventovanější odpověď: Internet (Google) v kombinaci s další technikou
- Použití Googlu pro nalezení informačních zdrojů
 - Například Subjekt 1 ho využije pro hledání knih místo vyhledání v katalogu knihovny
- Vnímání Wikiskript/Googlu jako základu pro další hledání
- Volba již ověřeného zdroje (a jeho preference)
 - Na základě vlastních zkušeností či doporučení
- Chápání knihoven jako archivů knih
 - Na základě některých výpovědí lze nabýt dojmu, že knihovny jsou chápány pouze jako místo, kde si lze půjčit knížku
- Postup od jednodušších (či méně důvěryhodných) zdrojů ke složitějším
 - Celkový pohled například ve Wikiskriptech, doplňující detaily v člancích
- Články jsou zdroje pro aktuality či doplňkové informace
- Preference ucelených informací na jednom místě
 - Takto je třeba zdůvodněna preference knih

⁸² Respondent uvedl, že vyhledává především kvůli vypracování školních prací a pak postupuje popsaným způsobem.

Příloha 16. Výzkumná otázka 3: Jaký je konkrétní způsob/postup získání takové (odborné) informace?

- Jistota vnímání kontextu (například tento důvod zmiňuje Subjekt 7)
- Neochota skládání informací z různých zdrojů
- Skládání informací z různých zdrojů dohromady
 - Tento pohled (například dle skupiny 4) je zajímavý v porovnání s předchozím bodem
 - Je naznačeno doplňování/ověřování poznatků z internetu pomocí knih (nebo také časopisů)
- Preference učebnic před odbornými knihami
 - Skupina 5 například naznačuje, že začne vyhledávání v učebnicích (pak na internetu) a až poté by si půjčili odborné knihy
- Postup od fyzických zdrojů (knihy) k internetovým
- Zmíněn fakultní systém obsahující přístup k odborným článkům, diskuzi, komunikaci s lékaři a další funkce

Příloha 17. Výzkumná otázka 4: Jaký druh informace je vyhledáván nejčastěji?

Jaký druh informace je vyhledáván nejčastěji?	Zařazení do skupiny	Odpovědi
Subjekt 1	Skupina 1	Studijní
		Zájmy
Subjekt 2		<i>Studijní</i>
Subjekt 3		<i>Studijní</i>
		Zájmy
Subjekt 4	Skupina 2	Studijní
Subjekt 5		<i>Studijní</i>
Subjekt 6	Skupina 3	Studijní
Subjekt 7		<i>Studijní</i>
Subjekt 8		<i>Studijní</i>
Subjekt 9		Studijní
		Zájmy
Subjekt 10		Studijní
Subjekt 11	Skupina 4	<i>Studijní</i>
Subjekt 12		Studijní
Subjekt 13	Skupina 5	<i>Studijní</i>
Subjekt 14		Studijní
Subjekt 15		Studijní
Subjekt 16		Studijní
		Různé
Subjekt 17		Studijní
Subjekt 18		Soukromé potřeby
Subjekt 19		Studijní
		Pro vědecké aktivity
Subjekt 20		Studijní
		Různé

- Nejfrekventovanější odpověď: Studijní
- Lékařské/oborové informace

- Tato informace není překvapivá vzhledem k zaměření studia
- Objekty zájmu nad rámec výuky
- Informace na základě doporučení
 - Například doporučená literatura či prezentace z výuky
- Informace pro splnění atestací (zkouškové období)
 - Zde je patrný nepředvídaný vliv zvoleného termínu sběru dat na podobu odpovědi
- Preference praktických informací
 - Které je možné například vidět
- Odborné články jsou vnímány jako zdroj extra informace
 - Například když chtějí přidat nějakou aktualitu

Příloha 18. Výzkumná otázka 5: Podle čeho je vybírán zdroj informací?

Podle čeho je vybírán zdroj informací?	Zařazení do skupiny	Odpovědi
Subjekt 1	Skupina 1	Konzultace (odborník)
Subjekt 2		Knihy
		Zkušenost (osobní)
Subjekt 3		Internet (Wikiskripta)
Subjekt 4	Skupina 2	Konzultace (kantoři)
Subjekt 5		Subjektivní pocit (odbornost)
		Zdroj (citace, autor/odpovědnost)
Subjekt 6	Skupina 3	<i>Subjektivní pocit (odbornost)</i>
Subjekt 7		Zdroj (citace, autor/odpovědnost)
Subjekt 8		Doporučení (zkušenosti ostatních)
		<i>Doporučení (zkušenosti ostatních)</i>
Subjekt 9		<i>Doporučení (zkušenosti ostatních)</i>
Subjekt 10		Subjektivní pocit
Subjekt 11	Skupina 4	Čtivost textu
Subjekt 12		Reputace internetové stránky
		Zkušenosti (vlastní)
		Nedostatečnost informací (doplňování chybějících informací informacemi z dalšího zdroje)
		<i>Nedostatečnost informací (doplňování chybějících informací informacemi z dalšího zdroje)</i>

Subjekt 13	Skupina 5	Obsahuje hledanou informaci
Subjekt 14		<i>Obsahuje hledanou informaci</i>
Subjekt 15		Zkušenosti (vlastní)
Subjekt 16		Relevance
Subjekt 17		Obsahuje hledanou informaci
		Důvěryhodnost
Subjekt 18		Fyzické (knihy, časopisy)
		Důvěryhodnost
Subjekt 19		Subjektivní pocit
		Je v češtině/slovenštině (anglický jen když je čas)
Subjekt 20		Důvěryhodnost

- Nejfrekventovanější odpovědi: Důvěryhodnost, Subjektivní pocit, Doporučení
- Na základě zkušeností
 - Vlastních i cizích
 - Spoléhání na doporučení
- Doplnování informací napříč různými zdroji
- Preference nejrychlejšího zdroje
 - Zejména kvůli množství studijních povinností
- Subjektivní pocit může být významným faktorem
 - Například Subjekt 6 naznačuje, že dává přednost zdroji, který se dobře čte
- Když informace není na internetu, je v knížkách
- Preference učebnic a shrnujících ucelených textů
- Snaha vyhnout se počítači, pokud to lze
- Nepřístupné stránky publikací z náhledu Google Scholar jsou doplněny konkrétní vypůjčenou publikací
- Naznačena frustrace z informací na populárních neodborných portálech
- Volba zdroje se odvíjí od konkrétní potřeby

Příloha 19. Výzkumná otázka 6: Který zdroj je používán nejčastěji?

Který zdroj je používán nejčastěji?	Zařazení do skupiny	Odpovědi
Subjekt 1	Skupina 1	Ten nejrychlejší
Subjekt 2		<i>Ten nejrychlejší</i>
Subjekt 3		<i>Ten nejrychlejší</i>
Subjekt 4	Skupina 2	Internet (Wikiskripta)
Subjekt 5		Internet (Google)
Subjekt 6	Skupina 3	Knihy (učebnice)
Subjekt 7		<i>Knihy (učebnice)</i>
Subjekt 8		<i>Knihy (učebnice)</i>
Subjekt 9		Internet (Google)
Subjekt 10		Knihy (učebnice)
		Internet (Google)
Subjekt 11	Skupina 4	Knihy
		Internet
Subjekt 12		<i>Knihy</i>
	<i>Internet</i>	
Subjekt 13	Skupina 5	Knihy (učebnice)
Subjekt 14		<i>Knihy (učebnice)</i>
Subjekt 15		Knihy
		Konzultace
Subjekt 16		Internet (Google)
Subjekt 17		Knihy (učebnice)
		Prezentace z přednášek
Subjekt 18		Knihy
Subjekt 19		Internet (Google, Wikiskripta)
Subjekt 20		Knihy
		Internet

- Nejfrekventovanější odpověď: Knihy, Internet (především rychlé zdroje jako Google, Wikiskripta)

- Volba zdroje na základě jeho vlastností
 - Především je určující časové hledisko
- Pubmed zaštiťuje ostatní zdroje
- Studijní materiály získané v průběhu výuky
- Naznačen problém se jmenováním konkrétního (nejčastějšího) zdroje
 - Subjekt 9 doslova ve své odpovědi zmiňuje „to se nedá takhle [říct]“ (lze usoudit, že výběr zdroje je situační a není si jistý konkrétní frekvencí)
- Takový zdroj, kde jsou poznatky shrnuté
- Google/Wikiskripta jako zdroj první volby
 - Další hledání probíhá na základě poznatků získaných zde
- Když je více času, použije i anglický zdroj
- Typ nejčastějšího zdroje se odvíjí od hledané informace
 - Subjekt 20 například naznačuje jiný přístup při hledání definic a jiný pro studium

Příloha 20. Výzkumná otázka 7: Je při získávání informací spoléháno pouze na své schopnosti?

Je při získávání informací spoléháno pouze na své schopnosti?	Zařazení do skupiny	Odpovědi
Subjekt 1	Skupina 1	Ne (kooperace)
Subjekt 2		<i>Ne (kooperace)</i>
Subjekt 3		<i>Ne (kooperace)</i>
Subjekt 4	Skupina 2	Ano
Subjekt 5		<i>Ano</i>
Subjekt 6	Skupina 3	Ne (kooperace)
Subjekt 7		<i>Ne (kooperace)</i>
Subjekt 8		<i>Ne (kooperace)</i>
Subjekt 9		Ano
Subjekt 10		Ne (kooperace)
Subjekt 11	Skupina 4	Ano
Subjekt 12		<i>Ano</i>
Subjekt 13	Skupina 5	Ne (konzultace, kooperace)
Subjekt 14		<i>Ne (konzultace, kooperace)</i>
Subjekt 15		Ne (konzultace, kooperace)
Subjekt 16		Ne (kooperace)
Subjekt 17		Ne (kooperace), před zkouškou Ano
Subjekt 18		Ne (konzultace)
Subjekt 19		Ano
Subjekt 20		Ne (konzultace, kooperace)

- Nejfrekventovanější odpověď: Ne (nejrůznější formy konzultace a kooperace)
- Spolupráce s ostatními studenty (i se staršími ročníky)
- Konzultace s vyučujícími, lékaři či profesionály
- Konzultace s ostatními studenty
 - Subjekt 18 však naznačuje, že preferuje konzultaci až poté, co získá nějaké vlastní poznatky (jinak má problém se „chytit“)
- Doporučení informačního zdroje
- Sociální síť

Příloha 20. Výzkumná otázka 7: Je při získávání informací spoléháno pouze na své schopnosti?

- Kooperace studentů například v rámci konkrétního kruhu (sdílení, doplňování a opravování prací)
- Kooperovat (s ostatními studenty) je nutnost
 - Toto zjištění kontrastuje s odpovědí, že studenti spoléhají pouze na sebe (které není ojedinělé)
- Vypracování prací je samostatné, ale je náznak, že situace u ostatních případů informačních potřeb je jiná
 - Například je tato skutečnost naznačena Subjektem 12 (díky přerušení Subjektem 11 však nedokončil myšlenku)
- Nejprve je snaha o vyhledání vlastními silami, až následně konzultace/kooperace
 - Subjekt 20 naznačuje postup – vlastní síly, pak spolužáci z kruhu, následně spolužáci z ročníku a teprve poté vyučující
- Chápání konzultace s profesorem jako jeho „otravování“

Příloha 21. Výzkumná otázka 8: Jaké jsou bariéry při získávání informací?

Jaké jsou bariéry při získávání informací?	Zařazení do skupiny	Odpovědi
Subjekt 1	Skupina 1	Málo informací na internetu
Subjekt 2		<i>Málo informací na internetu</i>
		Nedostupnost článků
Subjekt 3		<i>Málo informací na internetu</i>
Subjekt 4	Skupina 2	Žádné
Subjekt 5		Jazyková bariéra (málo českých zdrojů)
Subjekt 6	Skupina 3	Žádné
Subjekt 7		Nedostupnost článků
Subjekt 8		Jazyková bariéra
Subjekt 9		Množství stránek bez vědecké hodnoty
Subjekt 10		Mnoho článků
Subjekt 11	Skupina 4	Málo informací na internetu
		Nízký detail informací
Subjekt 12		<i>Málo informací na internetu</i>
		<i>Nízký detail informací</i>
Subjekt 13	Skupina 5	Málo informací na internetu
Subjekt 14		<i>Málo informací na internetu</i>
Subjekt 15		Nedostupnost knih v knihovnách
Subjekt 16		Žádné
Subjekt 17		Jazyková bariéra
Subjekt 18		Nízký detail informací
		Nutnost skládání informací z různých zdrojů
Subjekt 19		Málo informací na internetu
Subjekt 20		Žádné

- Nejfrekventovanější odpověď: Málo informací na internetu

- PEDro má nepřívětivé rozhraní
 - Zdá se, dle výpovědí uvedených v rámci skupiny 1, že toto rozhraní není přívětivé pro vlastní hledání a databáze není využívána pokud není vytvořena dodatečná motivace (například zadáním seminární práce s konkrétním požadavkem vyhledávání v konkrétní databázi)
- Chybějící informace na internetu
 - Zde lze usoudit určité nedostatky ve vyhledávacích technikách
- Odborné databáze
 - Naznačení problémů v přístupu k plným textům od více respondentů
 - Naskytá se podezření, že studenti nejsou dostatečně obeznámeni s přístupem k elektronickým zdrojům (například mají zmatečné informace o fungování vzdáleného přístupu k databázím, odradí je, že jsou některé zdroje placené, a neví jak přesně využít, že je má fakulta předplacené)
- Zmatečnost znalostí o elektronických informačních zdrojích
 - Například Subjekt 2 začne mluvit o Open časopisech a následně zmíní, že aktuální čísla jsou drahá
- Prokrastinace
- Špatná organizace času
- Stará skripta
 - Nedělají se novější vydání
 - Obsahují zastaralé informace
- Negativní pocity při půjčování knih z jiných knihoven
 - Subjekt 6 například naznačuje, že se cítí provinile při půjčování knih z knihovny 1. LF UK (doslova říká „člověk má pocit, že to vybírá tamtěm studentům...“)
- Problém s informačním zahlcením/omezená schopnost filtrace výsledků
- Očekávání, že stránky mají vědeckou hodnotu (a následné zklamání z opaku)
 - Naskytá se spekulace, zda (například subjekt 9) hovoří o výsledcích vyhledávání z rozhraní Google
- Hledaná informace je v informačním zdroji vysvětlena nedostatečně
- Hledanou informaci se zatím nikdo nezabýval dostatečně podrobně
- Nedostupnost některých zdrojů
 - Je zmíněna nutnost obrátit se na jiné fakulty
- Učebnice jsou drahé
- Je problém dostat se k některým publikacím
 - Názna toho, že Subjekt 15 neví jak efektivně najít/vypůjčit si publikaci (doslova říká „potom sháním všude možné“)
- Názna problému s porozuměním knihovnické terminologii
 - Subjekt 18 doslova říká „a no ty... bibliografické... či ak sa to volá“
- Názna komplikací a neefektivnosti v rámci vlastní vyhledávací strategie
 - Subjekt 10 například popisuje vyhledávání na Pubmedu „musím se prohrabávat tisíckami dokumentů...“ a pro zúžení výběru doplňuje „...to pak už jako specificky navolí ty logy hesel, jako specifickým způsobem...“
 - Použití pojmu „logy hesel“ může taktéž naznačovat určitý problém s terminologií
- Názna, že není zcela jasné v čem spočívá bariéra, proč informaci nelze získat
 - Subjekt 18 uvádí příklad, že v některých zdrojích je detail příliš velký, v jiných příliš malý a v dalších není detail zmíněn vůbec

- „Bazírování“ vyučujících na detailu
 - Dle Subjektu 19 někteří vyučující „bazírují“ na vzácných fenoménech, které se v populaci téměř nevyskytují a je problém o nich nalézt informace

Příloha 22. Výzkumná otázka 9: Jak často jsou vyhledávány informace?

Jak často jsou vyhledávány informace?	Zařazení do skupiny	Odpovědi
Subjekt 1	Skupina 1	Denně
Subjekt 2		<i>Denně</i> (mimo zkouškové týdne)
Subjekt 3		<i>Denně</i> (mimo zkouškové týdne)
Subjekt 4	Skupina 2	Denně
Subjekt 5		<i>Denně</i>
Subjekt 6	Skupina 3	Denně
Subjekt 7		<i>Denně</i>
Subjekt 8		<i>Denně</i>
Subjekt 9		Denně
Subjekt 10		Denně
Subjekt 11	Skupina 4	Denně
Subjekt 12		<i>Denně</i>
Subjekt 13	Skupina 5	Denně
Subjekt 14		<i>Denně</i>
Subjekt 15		Denně
Subjekt 16		Denně
Subjekt 17		Denně (internet jednou za 2-3 dny)
Subjekt 18		Denně
Subjekt 19		Nárazově (intenzivně na začátku zkouškového období)
Subjekt 20		Denně

- Nejfrekventovanější odpověď: Denně
- Vyšší frekvence z důvodu zkouškového období
 - Zde je patrný nepředvídaný vliv zvoleného termínu sběru dat na podobu odpovědi

Příloha 23. Výzkumná otázka 10: Je na vyhledávání dostatek času?

Je na vyhledávání dostatek času?	Zařazení do skupiny	Odpovědi
Subjekt 1	Skupina 1	Ne (mimo zkouškové období ano)
Subjekt 2		<i>Ne (špatný time management, prokrastinace)</i>
Subjekt 3		<i>Ne (špatný time management, prokrastinace)</i>
Subjekt 4	Skupina 2	Ano
Subjekt 5 ⁸³		<i>Ano</i>
Subjekt 9		Ano
Subjekt 10		Ano
Subjekt 11	Skupina 4	Ne
Subjekt 12		<i>Ne</i>
Subjekt 13	Skupina 5	Ano
Subjekt 14		<i>Ano</i>
Subjekt 15		Ano
Subjekt 16		Ne (mimo zkouškové období ano)
Subjekt 17		Ano
Subjekt 18		Ne
Subjekt 19		Ne (dělá vše na poslední chvíli)
Subjekt 20		Ne

- Nejfrekventovanější odpověď: Ano (především mimo zkouškové období)
- Nedostatek času vzhledem ke zkouškovému období
 - Zde je patrný nepředvídaný vliv zvoleného termínu sběru dat na podobu odpovědi
- V období prázdnin je více času
 - Subjekt 3 dokonce zmínil, že se těší, až bude mít více prostoru se o prázdninách naučit více praktických věcí

⁸³ Subjektům 6,7 a 8 (Skupina 3) nebyla tato otázka položena a proto nebyli zahrnuti do tabulky.

- Studenti kombinovaného studia mají občas časové potíže, protože zároveň pracují

Příloha 24. **Výzkumná otázka 11: Jsou informace ověřovány?**

Jaký je konkrétní způsob/postup takové informace?	Zařazení do skupiny	Odpovědi
Subjekt 1	Skupina 1	Ano
Subjekt 2		Záleží na zdroji
Subjekt 3		Ano
Subjekt 4	Skupina 2	Ano
Subjekt 5		Ano
Subjekt 6	Skupina 3	Ano
Subjekt 7		Ano
Subjekt 8		Ano
Subjekt 9		Ano
Subjekt 10		Ano
Subjekt 11	Skupina 4	Ano
Subjekt 12		Ano
Subjekt 13	Skupina 5	Ano
Subjekt 14		Ano
Subjekt 15		Ano
Subjekt 16		Ano
Subjekt 17		Ano
Subjekt 18		Ano (ale někdy není čas)
Subjekt 19		Ano (pouze zdroj)
Subjekt 20		Jak kdy (učebnice ne)

- Nejfrekventovanější odpověď: Ano
- Wikipedie a Wikiskripta nejsou důvěryhodné
 - Bylo naznačeno, že využití informací z těchto zdrojů není dostačující a je potřeba takové informace ověřit za použití dalšího zdroje
 - Tyto zdroje jsou postačující pro objasnění pojmu, principu, a podobně
- Nutnost porovnat více zdrojů
 - Někteří naznačují, že se jedná až o zákonitost (například Subjekt 5 používá formulaci „musí být...“)
- Ověřování zdrojů probíhá na základě srovnání s knihou
- Názor ostatních na informaci má vliv na její důvěryhodnost

- Knihy není třeba ověřovat
- Na internetu záleží, kdo je autor a z kterých zdrojů čerpal
- Porovnání informací s těmi, které získal jiný student
 - Pak je není potřeba dále ověřovat
- Závisí na důležitosti práce, pro kterou je informace použita
- Věří informacím vyslechnutým na přednáškách
- Věří článkům
- Věří Wikiskriptům
 - Píší to zejména studenti lékařských fakult Univerzity Karlovy a Subjekt 19 věří, že si dávají záležet, aby uvedené informace byly pravdivé
 - Jako protiklad uvádí Subjekt 19 Wikipedii, kam může psát každý a proto jí nevěří
- Doporučené/významné autory není třeba ověřovat

Příloha 25. Výzkumná otázka 12: Podle čeho je posouzeno, zda je informace relevantní?

Podle čeho je posouzeno, zda je informace relevantní?	Zařazení do skupiny	Odpovědi
Subjekt 1	Skupina 1	Autor
Subjekt 2		Knihy (Skripta)
Subjekt 3		Knihy
		Doporučení
Subjekt 4	Skupina 2	Porovnání více zdrojů
Subjekt 5		Zdroj (odpovědnost)
		<i>Porovnání více zdrojů</i>
		<i>Zdroj (odpovědnost)</i>
Subjekt 6	Skupina 3	Knihy (rok vydání, učebnicím věří)
Subjekt 7		Konzultace
		Subjektivní pocit
		<i>Knihy (učebnicím věří)</i>
Subjekt 8		<i>Konzultace</i>
		<i>Knihy (učebnicím věří)</i>
		<i>Konzultace</i>
Subjekt 9		
	Porovnání více zdrojů	
	Reputace internetových stránek	
	Knihy	
Subjekt 10		Články (citace – vzácně)
		Knihy (učebnicím věří)
		Studijní materiály/poznatky z výuky

Subjekt 11	Skupina 4	Knihy
		Zdroj
Subjekt 12		<i>Knihy</i>
<i>Zdroj</i>		
Subjekt 13	Skupina 5	Porovnání více zdrojů
		Konzultace (kolegové)
Subjekt 14		Porovnání více zdrojů
		Konzultace (kolegové)
Subjekt 15		Knihy (rok vydání)
Subjekt 16		Zdroj
		Porovnání více zdrojů
Subjekt 17		Porovnání více zdrojů
Subjekt 18		Knihy (autor, rok vydání)
		Aktuálnost informací
		Subjektivní dojem (uspořádání textu)
		Zkušenost (vlastní)
Subjekt 19		Více zdrojů (při neznalosti autora či jeho fakultní příslušnosti)
		Zkušenost
		Konzultace (doktor)
Subjekt 20		Knihy
		Internet (studie, Wikipedie/Wikiskripta – zda jsou články zkontrolované)
		Porovnání více zdrojů
		Subjektivní dojem

- Nejfrekventovanější odpověď: Knihy
- Informace na internetových stránkách nemusí být korektní
- Definice či pojmy nevyžadují hlubší zkoumání relevance
- Srovnání více zdrojů
 - Informace je považována za správnou, když ji uvádí více zdrojů (například internetových stránek), ale již není ani naznačen zájem o zdroj samotný

- Je patrný pravděpodobný trend preferencí kvantity nad kvalitou
- Informace v knize není třeba ověřovat
 - Dokonce slouží jako významný zdroj pro posuzování relevance dalších zdrojů
- Publikace staršího data vydání již nemusí být relevantní
- Ověření publikací podle internetu, publikace jsou staré, na internetu jsou novější informace
 - Subjekt 15 zmiňuje, že vždy ověřuje zadáním do Googlu
- Ověřování na základě srovnání s publikací
 - I přes fakt, že je naznačeno, že obsahují zastaralé informace
- Názor ostatních na informaci (či zdroj) je podstatný
- Informace ve Wikiskriptech je potřeba dále ověřit
- Na základě praktického použití informace
 - Subjekt 8 například zmiňuje zpětné posouzení informace na základě úspěchu u zkoušky (z jeho projevu je však patrná lehká nadsázka)
- Nedokáží rozlišit odbornou a neobornou informaci/zdroj
- Subjektivní porovnání s poznatky získanými během výuky
- Porovnání informací s těmi, které zjistil jiný student
- Posouzení relevance na základě znalosti autorů či jejich příslušnosti ke konkrétní fakultě
- Příslušnost autora k některé z lékařských fakult Univerzity Karlovy (byť z řad studentů) je zárukou kvality
- Vyjádření doktora při praxi k nabídnuté/aplikované informaci
- Někdy nezbývá než zdroji věřit

Příloha 26. Výzkumná otázka 13: Kde je publikována odborná literatura (za předpokladu, že ji publikují)?

Kde je publikována odborná literatura (za předpokladu, že ji publikují)?	Zařazení do skupiny	Odpovědi
Subjekt 2	Skupina 1	Wikiskripta
Subjekt 18		Populární portály (Zdravopis)
Subjekt 19		Mobilní aplikace

- Nejfrekventovanější odpověď: Nepublikují odbornou literaturu

Příloha 27. Výzkumná otázka 14: Jsou průběžně sledovány novinky v oboru nebo jsou informace vyhledávány nárazově?

Jsou průběžně sledovány novinky v oboru nebo jsou informace vyhledávány nárazově?	Zařazení do skupiny	Odpovědi
Subjekt 1	Skupina 1	Ano (weby organizací, vyučující)
Subjekt 2		<i>Ano (weby organizací, vyučující)</i>
Subjekt 3		<i>Ano (weby organizací, vyučující)</i>
Subjekt 4	Skupina 2	Ano (weby organizací, sociální sítě, vyučující)
Subjekt 5		<i>Ano (weby organizací, sociální sítě, vyučující)</i>
Subjekt 6	Skupina 3	Ano (sociální sítě)
Subjekt 7		<i>Ano (sociální sítě, časopisy)</i>
Subjekt 8		<i>Ano (sociální sítě)</i>
Subjekt 9		Ano (sociální sítě, elektronické magazíny/časopisy)
Subjekt 10		Ano (sociální sítě, elektronické časopisy)
Subjekt 11	Skupina 4	Ano (časopisy, portály na internetu)
Subjekt 12		<i>Ano (časopisy, portály na internetu)</i>
Subjekt 13	Skupina 5	Ano (časopisy, portály na internetu)
Subjekt 14		<i>Ano (časopisy, portály na internetu)</i>
Subjekt 15		Ne

Příloha 27. Výzkumná otázka 14: Jsou průběžně sledovány novinky v oboru nebo jsou informace vyhledávány nárazově?

Subjekt 16		Ano (doporučení)
Subjekt 17		Ne
Subjekt 18		Ano (sociální sítě)
Subjekt 19		Ano (weby na základě doporučení)
Subjekt 20		Částečně (prohlížení internetu, není čas)

- Nejfrekventovanější odpověď: Ano (sociální sítě)
- Motivace od kantorů průběžně sledovat novinky
 - Někteří kantoři navíc sami poskytují materiály
- Přednášky nových metod a postupů
 - Jsou nad rámec výuky
 - Dostávají e-mailem pozvánky
- Neznalost oborových časopisů
- Se sledováním časopisů bude započato v budoucnu
 - Například po studiu
 - Může souviset s aktuálním časovým vytížením či nedostatkem motivace
- Časopisy obsahují vágní informace
- Problém s přístupem k aktuálním číslům
 - Například Subjekt 2 naznačuje, že netuší jak se k nim dostat, popřípadě jak využít fakultních přístupů
- Nemají informace o dostupných časopisech
 - Subjekt 2 dále naznačuje, že kdyby byla motivace, byl by schopný informaci o dostupnosti časopisů zjistit
- V rámci sociálních sítí zmíněn Facebook a Instagram
 - Sledují zde zejména organizace a osobnosti
 - Medicínsky založené stránky v rámci Facebooku
 - Například IKEM na Facebooku ohledně zajímavých operací
 - IFL Science na Facebooku
- Sledování webových stránek organizací
 - Je zmíněn například Motol
- Naznačení problému se čtením odborného textu
 - Například Subjekt 4
- Kantor může poskytnout tištěnou verzi článku
- Časopisy v práci
 - Zmínili studenti kombinovaného studia (například Skupina 5)
- Nesledování novinek z důvodu zahlcení množstvím učiva
 - Zároveň však Subjekt 15 dříve uvedl, že má na vyhledávání dostatek času
- Všechno již bylo vymyšleno
- Profesori doporučili internetové stránky pro sledování novinek a trendů
- Na sledování novinek není čas/obor je příliš široký

Příloha 28. Výzkumná otázka 15: Jaká je spokojenost s informačními zdroji dostupnými na 3. LF UK?

Jaká je spokojenost s informačními zdroji dostupnými na 3. LF UK?	Zařazení do skupiny	Odpovědi
Subjekt 1	Skupina 1	Spokojenost
Subjekt 2		Částečná ⁸⁴
Subjekt 3		<i>Spokojenost</i>
Subjekt 4	Skupina 2	Částečná
Subjekt 5		<i>Částečná</i>
Subjekt 6	Skupina 3	Částečná
Subjekt 7		<i>Částečná</i>
Subjekt 8		<i>Částečná</i>
Subjekt 9		Nedokáže posoudit (používá jen informační systém, kde jsou prezentace)
Subjekt 10		Spokojenost
Subjekt 11	Skupina 4	Spokojenost
Subjekt 12		<i>Spokojenost</i>
Subjekt 13	Skupina 5	Spokojenost
Subjekt 14		<i>Spokojenost</i>
Subjekt 15		Částečná
Subjekt 16		Spokojenost
Subjekt 17		Nedokáže posoudit (nevyužívá ani knihovnu)
Subjekt 18		Spokojenost
Subjekt 19		Průměrná (hodnotí neformální zdroje)
Subjekt 20		Částečná

- Nejfrekventovanější odpověď: Spokojenost (místy s výhradami)
- I přes nedostatky je pocíťována celková spokojenost s informačními zdroji 3. LF UK

⁸⁴ Konkrétní výhrady a návrhy na zlepšení jsou podrobněji rozebrány v následující výzkumné otázce.

- Některé zdroje nejsou na 3. LF UK dostupné a je potřeba se obrátit na jiné fakulty
- Naznačení chápání knihovny jako archivu knih
 - Například nepřímo vyplývá z kontextu Subjektu 15
- Každý má omezený čas, jak dlouho může mít vypůjčenou knihu, kterou lze zarezervovat
 - Subjekt 18 naznačuje, že dříve nebo později se k literatuře dostane
- Hodnocení neformálních studentských zdrojů jakožto informačního zdroje 3. LF UK
 - Například Student 19 naznačuje neznalost oficiálních zdrojů a popisuje neformální studentský systém sdílených skript pro hladký průchod studiem
- Není třeba chodit na přednášky, stačí praktika, semináře (v kombinaci s knihou a dalšími zdroji)

Příloha 29. Výzkumná otázka 16: Jaké existují návrhy na zlepšení v souvislosti s informačními zdroji?

Jaké existují návrhy na zlepšení v souvislosti s informačními zdroji?	Zařazení do skupiny	Odpovědi
Subjekt 1	Skupina 1	Výuka
Subjekt 2		Přístup k článkům
Subjekt 3		<i>Přístup k článkům</i>
Subjekt 4	Skupina 2	Přílišná komplikovanost
Subjekt 5		Málo českých zdrojů
Subjekt 6	Skupina 3	Knihovna (místní-malá, málo knih)
Subjekt 7		<i>Knihovna (místní-malá, málo knih)</i>
Subjekt 8		<i>Knihovna (místní-malá, málo knih)</i>
Subjekt 9		Výuka (styl prezentace informací)
		Technické komplikace
Subjekt 10		Žádné
Subjekt 11	Skupina 4	Málo zdrojů
Subjekt 12		<i>Málo zdrojů</i>
Subjekt 13	Skupina 5	Žádné
Subjekt 14		<i>Žádné</i>
Subjekt 15		Knihovna (málo knih)
Subjekt 16		Žádné
Subjekt 17		Seznam vhodných a důvěryhodných internetových zdrojů
Subjekt 18		Žádné
Subjekt 19		Žádné

Subjekt 20		Knihovna (málo knih, staré knihy)
------------	--	-----------------------------------

- Nejfrekventovanější odpověď: Knihovna (málo knih)
- Výuka některých předmětů
 - Zde je naznačeno chápání výuky jako informačního zdroje
- Místní knihovna poskytuje nízký komfort pro studium
- Student nepotřebuje nic víc než skripta
- Zlepšení studentských neformálních zdrojů pro vyšší ročníky
 - Subjekt 19 naznačuje nedostatky v neformálních zdrojích, které ve vyšších ročnících negarantují jistotu, že se dozví všechny potřebné informace ke studiu
- Návrh aby nebylo potřeba neformálních zdrojů a aby byl oficiální zdroj, kde jsou předpřipravené všechny informace/znalosti/učivo pro hladký průchod studiem na jednom místě
- V souvislosti s náznakem negativního pocitu při půjčování knih z knihovny jiné fakulty dostává problematika nedostatku knih v knihovně jiný rozměr